

نکریو آھی نینهن

(شاعري)

نارايڻ شيام

مرتب
مصطفي نانگراج

روشني

نکريو آهي نينهن

نارايڻ شيام

(شاعري)

مرتب

مصطفيٰ نانگراج

روشنی پبليڪيشن

ڪنڊيارو 1999ع

نڪريو آهي نينهن

شاعر: نارايڻ شيامر

مرتب: مصطفيٰ نانگراج

ٽائٽل ڊيزائين: عبدالرسول عباسي

ڇاپو پهريون: © روشني، 1999 ع

ڪمپوزنگ ۽ پرنٽنگ: فائين ڪميونيڪيشن، حيدرآباد، سنڌ.

ڇپائيندڙ: روشني پبليڪيشن، ڪنڊيارو، سنڌ.

NIKHRIO AAHAY NEENHUN

Poet: NARAYAN SHYAM

Compiled by: Mustafa Nangraj

First Edition: © Roshni, 1999

Composed & Printed by: Fine Communication, Hyderabad, Sindh.

Published by: Roshni Publication, Kandiaro, Sindh.

انتساب

هي ڪتاب ”نڪريو آهي نينهن“
نارائڻ شيامر جي دوست
شيخ اياز جي نانءُ!
جنهن شيامر لاءِ لکيو هو:

هي سنگرام
سامهون آ نارائڻ شيامر
هن جا منهنجا ٻول به ساڳيا
قول به ساڳيا
هي ڪوٽا جو ڪاڪ ڌڻي ۽
منهنجا رنگ رتول به ساڳيا
هن تي ڪيئن بندوق ڪٿان مان
هن کي گولي ڪيئن هٿان مان
هن کي گولي ڪيئن هٿان مان .....

مصطفيٰ نانگراج

فهرست

7-16	مهاڳ
17-18	بیت
19-33	وايون
34-55	دوها
56-60	سورنا
61-90	گیت
91-147	نظم
148-158	آزاد نظم
159-188	سانیت
189-197	ترائیل
198-231	تصویرون
232-271	قطعا
272-312	رباعیون
313-326	دستی

شاعري، شياو ۽ سندس شعري مجموعا

مصطفيٰ نانگراج

هڪڙن ماڻهن يعني ڏاهن ماڻهن جو خيال آهي ته سونهن بدلجندڙ شيءِ آهي، جنهن کي ڪوئي دوام ناهي! اها وقت ۽ حالتن سان گڏ گهٽجندي، مُرجهائي ۽ آخر ۾ ختم ٿي وڃي ٿي، جيئن ڪليءَ مان گلاب، گلاب مان پنڪڙيون ۽ آخر ۾ چڻي زمين ۾ ملي مدفون ٿي ويل گلن جو ڪيرو - چوڻ وارا ائين به چوڻ ٿا ته محبت/عشق به خود ڪائي شيءِ ناهي بلڪ محبت جاندارن جي جنسي خواهشن مان ٿئي نڪتل هڪڙو جذبو آهي، هڪڙو اُڌمو آهي، هڪڙي رڙ آهي؛ جيڪا جنسي خواهشن سان گڏ اُٿي ٿي - ايسٽائين جو فطرت ۽ قدرت سان انسان جي محبت وارو جذبو به ڇهڻ، ويجهي ٿيڻ، ملڻ ۽ پڪڙجڻ ڏانهن ئي اشارو ڪري ٿو - ساڳيءَ طرح هڪڙن فلاسفرن جو وطن پرستيءَ تي به اختلاف آهي ته وطن پرستي محدود ذهني سطح رکندڙ ماڻهن جو فڪر آهي، ڇاڪاڻ ته هر هنڌ هڪڙا اهڙا ماڳ، مڪان، جايون، جڳهون، رسمون، رواج ۽ ماڻهو وغيره هوندا آهن، جيڪي نه ڏسڻ ۽ نه وٺڻ جهڙا هوندا آهن ۽ ٻئي پاسي وري ڪنهن ٻئي وطن ۾ ڪئي دل کي گهائي ۽ ڦٽڪائي وجهڻ جهڙيون شيون هونديون آهن - ته ان لحاظ کان اصل انساني جذبو ته ”ڇڱ پرستي“ ئي اڀري ٿو - ائين ئي انسان لءِ به ڪن جو پنهنجو انوکو ۽ نرالو نظريو آهي ته انسان جيڪو فطرت جي ارڪ ڌوڪ ڪري رهيو آهي، سو خود پاڻ ئي چسو ۽ بنهه وڏو گند جو ڍير آهي - ۽ پاڻ ئي مڙني مسئلن جي جڙ آهي، جنهن خوبصورت ۽ معصوم فطرت کي پنهنجي ڪيل ڪارنامن سان بدصورتيءَ جي باهه ڏانهن گهليو آهي - انسان جي فطرت جي کوجنا لاءِ ڪوشاڻ رهڻ واري جراحي ئي فطرت جي تباهيءَ جو سبب بڻجي رهي آهي - پر حتمي ماڻهو اهي به ناهن ۽ انهن جي راءِ به حتمي ناهي، ڏاها ٻيا به گهڻا آهن، جن جا خيال ڪي ٻيا آهن، جيئن ان لاءِ ئي ڪن جو چوڻ آهي ته انسان ۽ فطرت ٻه الڳ شيون ناهن، انهن جو جز ۽ ڪل وارو رشتو آهي، اُهي ٻئي هڪ آهن، انسان دراصل فطرت جوئي

حصو آهي - ۽ فطرت جا خود متحرڪ آهي ۽ بدلجڻ ۽ بدلائڻ، وڌڻ ۽ گهٽجڻ جهڙيون خاصيتون رکندڙ آهي، سا پنهنجي جُز يعني انسان ذريعي تبديليون آڻي رهي آهي.

سونهن، سچ، عشق، وطن، انسان، فطرت، ڪُل ۽ جز وغيره، جي ادب جا بنيادي موضوع آهن، تن تي ”بحث“ ابد کان وٺي عقل ۽ فهد / پيار ۽ پنهنجائپ / چڙ ۽ ساڙ وچان ڳالهائيندو آيو آهي ۽ ازل تائين اهو بحث جو ساڳيو سربلو سفر جاري رهڻو آهي.

موضوع جي بنهه ئي گهرا آهن، تن تان بحث جيئن جيئن اسرارن جا پردا وڃي ٿو هٽائيندو، تيئن سي وڃن ٿا اڃان ئي گهرا ٿيندا - مٿي جن موضوعن جي حوالي سان ڪن فڪري بحثن جا اشارا ڏنا ويا آهن، سي جيتوڻيڪ پنهنجي دليلن ۾ سؤ سيڪڙو صحيح آهن، پر پوءِ به اهي حتمي ناهن، ڇو ته انهن جي رد ۾ به ڪيئي وڏا فڪري بحث آهن، جن کي وري پنهنجا سگهارا عقلي دليل آهن - ته اسرارن تان جيئن پردا کڄن ٿا ته اهي تهاڻ ئي وڌيڪ ڳوڙهي ڳجهارت ٿيندا ٿا وڃن - اسرارن اندر اسرار لڪل آهن - پر سقراط، جنهن جڏهن به بحثن جي پيرل بازار ۾ دليلن جي بارش ڪئي، ته تڏهن ٻڌندڙ سرمستيءَ وچان جهومي اٿيا ۽ هر دليل تي واھه واھه ٿي، پر پوءِ به سقراط سدائين بحث ائين چئي سميتيندو رهيو ته هي سڀ ڪجهه حتمي ناهي، اسرارن تان پردا اڃان به کڄندا - ليڪن ائين ئي کڄندا، جيئن اسان ڳالهايو - سقراط جو ڳالهين جو ڳهيرو هو، تنهن وٽ سليقي سان ڳالهائڻ ئي سندس جيون جي ڪل ميراث هئي - ليڪن سچ اهو آهي ته سڀ ماڻهو سقراط جيان ڳالهائي نٿا سگهن، سڀ ماڻهو اهو سليقو نٿا ڄاڻن - پر پوءِ به ماڻهو اسرارن مٿان پيل انهن ميرين گرُ جهڙين چادرن جي ڏيرن کي هٽائڻ ٿا چاهن - هُنن کي به اظهار گهرجي - ڪو نئون ۽ نرالو اظهار - هو به فطرت جي بحث جو حصو بنجڻ ٿا چاهن - ۽ پوءِ ادب، موسيقي، مصوري وغيره سندن سهارو ٿين ٿا - پر انهن سڀني وسيلن مان وري شاعري انسان جي اظهار جو بنهه ئي سُريلو، دل ۽ دماغ ۾ پيهي ويندڙ ذريعو آهي، جو سقراط جهڙو داناؤ شخص به جڏهن زهر جي پيالي پيئڻ کان پهرين ”روح سدا حيات“ بابت بحث کي پنهنجي انجام ڏانهن وٺي وڃڻ وارو ٿئي ٿو ته کيس هومر جي نظم جو سهارو وٺڻو ٿو پوي:

”تمام پري،

ڌرتيءَ اندر سڀ کان وڌيڪ اونهي ڪڏ آهي.“

۽ ائين ئي هُن ڪڙيل پوڙهي هندستاني پروفيسر گرو رجنيش، جنهن ٻين ڪن علاوه خود پرستن جي ملڪ آمريڪا جي سڄين ماڻهن کان ويندي

امرائن ۽ شرفائن تائين جي دلين کي به بحثن وسيلي باهه لڳائي هئي، تنهن شخص کي به پنهنجي اڪابريءَ جي حشمت جي هڪڪرائيءَ لاءِ ميران، نانڪ، ڪبير وغيره جي شاعريءَ جو سهارو وٺوئي ٿي پيو - رجنيش جي ڳالهين جو سحر پنهنجي جاءِ تي ليڪن پوني اڱرو رجنيش جي آشرم واري جاءِ ۽ تڏوڄام جي تار ڪبير جي دوهي ذريعي ئي ڳنڍجي ٿي؛ ڪبيرا ڪڙا بچار ۾ ليئي لڪائي هاٿ

گهر ٻاري جو آڀنا چلي هماري ساٿ

۽ پوني جي پوڙهي جي پياڪ پيروڪارن تي خاري به چڙهي ئي تڏهن ٿي جڏهن هو سندس واتان تحت اللفظ گيت ٻڌن ٿا:

ڪيي مندر سي پي اُٺي دو اذان کي آواز
ڪيي مسجد ڪي گهٽيون ڪو پي بج جاني دو
پنجري ڪي طوطون ڪو دهراني دو جهوٽي باتين
اپني مينا ڪو تو پر ڪول چهجهاني دو
اُن ڪو ڪرني دو مُردا رسمن ڪي بربادي ڪا غم
همين نئين زمين نيا آسمان بناني دو
ايڪ دن اُن ڪو اُٺا لين ڳي ان سر آنڪون پر
آج ذرا خود ڪي تو پاڻون ڪو سنڀل جاني دو
گيت ڪو اُٺي دو اور ساز ڪو چڙ جاني دو
ذرا سنڀلني دو ميران ڪي ٽڙڪتي پايڻ
ذرا گوتم ڪي سڏهي پاڻون بهڪ جاني دو.

— ۽ شيام ان ليکي تمام وڏو خوش نصيب شخص هو، جو شاعري سندس اندر جي اُٿڻ جي اظهار جو وسيلو ٿي - شيام سنڌي شاعريءَ جو محبوب هو - هن شاعريءَ سان ڪئي انگل آرا ڪيا ۽ شاعريءَ وري عاشق زهر پياڪن جيان، سندس سڀئي حجتون سٺيون - سندس سڀئي انگل آرا ڪنيا - اها ڪنهن ڪنهن ماڻهوءَ جي ئي خوشنصبي ٿيندي آ جو ان کي اظهار جو اهڙو رستو ملي ويندو آهي، جو نه رڳو ان جي اندر جو اورڻ هوندو آهي، بلڪ ان جي ئي پيرن جا نشان ٻين جا به سونهان ٿي پوندا آهن - ۽ نارايڻ شيام سان به اهوئي ٿيو، جو هو شاعر ٿي پيو - هاڻ کيس زمانا پيا ڳائيندا ۽ سندس اظهار ٻين جو به واهريءَ وسيلو ٿي پوندو؛ آدمي ٿو جئي بس ڳڻيل ڏينهن ڪي،

شعر جي زندگي سج سنئين نت نئين!

شيام گهڻ رخو شاعر هو - هونئن به ڪيفيتن جا انبار ئي ته شاعريءَ جي خوراڪ ٿي ٿئي - هن شاعريءَ جي پراڻي گلدان ۾ شعرن جا ايترا ته نوان گل رکيا جو سنڌي شاعري نه رڳو رات رات جي خوشبوءَ جيان

مهڪي اٿي، بلڪ شاعريءَ جو هڪ نئون نڪور ۽ رنگ برنگي
ڪهڪشان جڙي پيو؛

شيام ان ۾ ڪڏهن ته گل رکيا،
مليو گلدان، سوکڙي آهي!

مون جڏهن شيام جي سموري شاعري پڙهي مٿين شعر جي ڪيفيت تي
سوچيو هو ته مون کي ائين لڳو هو، ڇڻ شيام کي اهو گلدان پٽائيءَ
سوکڙي ڏنو هجي ۽ هو سارو جيون جتي به هو ويڳاڻي دل سان، پنهنجي
محسن جي ڏنل سوکڙيءَ ۾ شعرن جا گل وجهندو رهيو.

۽ ٻئي پاسي اسان جي بيحسي اها هئي جو اهڙي شخص کي پنهنجي اکين
سامهون، پنهنجي ئي هٿن سان جلاوطنيءَ جي جهنڊ ۾ اڇلي ڇڏيوسين،
ڇڻ هن سان ڪوئي سڱ سياپوئي ڪونه هو! ۽ هو چوندو ئي رهجي ويو؛
جواني جنم پوميءَ مان کڻي نڪرڻ کي اڄ سارين
ٻنهي مان ڪنهن بهاني پي ڏسي هاڻي نه ڪا سگهي!

اها ٻي ڳالهه آهي ته بدنصيبيءَ جي آنڌيءَ اسان جي به درن تي دستڪ
ڏني ۽ وطن ۾ بي وطن ئي رهياسين، نه آئي ڪڏهن پي گلن جي موسم،
سدائين خزان ئي رهي- شيام چواڻي؛
انقلاب آيو، مگر آيو نه، آئي جهڙو.

ان کان پوءِ جيئن جيئن حالتن جي سوڙهه، گهٽ ۽ ٻوسٽ وڌي، تيئن
ٻوليءَ ۽ ادب سان محبت جو ماڻهن ۾ جذبو اُڀريو، سندس ئي هڪڙو
دوهو آهي؛

سخت بڻيون جڻ حالتون - پڙڪي اُٿيا دماغ
شيام اندازو جڻ وڌيو - ڄمڪيا سرس چراغ!

۽ ائين شيام طبعي طور ته نه پر سندس ٻوليءَ ۽ وطن لاءِ اون واري
شاعري اسان تائين پهتي؛

الا ائين نه ٿئي جو ڪتابن ۾ پڙهجي،
ته هتي سنڌ ۽ سنڌ وارن جي ٻولي!

۽

روئي - روئي هاءِ - مون جا چانڊوڪي ڇڏي
تون ئي چنڊ ٻڌاءِ - اڄ پي آهي سنڌ ۾!

۽

اڄ 'شاهه جي رسالي' تي نظرون ڳپي ويون
موتي صدين کان پوءِ ٿي ڇڻ سنڌ مون ڏٺي!

جيتوڻيڪ اها انهن حالتن جي نزاکت هئي / آهي، جو اهڙي شاعريءَ
سڀني جي دل جي درن کي وطن ۽ ٻوليءَ جي محبت لاءِ نڙاڪ ڪري کولي
ٿي ڇڏيو / کولي ٿي ڇڏي، پر جتي پٽائيءَ جي شاعريءَ ۾ مارئيءَ جون

وطن ورڻ لاءِ آهون ۽ دانهون؛ پراشوب ۽ پرعزم آهن، اتي مومل جون ميارون، آزيون ۽ نيازبون به نياريون آهن — ۽ هن عورت عاشقن جي اڳواڻ سهڻيءَ جو ميهڙ لاءِ وچ سير ۾ ڪچي گهڙي هليو وڃڻ، ڇا ڪنهن کان وسريو آهي؟ — ۽ — اڄ به اسان جي محفلن جي پڄاڻي راڻي سان ئي ٿئي ٿي، جا اسان لاءِ چڻ صدارتي راءِ هجي ٿي.

عشق فطري جذبو آ، جو ايد کان هئو ۽ ازل تائين رهندو — هونئن پلا ڪوئي ڪيئن زماني جي ستمن جي پاري هڙ جو بار کڻي سگهندو؟ — روز ٿي دردن جي نئين بارش ٿئي ۽ روز ٿيون گردن جهڪائڻ لاءِ سنگينون اُٿن ۽ روز ٿا خواهشن جا ٽٽل شيشا پيرن کي ڦٽن — تڏهن جيون گهارڻ لاءِ شيام جي هڪڙي سادي پر وسيع فارمولا ئي نه رڳو هڪ پل بلڪه ساري جيون جا سمورا حساب ڇڏائڻ لاءِ آت ٿي بڻجي؛

سونهن آت ٿي، پيار ويسر ڏني،
دڪ پري زندگيءَ جا ڪٿيا ڏينهن!

شيام تي مون جڏهن سال کن اڳ ڪم ڪرڻ شروع ڪيو هو، تڏهن منهنجي سامهون به مقصد هئا؛ هڪ ته شيام جي سموري شاعري هڪ هنڌ ٿي هتي سنڌ ۾ ڇپجي پڌري ٿئي، جيئن ذوق سخنور کيس تبصرن، مضمونن، حوالن ۽ ڪچهرين جي آڌار تي نه سڃاڻن، جيئن هيل تائين ٿيندو آيو آهي — شيام هتي سنڌ ۾ چند ماڻهن جي ئي ميراث رهيو آهي، جيڪي چاهين ته ڪنهن کي ٻڌائين جي نه چاهين ته ڪنهن کي نه ٻڌائين — ڪيڏي نه ستم ظريفي آهي نه رڳو پاڻ سان بلڪه خود شيام سان — سندس ئي هڪڙو بيت آهي؛

دل ۾ عزم لڇي رهيو — آه سجاڳ شعور،

پڪ ڄاڻ ته ناهي هينئر — شيام بغاوت دور!

— ته شاعري شيام جي، اک هنن جي ۽ ڏسون اسين —! ايئن ڪيئن ٿي سگهندو!؟ — شاعري ڪليءَ مان گلاب ٿيڻ جي وچ واري مهل جو احساس آهي — ڪلي ڪيئن ٿي گلاب ٿئي! ڪلي ڪيئن ٿي شبنم جهڻي! اهو ٻيو ڪوئي ڪيئن ٻڌائي سگهندو؟ — اهو ڪير به ٻڌائي نه سگهندو. اڄ تائين سنڌ ۾ ٻن مضمونن، هڪڙي ننڍڙي 64 غزلن جي مجموعي ”بوند، لهرون ۽ سمنڊ“ (ڇپجڻ جو سال 1987ع، پاران سنڌي اديبن جي سهڪاري سنگت حيدرآباد، سنڌ)، ۽ تازو مون پاران شيام جي سمورن غزلن جي سهيڙيل مجموعي ”راهون پنڌ پيون“ (ڇپجڻ جو سال 1998ع، پاران روشني پبليڪيشن ڪنڊيارو)، جي ڇپجڻ ۽ هڪڙي اڌ ڪانفرنس ڪوٺائڻ کان سواءِ ٿيوئي چاهي!؟ — پاڻ ماڻهو سچ ته خود فربيءَ جي ڌڻ ۾ ڦاسندا پيا وڃن — جڏهن ته هندستان ۾ سندس شاعريءَ جا ڏهه مجموعا ڇپيا آهن.

— ۽ هن ڪم لاءِ ٻيو وڏو مقصد منهنجي سامهون شيام جي سموري شاعريءَ کي سهيڙڻ سان گڏ نئين ترتيب ڏيڻ هو— اهو ان ڪري جو هيل تائين سندس جيڪي شعري مجموعا ڇپيا آهن، تن ۾ ڪيئي ڪميون پيشيون رهجي ويون آهن— جنهن جو مثال سندس پهريون شعري مجموعو ”ماڪ ڦڙا“ (هري - دلگير سان گڏ) 1953ع ۾ آشا ساهت منڊل، اجمير پاران ڇپايل آهي، جنهن ۾ هڪ ته شاعري صنفوار ترتيب سان ناهي رکيل ۽ ٻيو ته سڀني شعرن مٿان عنوان ڏنا ويا آهن، جنهن سبب پڙهندڙن کي سولائيءَ سان پتو پئجي نٿو سگهي ته انهن ۾ ڪهڙو نظم، ڪهڙو آزاد نظم، ڪهڙو غزل، ڪهڙو سانيت ۽ ڪهڙو گيت وغيره آهي؟ يا وري ساڳئي مجموعي جي ڪن شعرن جي لکيت جي ترتيب اهڙي آهي، جو اُهي ڄڻ ته هڪڙي صنف مان ڦري ٻي صنف بڻجي پئي آهي، جنهن جي ڪري نه رڳو اهو ته عام پڙهندڙ مونجهاري جو شڪار ٿئي ٿو، بلڪه ائين به ٿيو آهي ته شيام جي شاعريءَ جو اڀياس لکندڙن اُن مجموعي کي گهڻو ڪري ’نظم‘ ڪري پيش ڪيو آهي. جڏهن ته هن مجموعي ۾ نظم سان گڏ خوبصورت گيت ۽ ٻيون صنفون به آهن، سندس هن مجموعي جو ’پربت‘ گيت؛

ڦاڳ آيو، بسنتي هير گهلي
 ڇو ڪين کُلي هيءَ دل جي ڪلي؟
 گيت زبان تي، پربت اندر ۾، مهر چمن تي خاموشيءَ جي
 سانڍيل سو سو سورن جا اڄ لڙڪ اکين ۾ آيا پر جي
 سي شال چُلي ٻاهر نه پون
 سنسار جا ماڻهو جئن نه ڪن
 دنيا کي ڪلڻ جو وجهه ڇو ملي؟
 تون چاهين ڪلڻ ڪل شيام ڀلي (ص. 145)

يا ’سپنن جي دنيا‘؛

ان جي اکرئين ساڻ اکرڻيون ۽ سندس دل ساڻ دل
 مان ملائيندس، سڪي! سڌ بُت پلائيندس، سڪي!
 جي مري وينديس، نه رينديس ان جي سپنن مان مگر
 نينهن جو ناتو مرڻ تي پي نپائينديس، سڪي! (ص. 167)
 هڪڙا اهڙا بيمثال گيت آهن، جن کي پڙهڻ سان ماڻهوءَ جي جسم مان
 سيسراتيون نڪري ٿيون وڃن ۽ سچ ته ماڻهو سڌ بُت ڀُلجي ٿو وڃي.
 ان کان سواءِ ”ماڪ ڦڙا“ جي صفحي نمبر 156 تي آيل ’محبت‘ نظم ڇپيل
 لکيت جي اعتبار کان هيٺين ريت آهي؛
 ٽڙڪي،
 ٽڙڪي،

ڪنبي، ڌڙڪي،
گلي، چلي
چلي ڪري

ائين ڪري جئن ندي چلي
وڃي سمنڊ سان ملي جلي!
اوه ڌڙڪي پر انگ نه ڌڙڪيا!
اوه ڌڙڪي پر ڇپ نه ڌڙڪيا!

- - - - -
- - - - -

پر ان مٿين لکت جي آڌار تي ان نظم کي آزاد نظم نٿو چئي سگهجي،
جيئن ڪن اڀياسڪارن هن نظم کي آزاد نظم سڏيو آهي - ٿي سگهي ٿو
ته انهن وٽ ڪي دليل هجن، پر مون کي اها ڳالهه ڪجهه آڙي ڪونه
ٿي، بلڪ منهنجي خيال ۾:

ڌڙڪي، ڌڙڪي، ڪنبي، ڌڙڪي
گلي، چلي، چلي ڪري
ائين ڪري جئن ندي چلي
وڃي سمنڊ سان ملي جلي!

- - - - -
- - - - -

واري ترتيب ٿي هن نظم جي اصل ترتيب آهي ۽ جيڪا هڪ پابند نظم
جي ٿي اٿت آهي، جنهن ۾ شاعر چار ڀيرا فعلن فعلن استعمال ڪيو
آهي - ۽ ائين شيار جي ڪتابن ۾ لکيت وارو مونجهارو ڪوڙن هنڌن تي
نظر اچي ٿو - جيئن سندس ٻئي شعري مجموعي ”نه سورنگ - نه سا
سرهاڻ“ (پڇڻ جو سال 1987ع، پاران سنڌي ٽائيس اُلهاس نگر) جي
صفحہ نمبر 25 تي آيل پابند نظم ’توڪي سمجهي نه سگهيس‘ جي آخري
سٽ هيٺئين ريت ڇپيل آهي:

ڪڏهن پي ڪين

پوريءَ ريت

مان سمجهي سگهيس توکي!

منهنجي خيال ۾ فقط هڪ سٽ جي ترتيب ڦيرائڻ سان، اهو نظم
جيڪو مڪمل پابند نظم آهي، سو آزاد نظم ٿي نه سگهندو!!
ان کان علاوه ”ماڪ ٽرا“ ۾ عنوانن وارا غزل به آهن، جيئن:

1. ڳايان ڪئن مان؟ (ص. 104)
2. فنا پائنجي پئي! - (ص. 105)
3. جاڳ او جاڳ! (ص. 123)

جيڪي ڪيئن ۽ نظمن جي به وچ ۾ رکيل آهن، جنهن ڪري ئي شايد اهو مونجهارو پيدا ٿيو آهي ته اهي نظم آهن، پر اهو مونجهارو دراصل اڳتي هلي شيام پاڻ ئي حل ڪري ڇڏيو آهي، جو هن پنهنجي ترتيب ڏنل آخري غزلن واري مجموعي ”ذات ۽ حيات“ (پڇجڻ جو سال 1988ع، پاران اجنتا پبليڪيشن اجميرا) ۾ مٿين غزلن کي شامل ڪيو آهي - ان ڳالهه مان اهو ثابت ٿئي ٿو ته هن مجموعي يعني ”ماڪ ڦڙا“ ۾ صنفن واري ترتيب جي تفريق کان سواءِ ئي شاعري رکي وئي آهي - ساڳيءَ طرح شيام جي هڪ ٻئي مجموعي ”روشن چانورو“ (پڇجڻ جو سال 1962ع، پاران ڪهاڻي پبليڪيشن بمبئي) جي دوهن ۽ سورن جو حال آهي - هن ڪتاب تي سڳن آهوجا صاحب جو مهاڳ لکيل آهي ۽ ان مهاڳ کان پوءِ شاعريءَ جي ابتدا دوهن ۽ سورن جي ڀاڱي سان ٿئي ٿي، جنهن جي اڳيان ’دوها ۽ سورنا‘ جي عنوان وارو صفحو لڳل آهي يعني پهرين دوها پوءِ سورنا، جنهن لاءِ اصول ته اهو آهي ته جيئن ئي صفحو اٽلاجي ته پهريان دوها ۽ پوءِ سورن پڙهڻ لاءِ ملن، پر هن ڪتاب ۾ ائين نظر نٿو اچي، بلڪ ابتدا هيٺئين سورن سان ٿئي ٿي؛

ساجن! تون آڪاس - آءُ ڪير ڌارا بڻيس،

منهنجو هر هڪ سواس - تنهنجي سيني ۾ ڪجي! (ص.5)

۽ وري ائين به ناهي ته اڳيان وري ڪو سورنا لڳندا ٿا هلن - هيٺيون ان ئي صفحي يعني صفحي نمبر 5 جو ٽيون شعر ڏسو، جيڪو دوهو آهي؛

ماڪ مثل رڻندو رهيس - اوندا هيءَ ۾ رات،

ڪرڻ سان ڳوڙها اگهيءَ - پرچائي پريات!

مون جتي ترتيب دوران شيام جي شاعريءَ کي وري وري غور سان پڙهڻ ۽ پرکڻ جي پنهنجي سمجهه آهر ڪوشش ڪئي آهي، اتي شيام تي لکيل عالمن جي مقالن، تقريرن ۽ مضمونن وغيره مان به رهنمائي حاصل ڪرڻ ضروري ڄاتي اٿر، ليڪن مون کي اسان جي عالمن / ليکڪن جي ڪم مان گهڻي قدر مايوسي ٿي آهي - هري دلگير صاحب 11-12 فيبروري 1989ع دوران آديپور (ڪڇ) ۾ ڪونايل ’نارايڻ شيام سيمينار‘ ۾ پڙهيل پنهنجي مقالي؛ ’علم عروض ۽ نارايڻ شيام جو شعر‘ ۾ چئي ٿو ته؛ ’شيام جي شعري مجموعي ”ماڪ ڦڙا“ ۾ ڏهاڪو سانيت آيل آهن -‘ جڏهن ته ان جي ابتڙ مجموعي ۾ صرف اٺ سانيت آهن ۽ نائون ’مان رساريل ئي چڱي‘ جي عنوان سان ٻارنهن ستن جو نظم آهي، ها ائين ضرور آهي ته اڳتي هلي شيام ان ساڳئي نظم ۾ ٻن ستن جو وڌارو ڪيو آهي، جنهن ڪري اهو سانيت ٿي پيو آهي - جيڪو، ”ن سو رنگ - نه سا سرهاڻ“ واري مجموعي جي صفحي نمبر 69 تي ساڳئي عنوان ’مان رساريل ئي چڱي‘ سان آيل آهي - پر ”ماڪ ڦڙا“ ۾ شامل ڪيل ٻارنهن

سٽن واري نظم کي بهرحال سانيٽ نٿو چئي سگهجي - هونئن به شيام پاڻ ئي سانيٽن کي چوڏسيون سڏيو آهي، جيڪو چوڏهن سٽن واري پابنديءَ ڏانهن چٽو اشارو آهي.

مون شيام جي شاعريءَ کي ترتيب ڏيڻ وقت گهڻو ڪري پنهنجو رستو ورتو آهي، 'شاعريءَ' سان منهنجي پنهنجي به پراڻي نيازمندي آهي، اُن ڪري جتي جتي مون کي شيام جي ٻين پارڪن سان اختلاف ٿيو آهي، اُتان مان شاعريءَ جي اصولن ۽ قاعدن تحت گذريو آهيان، جيئن مان جناب سگن آهوجا صاحب سان ان ڳالهه تي متفق نه ٿي سگهيس، جنهن ۾ هُن، شيام جي 'روشن چانورو' واري مجموعي جي مهاڳ ۾؛ 'سردار ڪري واپار - سهڻي ٿانو ٺڪر جا وڪڻي' کي نظم سڏيو آهي، جڏهن ته اهو ٻوليءَ، خيال، روانيءَ ۽ اُٺ جي لحاظ کان مڪمل گيت آهي - اُن ڪري مون اُن کي گيتن واري حصي ۾ ئي رکڻ صحيح سمجهيو - اها ٻي ڳالهه آهي ته ڪو مون سان به ڪٿي اختلاف رکي ۽ ان ڳالهه جو کيس به اوتروئي اختيار هوندو جيترو مان پنهنجو پاڻ کي ڏيان ٿو، بلڪ جيڪڏهن ڪا مدلل راءِ آئي ته مان اُن کي ڪليءَ دل سان قبوليندس - پرائين ڪيئن ممڪن آهي ته جن گيتن جي مٿان عنوان ڏنل آهن، انهن کي صرف عنوان هجڻ جي ڪري گيت مڃڻ کان ئي انڪار ڪري ڇڏجي - جيئن ڪن دوستن جو خيال آهي ته گيتن مٿان عنوان ناهي ٿيندو، حالانڪ گيت کي عنوان ڏئي سگهجي ٿو، جيئن مختلف لوڪ گيت جهڙوڪ ۱ بادليو، مٿيارو، ڪانگڙو وغيره آهن.

بس پيارو شيام عجيب شخص هو جنهن سان جنهن کي جيئن ٿي وڻيو تنهن تيئن ٿي ڪيو - هُن يا ته پنهنجي سڀني ڪتابن کي پاڻ ترتيب ڏنوئي نه هو يا وري ڇپائڻ وارن يارن پنهنجي مرضي هلائي ڇڏي ۽ هو يارن جي ياريءَ آڏو ڪڍي ڪين سگهيو! - نه ته ائين ڪيئن ٿو ٿي سگهي ته 'واين' جي وچ ۾ شيام 'گيت' رکي ڇڏي؟! - جيئن 'ماڪ پنا رابيل' (ڇپجڻ جو سال 1964ع، پاران اجنتا پبليڪيشن اجمير) واري مجموعي جو پهريون حصو، جيڪو واين لاءِ مخصوص ڪيو ويو آهي، اُن حصي جي صفحي نمبر 12 تي؛

پاڻ لکائين ليئڙا پائين!

۽ صفحي نمبر 19 تي؛

ٿانڊاڻي جي لات - رات انداري، پنڌ گهڻو!

وارا دراصل گيت آهن، جيڪي واين جي وچ ۾ ڏنا ويا آهن، جن کي مون گيتن واري حصي ۾ رکيو آهي - جڏهن ته ان ئي ڪتاب جي آخري نظم واري حصي ۾؛

1. ويٺو ڪوئي ٺهاري. (ص. 120)

2. ڪنهنجي تات ۽ ڪنهنجو نينهن. (ص. 123)

3. پُونهن جو چنڊ. (ص. 124)

4. ڪوري. (ص. 130-131)

5. ياد توکي ٿو ڪريان. (ص. 132)

ٻه ڀڻ هر لحاظ کان گيت ٿي آهن - مٿي ذڪر ڪيل گيتن منجهان 'ٿانڊاڻي جي لات - رات انڌاري، پنڌ گهڻو' ۽ 'ڪوري' جي ته گيتن طور جناب هري - دلگير صاحب به نشاندهي ڪئي آهي - هن صاحب بمبئي مان نڪرندڙ ماهوار ادبي رسالي "ڪونج" جي آڪٽوبر - نومبر 1966ع واري 'نارائڻ شيام' خاص شماري ۾ ڇپيل پنهنجي مقالي 'شيام جي شخصيت، ۽ شاعري' ۾ لکيو آهي ته: "ٿانڊاڻي جي لات" ۽ 'ڪوري' اهي ٻه گيت سنڌي ٻوليءَ ۾ هڪ انوکي چيز آهن. هن قسم جا گيت سنڌيءَ ۾ اڳي ڪونه آيل آهن ۽ هڪ اتساه ڏيندڙ اضافو آهن."

ترتيب سان گڏ ترتيبڪاريءَ ۾ گرامر جون چڪون، شيام جي ٻين مجموعن جيان سندس نظمن ۽ غزلن واري ڪتاب "اڇيندي لڄ مران" (ڇپجڻ جو سال 1972ع، اجنٽا پبليڪيشن اجمير). ۾ به نظر اچن ٿيون - هن مجموعي جي شروعات 'نظمن' جي عنوان واري پيچ سان ٿئي ٿي، جيڪا ڳالهه سنڌي وياڪرڻ جي لحاظ کان درست ناهي نظر جو جمع نظر ٿي ٿيندو آهي، هونئن به اسان غزل جي جمع کي غزلون ناهيون لکندا بلڪ غزل ٿي لکندا آهيون - جڏهن ته ان ئي ڪتاب جي غزلن واري حصي جي عنوان واري صفحي تي 'غزل' ئي لکيو ويو آهي نڪي 'غزلون' - هن ڪتاب جي ٻي جيڪا وڏي چڪ آهي، سا اها ته ڪتاب جو، 'نظم' وارو حصو جيئن ئي شروع ٿئي ٿو ته پهريون جيڪو شعر ملي ٿو، سو نظم ناهي بلڪ اها وائي آهي:

پنهنجي ڀر ۾ جاء، ڀرين! ڏي پنهنجي ڀر ۾ جاء!

جنم جنم جي آهيان پياسي - منهنجي پياس ٻجهاء!

ڀرين، ڏي پنهنجي ڀر ۾ جاء! (ص. 7)

ان کان علاوه صفحي نمبر 12 تي:

پيار ڪٿي ڪنهن پي نه ڏني، وو

در در آيو روح ڀني!

۽ صفحي نمبر 13 تي:

دور دور هئن دور-الا،

اک ڇا ٿي ڳولي؟

آيل ڀڻ هيٺ جي لحاظ کان وايون آهن - جيڪي هن ڪتاب "ٺڪريو آهي نينهن" جي وارين واري حصي ۾ شامل ڪيون ويون آهن.

بيت

او سنگيت سُڄاڻ، ٻڌ- او سنگيت سُڄاڻ،
ڏيڏر، ڪوئل ساڻ- شرط رکي ڳاڻي رهيو!

ڌڙو ڌڙو پونءِ جو- پاڻ چمڪندو هاڻ،
آپ جي ڪهڙي ڪاڻ- ڳڻي ڪڻي سج ترورا!

گل جي لاءِ گهڻي هڻي- هلڪي هلڪي مات،
چوهي چوهي ڇاٽ- کيس نهوڙي ٿي ننيو!

ڊاهي مانارو سندن- ماڪي سندن لُٽين،
پوءِ به جي ڏنگين- ڏوهاري سڏجن مڪيون!

مندر ۾ پڳوان لاءِ- بجلي اوت پروت،
چؤواڻي تي جوت- انسان لاءِ وٽ وڌي!

چوندي پنهنجي منهن به ٿو- هاڻي شرم اچيم،
جڏن سو ياد پويم- عرض ڪرڻ ڪنهنجي اڳيان!

ڏسيو هزارن رهبرن - هڪ ئي راهگذار،
رستا هيئن هزار - هڪڙي گمراهيءَ ڪڍيا!

ايڏي ڦهلي روشني - اُس ئي ايڏي سخت،
پنهنجي چانو درخت - ويو سميتي پاڻ ۾!

ڪن ڪن جرڪي پوءِ پي - هاءِ اکين جي اُڇ،
هيءُ هرڻ ۽ رڇ - واريءَ جون واٽون وڌيون!

ورڪائي واٽون هنتر - پاندين لاءِ لوچين،
سج ڏسي سوچين - ڇا سڀ يلجي ماڳ ويا؟

سورڻ ويٺي راتڙي - تارن جي تسبيح،
ڪهڙي ڪار قبيح - ڌرتيءَ وارن کان نه ٿي؟

پت تان ڇاپوڙا لٿل - در جا شيشا چور،
سج پڇائي پوڙ - خالي هاڻ مڪان ۾!

مستقبل جي راهه تي - هئو وقت جو پير،
سات چني ويو ڪير - اڄ ماضيءَ جي موڙ تي؟

گلي ملي طوفان ۾ - ڊوڙي رک رک ساڻ،
قبرستان مساڻ - مرڪيا پئي پاڻوهه مان!

ڏس جهونجهڪڙي جي افق - ننڊ نهوڙيا، جاڳ،
انبر پيءُ جو ڀاڳ - چميو چمي ڪئن چوچ مان!

وايون

نڪري پيو آڪاس-
راڻو آيو ڪاڪ تي!

ڪنول ڪڪوريا ڪاڪ تڙين آج-
ڏئي وراڪا واس،
راڻو آيو ڪاڪ تي!

منڙي منڙي مُرڪ فضا جي-
سرهو سرهو سواس،
راڻو آيو ڪاڪ تي!

سج جون سونيون ٻاڪون جرڪن-
سون ورن احساس،
راڻو آيو ڪاڪ تي!

لڪ چپ جون ٿيون راتيون پوريون-
برهه پڄاڻي باس،
راڻو آيو ڪاڪ تي!

سرچي ڪانڌ ڪيو آج آهي-
نيڻن منجهه نواس،
راڻو آيو ڪاڪ تي!

ڪوئل جي ڪُونجار-

مون نه جوانيءَ ۾ لکي!

هیر ڀنيءَ جي اوٽ ۾

آئي جا هٻڪار-

مون نه جوانيءَ ۾ لکي!

پوپٽ نچندا ٿي رهيا

رنگ رتي جهنڪار-

مون نه جوانيءَ ۾ لکي!

نيري ڀڄي گهوڙ ۾

هيئن اُڪير آڀار-

مون نه جوانيءَ ۾ لکي!

وڻج نجوئي نور جو

تارن جي بازار-

مون نه جوانيءَ ۾ لکي!

ڪهڙيءَ ڌن ۾ ڌوڪبي

وڻي ڪيئن ڄمار-

مون نه جوانيءَ ۾ لکي!

چاندوڪيءَ جو چاهه -

ڪئن نه چمي رابيل ڪي!

سهڻي آجلي روپ ۾

ڪنهن سڀني جو ساهه -

ڪئن نه چمي رابيل ڪي!

ڏسندي ئي هرڪيو هنيون

نيئن جو ويساهه -

ڪئن نه چمي رابيل ڪي!

هلڪي جنبش سان هوا

واسيندي وٺراهه -

ڪئن نه چمي رابيل ڪي!

ڪنهنجو ويڙهيءَ واسطي

آبيلو اُتساهه -

ڪئن نه چمي رابيل ڪي!

گوٺجي سرهي راڳڻي

مُرڪي شانت آٿاهه -

ڪئن نه چمي رابيل ڪي!

تنهنجو ناتو راڻا- مومل لاءِ سمجهاڻي!

کير پريا جي هٿڙا- اڄ سي هنجن هاڻا،
مومل لاءِ سمجهاڻي!

پوٽر پنيوليا جن تي- سي ته ڪنور ڪوماڻا،
مومل لاءِ سمجهاڻي!

سانگ ڏسي سومل جو- ڳهريا نيڻ نماڻا،
مومل لاءِ سمجهاڻي!

ماڻن جي ماڳن تي- وره وسايا پاڻا،
مومل لاءِ سمجهاڻي!

ڪالهه پڇايو جن تي- اڄ تن لاءِ پڇاڻا ،
مومل لاءِ سمجهاڻي!.

آءِ پُلِيءَ جِي پاڻ - گڏجي گهاريون ڪي گهڙيون!

تنهنجي مُرڪ ڳرائڙي - تنهنجو قرب رهاڻ،
گڏجي گهاريون ڪي گهڙيون!

گيت سُرُن ۾ جئن پرين! - ٻانهن ۾ ائين آڻ،
گڏجي گهاريون ڪي گهڙيون!

چاندوڪيءَ جِي گود ۾ - بهڪي جئن سرهاڻ،
گڏجي گهاريون ڪي گهڙيون!

پاڪر ۾ سرهاڻ جِي - مهڪي جئن چانداڻ،
گڏجي گهاريون ڪي گهڙيون!

اُڄلي سرهي رات ۾ - ڪاڻ وجهين ڇاڪاڻ؟
گڏجي گهاريون ڪي گهڙيون!

ليچندي گهاريم ساري رات-

نيئين ننڊ نه جهاتي پاتي!

سهڻي پوند رات سرءُ جي-

جاڳي جيءُ اندر جذبات،

نيئين ننڊ نه جهاتي پاتي!

چاندوڪيءَ کي چاتيءَ لائي-

جاڳيس پئي مان ساري رات،

نيئين ننڊ نه جهاتي پاتي!

دل ۾ اڻ تن لائي ويئي-

اڻ ڪوئين جي سرهي هات،

نيئين ننڊ نه جهاتي پاتي!

گهري پيڙ، آسيم سهائي-

جيءَ ۾ جهوري تن ۾ تات،

نيئين ننڊ نه جهاتي پاتي!

پيچ پنيءَ جو ڪُونج اڏائي-

دک ۾ پاتي روح نجات،

نيئين ننڊ نه جهاتي پاتي!

منهنجي بدن نه دانهن-

خواب پڻ تنهنجا ٻوڙا!

ٻڌندي باڪاريان پئي-

پر نه وڌائن ٻانهن!

خواب پڻ تنهنجا ٻوڙا!

رڙان چير ۾ ڌرتي-

ڪو جو ڏينم چانهن!

خواب پڻ تنهنجا ٻوڙا!

چوان آچل جا ڏينهن ٿيا-

اُسر يا سَر ۾ ڪانهن!

خواب پڻ تنهنجا ٻوڙا!

مان ليلايان، هو ڏسن-

انهن ڪن يا نانهن!

خواب پڻ تنهنجا ٻوڙا!

رات پٺيان پريات-
اي دل، ماندي ٿين متان!

ان تارن جي چانو ۾-
گذري ويندي رات،
اي دل، ماندي ٿين متان!

کلندي ننب کليءَ جيان-
سانت به لنوندي لات،
اي دل، ماندي ٿين متان!

سور چڏيندا ماڳ تي-
ڏکڙا ٿيندا ڏات،
اي دل، ماندي ٿين متان!

ڪري موت جي هنج مان-
هر هر هات حيات،
اي دل، ماندي ٿين متان!

جرگي پيئي جوءَ -
چيٽ جي سوني اُس ۾!

سپيران ڪونه ته اڳ ٿريا -
مگرا ههڙي روءِ،
چيٽ جي سوني اُس ۾!

دل کي ڪنڀيو ڪنڀو وڃي -
البيلي خوشبوءِ،
چيٽ جي سوني اُس ۾!

سوپيا جي رويا هڻي -
اڪين ڏني جا روءِ،
چيٽ جي سوني اُس ۾!

گونجي پريان مڙهيءَ منجهان -
صاف سڱيءَ جي هوءَ،
چيٽ جي سوني اُس ۾!

○

گهري گهري سانت-
گونج آڳاٽي گيت جي!

آڏي رات، پني فضا -
تاريلي ايڪانت،
گونج آڳاٽي گيت جي!

لهراڻي لڻءَ لڻءَ آندر-
بادل- بجلي پانت،
گونج آڳاٽي گيت جي!

ساز پڳل، چپ ڳاڻو-
مک تي ڪومل ڪانت،
گونج آڳاٽي گيت جي!

پنهنجي پر ۾ جاء، پرين! ڏي پنهنجي پر ۾ جاء!
جنم جنم جي آهيان پياسي- منهنجي پياس ٻُجھاء!
پرین، ڏي پنهنجي پر ۾ جاء!
تنهنجو چنڊ کڻي مان جاڳان- منهنجو دٻ جلاء!
پرین، ڏي پنهنجي پر ۾ جاء!
تنهنجي پيڙ کڻي مان ڳايان- منهنجو ساز وچاء،
پرین، ڏي پنهنجي پر ۾ جاء!
دور ڪريان مان جڳهه جي اوندھ- کين به سندر چمڪاء،
پرین، ڏي پنهنجي پر ۾ جاء!
تنهنجي آهيان، تنهنجي آهيان- پنهنجي مونکي بڻاء،
پرین، ڏي پنهنجي پر ۾ جاء!

پيار ڪٿي ڪنهن پي نه ڏني، وو
در در آيو روح پني!

نظرون آٽڪيون تارن ۾، وو
تڙڦي پونءِ ميار ڏني!

امرت ويلا، وهه جي وٽ، وو
اڪ جون ڦلڙيون، پيچ پني

وڻ تي چانگهيش، تو سمجهيو، وو
ليڪن ڪنهنجي چانوڻچي!

سڏڪن تي جا شيام پلي، وو
ڪلندي سا دل ڪئن نه پني!

دور دور هٽن دور - آلا،
اک چا ٿي ڳولي؟
ڪُونجون ڪري قطار اڏايون
دور افق کان دور - آلا،
اک چا ٿي ڳولي؟
وٽڙي ويٺي ڪجلي ڪڪري
مڙندي هاڻ نه مور - آلا،
اک چا ٿي ڳولي؟
اُٻاڻڪي اُپ ڏانهن نهاري
پيٽي ڪهڙي پُور - آلا،
اک چا ٿي ڳولي؟
رات سهائي جمنا جرڪي
لهرن ۾ وها-ور - آلا،
اک چا ٿي ڳولي؟
تارن پڻ ڪر موڙيا هاڻي
چنڊ نند ۾ چور - آلا،
اک چا ٿي ڳولي؟

هيءَ ڪنهنجي آڳند-
مهڪيو ڦول گلاب جو؟

هلڪيون هلڪيون پنکڙيون-
هلڪي پني سڳند،
مهڪيو ڦول گلاب جو!

سرهيءَ وات چڪي اچي-
پهچايو هن هند،
مهڪيو ڦول گلاب جو!

سمجهي شيار سڳند کي-
پرتان آيو پند،
مهڪيو ڦول گلاب جو!

جهرمر جهرمر روشني-
ڪنهن جي ياد اچي رهي
هلڪي هوا لڳي رهي!

پن پن لرزي پير جو-
اُس کي ڇانوڻ ڇهي رهي
هلڪي هوا لڳي رهي!

وڃي سڳندت به ڦهلي-
گل جي شاخ جهڪي رهي
هلڪي هوا لڳي رهي!

اُڏن پڪيٽڙا پر پٽي-
اُس به کين چمي رهي
هلڪي هوا لڳي رهي!

وارن جو چلڪو، آلا-
ڪامن جيئن وڃي رهي
هلڪي هوا لڳي رهي!

پاڇولو پاڻيءَ مٿان-
گويلا نهر لڇي رهي
هلڪي هوا لڳي رهي!

دوها

ماڪ مثل رٿندو رهيس - اونداهيءَ ۾ رات،
ڪرڻن سان ڳوڙها اڳهيءَ - پرچائي پريات!

اڃا فضا ۾ پيو تري - مرليءَ جو آواز،
ڪُنڇ ڪُنڇ ڳولن سڪيون - برج جڳان جڳ راز!

گيتن جي ماڙيءَ منجهان - تڪي تڪي هٿن ڪير،
لسيءَ جي ڏاڪڻ تان لهي - رڪندو هڪ هڪ پير؟

چاندوڪيءَ جي آرسِي - روپهلي ايڪانت،
پنهنجي سونهن ڏسي ڏسي - ڳائي پيئي سانت!

ڇانئڻي چوڏس چاندني - ڌرتيءَ تي ان ريت،
هردي تي جئن ڇانئجي - نازڪ نرم پريت!

ڪرڻن ۾ قابو ڪري - چڪي روح کي چنڊ،
سڌ ٻڌ وڃيم پلجندي - ڪونه منڊيوٿس منڊ!

پونهن جي هيءَ رات ۽ - آڌيءَ جي ايڪانت،
گهري چنڊ جي سانت يا - منهنجي دل جي سانت!

دلڪش لهر خيال جي - راڳ ناچ جو روپ،
جئن چانڊوڪي رات ۾ - گنگا ڌار آنوپ!

ٿيو اڃالو پريم جو - ڪر موڙيا جذبات،
رات نه رات سهاڳ جي - جيون جي پريات!

ڏسندي صورت سانوري - وريو اکين ۾ آب،
ڄڻ روشن آئيندي جو - ڏنڌلو ڏنڌلو خواب!

وک وڪ ڪئندي ناز مان - گهر ۾ گهڙي ڪنوار،
ڪلي ڪلي ٿي باغ ۾ - پيئي مند بهار!

ان پلڪن جي ڇانڻ ۾ - نرم نظر جي سيج،
ويئي رات سهاڳ جي - ڪري اکين ۾ ڪيج!

مڌر روپ، مڌم مڌر - پائل جي جهنگار،
ڦوهه جواني، ڄڻ وڃي - آڌيءَ رات ستارا

لڏيس هلڻ سان پئي ائين - ڊگها چلڪڻا وار،
تان تان هر وار تان - واري راڳ ملهار!

وک وک کڻي هلي وئي - ٿي جڻن ئي پريات،
تارو تارو ٿي، وئي - شيام وهامي رات!

هر هر ڇو ڇڪجن اڪيون - تو ۾ ڇاهي نيٺ،
سنيران ڪا هن کان اڳي - توسان ڏيٺ نه ويٺ!

روپ وٺي! آئينءِ ائين - گويا ٿي پريات،
پانيم ڄم ڄم چير جي - مٺي پکين جي لات!

روشن وارن ۾ سندنءِ - صدين جو اندڪار،
ياد آجنتا جي ڏئي - تنهنجو هي سينگار!

تنهنجي چهري تي نچن - چڱون نزاڪتدار،
ننڍڙيون راتيون ڇيٽ جون - دل کي ڏين قرار!

رات ائين ها سيج تي - وٽڙيل تنهنجا وار،
ڄڻ شاعر جي ذهن تي - ربط بنان اشعار!

جڏهن جڏهن جڳ ۾ ڏنم - سونهن پريو جنسار،
سونهن انهيءَ سرسو ڪيو - دل ۾ تنهنجو پيار!

درين جان منهنجون اڪيون - پوءِ به نهارين چون،
عڪس ڏسي پنهنجو منجهن - وار سنوارين چون؟

ڏسندي تارن ڏانهن تون - جڏهن وسارين پاڻ،
اُپ ٿي هوند ڏسانءِ مان - نوَ لڪ نيئن ساڻ!

راج اکين تي مڌ ڪري - هردي تي سنگيت،
سرس ٻنهي کان سندري - تنهنجو روپ ۽ پريت!

لج جي هيءَ لالي ڏسي - نڪريو آهي نينهن،
شيام، لڪائي جئن شفق - اُپريو آهي ڏينهن!

نظر نظر ۾ پريت جا - مرم مڙهيل اقرار،
آهي چپن تي ئي فقط - مرڪ ڀريل ناڪارا!

گهرين ته بڻجي آرسی - شبنم جي هر بوند،
چنڊ به ڪرڻ جي ڦٽي - ٺاهي ڏيئي هوند!

گلشن مان گل، سمنڊ مان - موتي ڪنيم هزار،
جئن پي چاهين دل وٽان - ڪر تون هار سنگارا!

بادل مان بجلي لڳي - چمڪو ڪندي ضرور،
هائِ جواني چلولي - گهونگهٽ ۾ مجبور!

هن هن ڀن سان پئي لڳي - مڪڙي بڻي اڌ ڀر،
هائِ جوانيءَ جي هوا - ڦڙڪي سڄو سرير!

لاٽيون لنونديون ڪوئلون - انب جهلين ته پُور،
چاهين سمن چاهين سي - مند ڪندن مجبور!

آن جي ناز نهار جو - اي دل! ڪج نه وڌاءِ،
خاص نه آهي پونر لءِ - گل جو رنگ هڳاءِ!

گذريو سڪ جو ڏينهن، يا- ڦٽي پرھ جي باڪ،
تنهنجي نيئن ۾ شفق - ڇاجي آهي ساڪ؟

ڪا سهڻي صورت ڏسي- جهٽ دل ٿئي بيتاب،
ساڀيا بڻجي جئن نه ڪو - آيو هجيم خواب!

بادل ڏٺس نه اک پٽي- نچيو گهڻو ئي مور،
اي البيلي گوپڪا - ڪيڏو شيام ڪنورا!

بارج لڙڪن جا ڏيا- روشن رڪجنءِ لاٽ!
اي مومل، راڻو متان - يلجي مٽي نه وات.

جاڳ جاڳ مومل مٺي - جاڳ سهاڳڻ جاڳ،
موٽي وڃي نه مينڌرو - پٺي نه ڏيئي ڀاڳ!

جڳ تي چانڻي چاندني - جيءِ اندر جذبات،
هائ، مٺيءَ جان ننڍڙي - وڃي وهاميو رات!

ترسي رهندي ڪيترو - ويڇاري هيءَ رات،
آءُ سڄڻ، هاڻي سگهو - تارن کي نه ثبات!

رات، صبح ڪيئي ٿيا - راهه ٽڪي تو ڪاڻ،
ٺاريم، ٻاريم شمع جا - پيري پيري ساڻ!

مون کي جڳ گذري ويا- راهه ٽڪيندي رات،
ملڻ - گهڙيءَ لئي آف رهي- آسائتي حيات!

چيٽ وريو يا يڱ وريو- آئي ”ڪنهنجي“ سار،
اڄ ڪئن اوپاري هلي- شيام سمي جي ڌار؟

سارُن جي سرهاڻ سان- آئي سُرهِي هير،
لڙڪن جي چانڊاڻ سان - چمڪي فضا سڌير!

قُري اکين ۾ سا چهي- کلي ڪري گفتار،
شيام ڪنول تي پوئو جڻن- پري ڪري گنجارا!

سُرهِي هير ٿڌي ٿڌي - سج جو نرم شعاع،
گل سان شبنم ٿي ڪئي- ڪهڙي وقت وداع!

ويه ته دل اوريون پرين!- باقي آهي رات،
هڻن نه وڃن لڙ جلد ڪر- اڃان پري پريات!

لهر ڪناري ساڻ جڻن- تون پي اٿن مون ساڻ،
گڏ گهاريندي هر گهڙي- پرين، ڇڏائين پاڻ!

وک وک تي پائل لڇي- ڪري پڪار؛ نهار،
جوين ته نه پابند ٿئي- سونهن به ڏينهن به چار!

محب! ملون نه ملون وري- ياد رهي نه رهيم،
ويه ٻڌي وڃ ڳالهڙي - من اڏڪو ته لهيم!

سات اسان جو جنهن ڏٺو- کولي نوَ لک نيٺ،
ڌار نه ٿي، نه ته رات سا- ورندي ڏيندي ويٺ!

نيٺ سڪايا نٿڊ، من!- تون ته نه ڪر آڌ ماند،
سپنن ۾ نه ته ڌيان ۾- ”هن“ سان ٿئي هيڪاندا!

آه اوهان لاءِ اي اڪيون- هنجون هارڻ راند،
پر اُس ڪهڙيءَ ۾ وڃي- آءُ سڪايان پاند!

هڪ هڪ مٺڙيءَ مرڪ ۾- شامل سؤ سؤ سور،
هنسي خوشي جي جڻ جا- جڳ ۾ هي دستورا

سات نه سورن جو چٽي- جيسين آه پساه،
ڪُرڪي يا مُرڪي، مگر- ڪرڻو آه نباه!

ڳارائو ڳڻتي ڪڏهن- دل کان ٿيا نه دور،
رهيو پرينءَ يا پيٽ جي- چنٽا ۾ ڇت چورا

آٿت جي آشا رکي- پڪڙيم جن جو پاند،
ڳوڙهن سان آلو ڏنم- انهن سين جو پاند!

ڪير ڏکيءَ کي ڏي ڏئي- پڪڙيان ڪنهنجو پاند،
ڳوڙهن سان آلو ڏنم- بس جنهن تنهن جو پاند!

سطحي نظرن سان ڏسي- پانيم گهاءَ به قول،
ڏيڪاريو گهريءَ نظر - پيڙ مرڪ جو مول!

ڪڪرن وانگي ڪن اکيون - سنهڙي سنهڙي ڇات،
پيڙ ڪنوڻ جان تن منجهان - پل پل ڏٺي چمڪاڻ!

بسنت جوين پونءِ جو - اُن جي پيڙ هڳاءِ،
قول قول جو هي تڙڻ - سيني جو ڄڻ گهاءِ!

هئا چين تي رات جي - جي مڪڙيون ۽ ماڪ،
بڻيا ڪنن تي صبح جي - تاندا سيئي واڪ!

وقت ڇتي ڏاڻن، مٿس - بڪ جو چڙهيو جنون،
چڻي لاش احساس جو - چڻي لاش تان خون!

وڃ لڇندي ڪهڙي ڪئي - هيءَ روشن تحرير؟
وڌيو اندارو هانو جو - نيڻن هاريو نير!

راتيون جن جي ڀاڱ ۾ - چمڪن سندن چراغ،
مونکي ڏينهن نصيب ٿيا - چڻڪن دل جا داغ!

ڪيڏان اُسڙي ڇانوڙي - ڪير پيهندو جنڊ،
ڪير ٿڌيندو روتلا - هي تارا يا چنڊ؟

جوڙي ڪرڻا چنڊ جا - روشن اُٿيم لباس،
پوءِ به نه چمڪي زندگي - نه ڪي ڍڪيو احساس!

مڪڻ ڪير چوري ڪري؟ - ڪري مزوري شيام،
جُڳ - گوپي آسائتي - راه تڪي ناکام!

ڪيڏا دل ۾ پور ها - مائينداسين چيت!
گونج ڦڙڻ کان ئي اڳي - اجڙيو سهڻو ڪيت!

آيا، گذري پي ويا - گل، مڪڙيون ۽ مينهن،
ساوڻ چيت ڦريا، مگر - ڦريا نه پنهنجا ڏينهن!

صبح ڪٿي جنهن لاءِ تڪيم - راتيون جاڳي وات،
سڪن روشنيءَ لاءِ اڪيون - ڪيڏي ڪاري ٻاٽ!

رات وڻي ليڪن رهي - ڪڪرن جي ڪاراڻ،
هاڻ ڪپي طوفان ڪو - صبح سهائي ڪاڻ!
ڪسي گلن جي سونهن ٿي - سونهن جي ساڃاهه،
واڻهڙن کي ڪو ڪري - ڪنڊن کان آگاهه!

باريڪ بلاشڪ بڻيو - ڪوريٽڙي جو چار،
پر نه سياسي چار جي - نظر اچي هڪ تارا!

پيرا ڏسي ڀلي متان - سمجهين وات سوات،
اي پانڌي، خود گمراهي - آهي ڪنهنجي وات!

اوجھڙ ۾ پيرا ڏسي - اڳتي وڪ نه وڌاءِ،
پتڪي ڀلن پوئتان - وات سنئين نه وڃاءِ!

سخت بڻيون جڻن حالتون - پڙڪي اٿيا دماغ،
شيام اندارو جڻن وڌيو - چمڪيا سرس چراغ!

چوڙ پڳهه، گهڙ سمنڊ ۾ - پيڙيءَ کي هاڪار،
تڙ تان لهرن کي تڪي - ڪونه پڳو ڪو پار!

سوچي وٺ طوفان ۾ - مانجهي مرد! اُڀاءُ،
ڪٿي ڪنارو، تون ڪٿي - ڪئن سو ڪندو بچاءُ؟

روشن آئيندو گهرين - پڇ ماضيءَ جو منڊ،
وڻجي ويندو چنڊ، نه ته - وڻجي ويندو چنڊ!

لابارا پيا چيٽ جا - ته ٿي ڪٿيءَ جي اون،
ڏينهن بدلجن پيا ائين - ساري 'ڪلهه' کي ڪونه!

شيام اکين تان ڪنهن طرح - تارن جي دز لاهه،
تنهنجي نظر نظر سنڊي - گهرج پونءَ کي آهه!

جاڳيا فتنا جابجا - هر جا هاهاڪار،
ڳائي راڳ هندول اڄ - ٽٽڪي ڪين سمهار!

چوڌاري ٻارڻ ٻريو - سڙي سڄو سنسار،
سُر سادي اي ڳائڻا - مٽڙو ڳاءُ ملهار!

وقت ته تبديلي ڪندو - تون به ته ڪي ڳڻ ڳوت،
اُس ۾ گهرجي چانورو - اونداهيءَ ۾ جوت!

واڳ ورائي وقت جي - آڻيون اهڙي رات،
جنهنجي سهڻي شام ۽ - رنگ رتي پريات!

ڏسي بيوسي رات جي - کلڻ لڳي پريات،
سج جا ستم گهڻا سهي - ڪئي بغاوت رات!

دل ۾ عزم لڄي رهيو - آه سجاڳ شعور،
پڪ ڄاڻ ته ناهي هنئر - شيامر بغاوت دور!

سانت ڏسي هنن سطح تي - آئين متان گمان،
پاسا بدلائي رهيو - ته ۾ پڪ طوفان!

تارن جي زنجير ۾ - جڪڙيل آهي رات،
آه سجاڳ شعور جي - نظر نه ڪاڻي مات!

آه ايوديا جي لڳي - سرحد لنڪا سان،
ڪؤنس ڪري، راوڻ ڪندو - تباہ پنهنجو پاڻ!

شيامر سڻائڻ لاءِ آئم - ڪنيو پراڻو ساز،
ساز پراڻو، سر نئون - يگ مڙجن جو راز!

نيئن جي کڙڪين منجهان - جهاتيون پائن خواب،
ساڀيا جي سنسار ۾ - اچڻ ڪاڻ بيتاب!

آه حوادث بعد پي - قائم دل جي آن،
ٽڪري ساحل سان گهڻا - مانا ٿيا طوفان!

سج جا سادا ترورا - نڪري ٿيا ست رنگ،
بادل جي آڏو پيا - رهجي ويا سي دنگ!

پتجهڙ باغن ۾ ڪيو - ڪيڏو غل غوغاءُ،
ان هوندي پي گل تڙي - ڏيندا رهيا هڳاءُ!

جهڙيءَ ريت غريب جو - هت هت ڊڪي خيال،
چو اٿن پٽڪي جابجا - پاڻ ڪرين بيحال!

سور پرائڻ بعد ٿي - پنهنجو لکيم وجود،
ان کان اڳ نه ته پاڻ کي - سمجهيم هست نه بود!

جين جڙن جان جيڪڏهن - ساڻي ٿيندا چونه؟
جڙي مردي کي ته ڪو - ڪلهو به ڏيندو ڪونه!

شيام مرڻ مان ڪي وري - ناه مرڻ کان عار،
آهه جڻڻ جي واسطي - سارو ڪاروبار!

موت بڻيو سنسار ۾ - هٿن سنسان مسان،
جيون - ڏن ڪي زور سان - بس گونجائڻ ڪان!

لهرن جو لهرو وٺي - ناوڪ! ونجهه هلاءُ،
سيٽين سان طوفان جي - تال ملائي ڳاءُ!

جوت، پتنگ پئي جلن - جلڻ جلڻ جو ڍنگ،
پائي جيون جوت ۽ - ماڻي موت پتنگ!

الڳ تقاضا ڪن ٻئي - موسم ۽ ماحول،
ڪيئن ڪريان ڪيڏانهن ٿيان - من ٿيو ڊانواڊول!

پار وڃي ٻيڙي وري - يا ٿي وڃ ۾ غرق،
سندوءَ جي وستار ۾ - آيو ڪهڙو فرق؟

چمڪي چمڪي پيا سمهي - تارا آخرڪار،
تنهنجن نظرن کي مگر - آيو ڪونه قرار!

شيام ”سيان“ جو جيڪڏهن - کيس تونڪرو ٺاه،
”اڄ“ جي هيڏي لوڇ جو - ڪهڙو ڪارڻ آه؟

ڪين ٻڌڻ مان ڇا مليو - ٻڌڻن کي سا ڄاڻ،
تارڻن کي نه عميق جي - ٺاهي ڄاڻ پڇاڻ!

ڪنهن لاءِ آندو رات هي - سندر تارڪ هار،
ڪير ڏسي ته وٺيس پي - آه ستل سنسار!

نيٺن کي آيو نظر - چڱي مٺي ۾ فرق،
اڄ دل جي دريا دلي - تانگهي ۾ ئي غرق!

هن من اوڻپٽانگ جو - ڏوٽي ڏوٽي بار،
راتو ڏينهن هجي هجي - بدن بڻيو بيڪار!

ساڳي محور تي ڦري - هيءُ جيوٽ جو جنڊ،
ڦيرو ڦيري ۾ نه ڪو - آئي سج يا چنڊ!

پئڻ گهريم ٿي گل سندو - جام ڪري ٽمٽار،
آف، اوتيان ان کان اڳي - گذري ويوم بهار!

روح مند جو جي بڻيا - هيل نه آيا ڏينهن،
وسن ته اڄ پي پيا مگر - ڪٿي پروڪا مينهن؟

سُر مان نڪتل ساز جي - جيئن گگن ۾ گونج،
وڇڙي پنهنجي ولر کان - اٿن پٽڪي هڪ ڪونج!

ڏسي چمن ۾ گل تڙيل - ٿيم چنڻ جو چاه،
خالق رنگ هڳا وڃا! - منهنجو وڏو گناه!

ڪيڏو نه آپ آتا، پر - ساندي سگهيو نه سور،
آهون ۽ سڌڪا پري - روئي ڪوهي ٿورا!

هيڏي سڄي جهان ۾ - ڪُنڊ نه ڪا مون لاءِ،
ايس، وسي، وسي مٿس - هڪ بادل جي نٿاءِ!

ڳائڻ چاهين راڳ جو - سُر ساڌي سو ڳاءِ،
شيار ملي نه ملي وري - موقعه ڳائڻ لاءِ!

پریت ریت جا ڏينھڙا - اي سار، سنپاريج،
رنجه ڪنجه جون ڳالھڙيون - اڙي پُل، وساريج!

آه اسانجي زندگي - ڌنڌلي ڌنڌلي جوت،
روشن روشن چانورو - ليڪن آهي موت!

اونده مان نڪري، وري - وٺي اجالي وات،
اونده ڏي نچندو وڃن - جئن ڪنڻ جا نات!

مٺ پيڙي گهارڻ، ڪلي! - ڪنجوسن جي ڪار،
رنگ ماڻ، سرهاڻ ڏي - گل ٿي جڳ ۾ گهارا!

چنڊ، ستارا، ماڪ، گل - ڏين اهائي ساڪ،
سهڻي آهي راتڙي - سهڻي آهي باڪ!

جيان خوشيءَ جي ڪاڻ مان - مران خوشيءَ جي ڪاڻ،
پلجي سندر حيات تي - حرف نه غم جو آڻ!

لهندڙ سج جا ترورا - ڏٺي خواب جا رنگ،
منهنجي روشن ڏينهن کي - ڪن ٿا رنگارنگ!

مستن جي محفل اندر - ڇاڪون هيءَ ڳڻ-ڳوت،
آءُ، پيالو پاڻ ڪڍ - پاڻهي ان ۾ اوت!

ٽڙڻ گهرن جي گل ٽڙن - ڪڍن رنگ پڻ ڌار،
مگر سين جي رنگ مان - بڪي ضرور بهارا!

تنهنجن مستن هي رچيو - آهي ڪهڙو سانگ،
ڌڙڙي کي دنيا سڏن - دنيا کي پڙ ڀانگ!

سپنن جي ٿي تتو مان - آه جڙيو جنسار،
آهي شيام، حيات ڇا - نند سندو وستار؟

ڪڏهن ته سمجهان شيام مان ساڀيا هي سنسار،
هيءَ خوش فهمي آه يا - وهم ڀريو ويچار؟

ڪڏهن ته سمجھان شيام مان - سڀني هي سنسار،
پنهنجي ڪم فهميءَ مٿان - ڪليو به ٿم سو وارا!

هڃ جهڙو پي عمر کي - آهي ڪونه جٽاءُ،
ڪو سڏ ڏيئي پيو چوي - دير نه ڪر جهٽ آءُ!

مان ڪئن سمجھائي سگهان - دنيا آهي گول،
ٻڌو هوم جو ڪنهن وٽان - ورجايم سو ٻول!

سارو ڏينهن ڪندا رهيا - ٻار نديءَ ڀر راند،
سانجهيءَ مهل چنڊي اُٿيا - واريءَ ڀريل ڀلاند!

گل پيمانا رنگ جا - مڌ رنگ جي سڳندا،
ڏس ميخانا رنگ جا - باغن ۾ هرهندا!
موران ڪين سهي سگهيو - اڄ گل جهڙا وين،
جڳ جي جٺ ڦٽ تي ڪڏهن - جنهن نه ڀڄايا نيڻ!

* آهي شعر ”اياز“ جو - اوچل پونم رات،
* ۽ ڪوٽا ”دلگير“ جي - رنگ رتي پريات!

ڇٽڪن ۽ چمڪن سنڌي - مون کان سک تون مام،
تارن جو هم راز مان - شاعر آهيان شياما!

---

* ”اياز“. سنڌ جي نامياري شاعر شيخ اياز ڏانهن اشارو.

** ”دلگير“. هند جي نامياري سنڌي شاعر هري دلگير ڏانهن اشارو.

ڏسندي گل ويا ويڙهجي - گهري اوندو ساڻ،
مگر سندن سرهاڻ ڏٺي - گلشن جو اهڃاڻ!

ساروڻيون چمڪي اٿيون - ڦهليو نورئون نور،
وڌندي رات وڌي وئي - تارن کان ئي دورا

جئن جئن رات پني، تنن - اوندو چمڪي شام،
ڪير پروڙي مام هيءَ - ڪير پروڙي مام!

روشن رات اُماش جي - سيتل ۽ گنيپر،
وياڪل هنڌڙي ڪي ڪيو - ڪنهنجيءَ سار سڌيرا

تارن ۾ چمڪي پئي - اونداهيءَ جي مُرڪ،
رات اڃايل روح ڪي - سانت پياري سُرڪ!

تارا گهڻو جليا، پني - رات به آخرڪار،
ڳاڻي ديسڪراڳ ڪنهن - چيڙيو نيٺ ملهاري

گوڻنگي آڌيءَ رات جي - پيڙ پري ايڪانت،
گهري گهري دڪ پني - پيچ پنيءَ جي شانت!

پيچ پني، دل دڪ پني - ماڪ پنا رابيل،
شيام، اڪيون ڳوڙهن پنيون - سَرسُ سڪڻ جي ويل!

پيچ پني، دل دڪ پني - ماڪ پني سرهاڻ،
پاند پڇاڻ ڪاند جو - جيڪر لڙڪن ساڻ!

خوشبو سندء خيال جي-هاڪ پئل چانڊاڻ،
پوئين پهر سُڪوٽ جي- روشن روح رهاڻ!

هڪا جهڙونڪا هير جا- نرم گلن جو واس،
رڳ رڳ ۾ رنگاڻيري- شيام، کٿان جو سواس!

سهڻي سانتيڪي چَهي- پاڻ تڙيل رابيل،
مرڪ ڀري مورت مٺي- پيچ پنيءَ جي ويل!

مرڪي جئن سرهاڻ، يا- بهڪي پهرين باڪ،
ڇا نه تازگي روپ جي- گل جي سرهي ساڪ!

نيٺ آسَر جي اُفق جان- مڪ جي ڪومل ڪانت،
نظر نظر امرت پني - شيام ڏٺي من شانت!

هڪ اڻ ڄاتل ڦول جي- جهڻي خوشبو جيئن،
تنهنجي مرڪ سرل سَهي - اڻ تڻ لائي ايئن!

ڪاند چڪيس پاڻوه مان- پڪڙيس نند به پير،
هلي جهومندي مرڪندي- مومل صبح سویر!

رات ڪتوري هرڻ جئن- ويٺي ڏيندي چال،
هيٺي پر ويٺي ڇڏي - خوشبو پريا خيال!

ڳالهائڻ پاڻوه مان- منهن تي مرڪ هميش،
محبوبي موجودگي- ڏٺي نينهن کي نيش!

منهن تي مرڪ ھميش ۽ - نيئن ۾ پاڻوھ،
محبوبي مورت ڏسي - من ۾ جاڳي موھ!

شهنائيءَ جا سر مڌر - چوڙين جي جھنگار،
ڪئن نہ ڪناريءَ رات پي - شيام، لساريا وارا

نوڪيلي رابيل جي - اُجلي اُجلي سونھن،
سامھون بيٺل چنڊ سان - ويٺي ڪري ورونھن!

گونجي بنسي ھير جي - چنڊ بہ چوريو چنگ،
سُرٽ بانوري ٿي پئي - ساري ڪنھنجو سنگ!

لڙڪ لڪاڻا ڪيئن مان - لڙڪ لڪاڻا ڪيئن؟
چنڊ چمڪندو ھيئن جي - چنڊ چمڪندو ھيئن!

پلٽي چوڏس چيٽ جي - جيءُ بہ پياسي، ميت!
سُرھي چانڊوڪي پيون - ڏيئي ھڪ ئي گيت!

ھلڪا ھلڪا ٽھڪڙا - مٺي مٺي تان،
شايد بيا پي چنڊ جا - آھن ڪي مھمان!

وڻ وڻ تي ھڪ چنڊ جي - ناري ناري چانو،
شيام، سٻاجھي ٻار جان - تنھنجا سؤ سؤ نانوا

مٿي نھار چنڊ ڏي - ڏنر سمنڊ ڏي ھيٺ،
ڪوڏن واري لھر جئن - تون پي ورندين نيٺ!

ويئس واريءَ تي پري - مان ڪڏن سان جهول،
ڪوڏن واري لهر جئن - تون پي ورندين، ڍول!

شيام، ڪنارا سمنڊ جا - برهه ڪيا مجبور،
لڙڪن جي سنگيت ۾ - اورن دل جا سور!

ڪهڙو هيءُ سنڀال، دل! - ڪهڙو هيءُ سنڀال؟
نظر نظر رنگين گل - پراڻ گلن جو واس!

سمجهيو جن سنسار کي - خالي راتو رُج،
پائيندا ڇا ڪڪر مان - لاهيندا ڪئن اُج؟

توڙي ناه منجهس اهو - جنهن مان مڻجي اُج،
آه چمڪ پي ڪا ته شيءِ - رڃ نه آهي سُج!

ان ۾ ناه گمانُ ڪو - لهندي هتان نه اُج،
دل کي مگر چڪيو وئي - هيءُ چمڪيلي رڃ!

هڪڙي ساعت لاءِ تڙي - چڻي ڪريو گل هيٺ،
هڪڙي ساعت لاءِ سهي - تڙيو ته هو گل نيٺ!

حُسن سراپا آرزو - عشق سراسر ماڻ،
ڪنهنڪي ناز نياز مان - ڪهڙو پوندو ڄاڻ؟

جنهن کان وڇڙڻ سان رهيو - هنڌڙو سدا آداس،
ان سان شيام، ملي وڌيو - آڄ غم جو احساس!

ڪوڙي پاسي هر خوشي - سڀاڻي هر سُور،
شايد پنهنجي زندگي - آهي نم جو ٻُورا

اُپ ۾ نڪتي انڊلٽ - ڪوئل ڳائي گيت،
شايد وري نه گڏ ملن - راڳ رنگ هٿن مڃتا!

پڪي وريا، ٻارن ڪيا - گهر ڏي پويان پير،
هوليءَ واري شام پي - واهيري جي وير!

هي ڏکڙا پيا اوربا - ٿيندا ڪونه تمام،
رات گهڻو گذري چڪي - آ ته ڪريون آرام!

اي دل، هر غم غم سهي - غم غم جو پي نانءُ،
سُور سهي سيڪو مگر - سهڻ سهڻ جو ڏانءُ!

هاڻ وراڪا وڃ نه ڏٺي - ۽ نه ڪڪر ڪن شور،
ڪوئل ڪوڪي ڪانه ڪا - تڪي نه اُپ ڏي مور!

آهيان مرلي پاڻ، يا - ڪنهن مرليءَ جي تان،
هستي منهنجي آه ڪا - يا آهيئي ڪانه؟

يچندي پويان باز جي - اُپ ۾ پٽڪان هيئن،
ڪيسين رهندس پٽڪندو - پيرو ليندو ڪيئن؟

آهي مرڪ نه جوت جي - نه ڪا مرڪ جي جوت،
رات ڏينهن آهي رڳو - اونداهيءَ جي اوت!

انهيءَ عقل جو ٿئي ڀلو - حاصل ٿيو نه نينهن،
ڪامي سگهي نه رات ڪا - چمڪي سگهيو نه ڏينهن!

اڳيان پيچري تي رهيو - ڪنڊن جو اٽڪاءُ،
پٺيان لتاڙيل ڦول پي - ڏيندا رهيا هڳاءُ!

پٿر ڪرندي ڏنڊ ۾ - جيئن ٿيو آواز،
پر تي بيٺل وڻ منجهان - پڪيءَ ڪيو پرواز!

پيهي ويٺي ذهن ۾ - ويٺا جي جهنگار،
گهرائي سنگيت جي - جن ماضيءَ جي سارا

سائين سان ڪلندي پئي - ياد اوهان جي بات،
وڏو شفق تي شام تي - پنهنجو پاڇو رات!

هلڪا جهڙنڪا هير جا - نرم جو نرم هڳاءُ،
شيام ٻيڙي چيٽ جي - نرم مٺيءَ جو تاءُ!

صورت ڏنڊ خيال کي - صورت کي آواز،
رنگ ڀرپم آواز ۾ - رنگ ڪيو اعجاز!

لنوي لڪي ڪوئل سگهي - اٿن ته نه ٿيندو موڙ،
لاتين جو هي سوجهرو - چمڪن وڻ، پن، ٻورا

سهڻيءَ ساھڙ سان رکيو - سو پي ڪوئي نينهن،
ويٺيون جئن ويڙهي وجهي - لهرون سارو ڏينهن!

جن وٽ دل نه نسيم جي - شبنم جي به نه ديد،
گل جي رنگ هڳا وڃي - ڪندا ڪن تنقيد!

سورنا

ساجن! نون آڪاس - آءُ ڪيرڌارا بڻيس،
منهنجو هر هڪ سواس - تنهنجي سيني ۾ ڪڇي!
ايئن پساڻه پاڻ - راول! رمز رکي ڪري،
دل جي ساکن ساڻ - اڪيون آويساهيون رهيون!
پرڻ تي اڪانت - ويئي اوچائي تڪي،
سرور اندر سانت - جاچي گهراڻي پڻي!
چنڊ لڳو ٿي ايئن - آپ ۾ آڏيءَ رات جو،
جر تي هوريان جڻ - تري هنس ننڊاڪڙو!
ڏسندو رهيس جمار - نيڻ نه ڍاوا سونهن سان،
جڻ جڻ پڻي نهار - تڻ تڻ سڪ وڌندي وئي!
سندر ڪونه وڌيڪ - ڏسجي جج ۾ ڪنوار کان،
چنڊ ٻيڄ جو ليڪ - ته به ڪو تارا مت پون!

روئي لڙڪن ساڻ - پاند پسايم رات جو،
مون پئي سمجهيو هاڻ - وسريون گذريون ڳالهڙيون!

مومل! ماڪيءَ ميٺ! مون سان چار اڪيون ڪري،
ڪيئہ نگاهون هيٺ - ويئي پت تان اُس لهي!

تنهنجيءَ ناز نهار - سينگارئون ڪجهه ساعتون،
تنجي سار سنڀار - شيام سنواري زندگي!

دڪ سان ڪبو ناهه - جيسين ساهه ڪجي رهيو،
جيئو گهرو ساهه - ايڏي لمبي آهه ٿئي!

برسي بادل بوند - دل ۾ جاڳيا پاڻ ڳچ،
وڇوٽه جان اڻهوند - ڏنگ هڻي ماندو ڪيو!

آيو گهر محبوب - گهر مان نڪتاسين اسين،
هي به زماني خوب - آندو فرق فراق ۾!

سڏجن سائنسدان - ڳاڻ ڳڻيا نادان جي،
سارو جڳ حيران - تنجي نادانيءَ ڪيو!

بيھڪ آهي ڪانه - آه حياتي هل هلا،
لڳن، رُڪن طوفان - دريا وهندو ئي رهي!

بيھڪ آهي ڪانه - آه حياتي هل هلا،
ڇا ٻر، ڇا ٻُستان - دريا وهندو ئي رهي!

چتيون لڳل رنگين - ڪيڏيون اُن تي آس جون،
هيءَ دل آهي ڪين - ڪا گودڙي فقير جي!

جڳ سمجھي بيڪار - جا ڌوڙ لتاڙي پئي،
اونده ۾ آڌار - ڊپ بڻي جڳ کي ڏئي!

پوپٽ ماڻي سونهن - ڪيون سجايون ساعتون،
پوري! ويٺ ورونهن - واجهائيندي وقت لاءِ!

سونهن ڀريو جنسار - مايا جو سنسار ۾،
ڀرت ڀريو ڪنهن نار - ڪوريتڙي جي ڄار تي!

رٿندي رٿندي رات - ڪيڏو شيام وڌي پئي،
هيڏي وڌي حيات - ڪلندي ڪلندي جهٽ ڪئي!

تنهنجي دل ته آڌار - نيئن ۾ هئن لوپ چو؟
هيءَ ٿئي خود به نثار - هو سڀ چاهن پاڻ لاءِ!

هيڏو وڏو تلاءُ - مگر منجهس هڪ ئي ڪنول،
هڪ جو حُسن سِهاءُ - جهر ۾ جرڪي جر پيو!

چمي نند جا نيئن - آهسته پابوھ مان،
رات، موت جي پيئن - وڻي وهائو ڪي ڇڏي!

مرڪي ڪيءَ نهار - ڪنهن ڪنهن مهل اکيون کڻي،
رڪي رڪي هڪار - آئي پئي جئن هير ۾!

نينهن پريا سي نيڻ- ڳالهين سان ڳرائڻيون،
 وَرَ وَرَ ڏيئي پيڻ!- ساريان سهڻيون صحبتون!
 ڏٺو پوه جو چنڊ- ڪنهن سان آڪريون چار ٿيون،
 ڪريو موه جو چنڊ- ٿيندي پونهن پيار جي!
 گل خوشبو جي ڏور- ٻڌي سهائي رات کي،
 تون به تند ڪا تور- سُرُ ۾ ٻڌ سُرهيون گهڙيون!
 لنون پڪيٽڙا لات- هير ڳهلي، اک ٻوڻجي،
 مون کي ساري رات- چنڊ نه ننڊ ڪرڻ ڏني!
 تنهنجي منهنجي پريت- جڻن به ٽڪون، هڪ دوهرو،
 توڻ ڪهڙيءَ ريت- سرتا، ڪا معنيٰ مونکي؟
 جنهن سان سنگ سهاڳ- پوري پنهنجي پاڻ ۾،
 پاتو جنهن نه ڏهاڳ- تنهن نه پڇاڻيو پريت کي!
 دنيا ڪينجهر روئ - نوري ماچين ۾ جتي،
 تڪي ڪڪيءَ جي بوئ- نرم ڪنول جو واسُ پي!
 پٿرو ٿي پڻ پيار - رهيو هميشه راز ٿي،
 ڪنهن تي ڪير نثار- لکا نه پيئي لوڪ کي!
 توکي توکان دُور- شوق چڪي ڪيڏانهن ويو،
 تنهنجو ويسه موڙ- اچي نه تنهنجي شڪل تي!

گذري ويئي رات - ڏکڻ سکن جي اور ۾،
پرھ ڦٽي پريات - جاڳڻ وارا پيا سمهي!

موتي بڻجي هوند - پاڻ نه کوهي ها ائين،
شال هجي ها بوند - بحر کٽي نه ته لهر ڪا!

سورج لعلن ساڻ - پري ڪڪر جو پاند ويو،
چنڊ اچي پهراڻ - پهريس نج سون جو!

شيام، پکين جي لات - هو پيهو ۽ نار هي،
نيئن مان جذبات - نيسر مان پاڻي وهي!

روئي روئي هاءِ - مون جا چاندوڪي ڇڏي،
تون ئي چنڊ! ٻڌاءِ - آڄ پي آهي سنڌ ۾؟

پورن لاتا پور - پڇ نه حقيقت حال جي،
سپن کان ئي دور - آءُ سڪان جنهن ڏينهن کي!

ڳائي تنهنجا گيت - نالو پاتم لوڪ ۾،
تنهنجو نالو، ميت! - گونجيو ڪنهن به نه گيت ۾!

ڏيئي هلڪي تان - ماڻ ڪٿي جئن ڳاڻي،
ڌيري ڌيري پراڻ - پيهي ويا پڙلاو ۾!

چونديندي راڻيل - سارن سان جهولي پري،
روح مٿان ڪنهن ويل - هئن سرها ساڀا پيا!

گيت

آس ۾ جيون راس، پڪيٽڙا،
آس ۾ جيون راس!

پڇي ڪيو تو تيليون پڇرو، توکي پرايو ڀاڳ،
تئين غلامي کان تون آجو، ڳاءِ ستنتراڳ،
پاڻ ۾ رک وشواس پڪيٽڙا،
آس ۾ جيون راس!

توڻي گل جون نسون ملائي، تنهن مان ٺاهن دام،
ناه چمن بي جوکي، پوڇا؟ سمجهي پڪي! اڏام،
ڪڏهن ٿي نه اداس، پڪيٽڙا،
آس ۾ جيون راس!

هي ٿورو سک وٺندو آخر گهرو آند روپ،
ننڍڙي مڪڙي بڻجي جئن ٿي آخر ڦول انوپ،
ڀلجي ٿي نه نراس پڪيٽڙا،
آس ۾ جيون راس!

سندو ڀياري، ڀياري سندو!-ديس جي آس اجاري سندو!
گيت جو آيو بڪاري، سندو!
ڀريت جو گيت ٻڌاءِ، سندو! ڀريت جو گيت ٻڌاءِ.

تان ڪا چيڙي آزاديءَ جي، فضا مٿان ناشاديءَ جي
 ناشاديءَ جي برباديءَ جي

وير جي آڱ بهجاءِ، سنڌو! پريت جو گيت ٻڌاءِ.
سڪ، عيسائي، مسلم، هندو- ڇا لي نفرت، ڇا لي چوڻو؟
ڌڙڳ دوئي جا ڌوڻج سنڌو!
پريم جو جل ڇلڪاءِ سنڌو، پريت جو گيت ٻڌاءِ.

لات ڪنن تي جن جي پيشي - تو وٽ آيا مڙي مڙشي
 قرب جون ڪافيون تو وٽ ڪيئي
 موج جي ساز تي ڳاء، سنڌو، پربت جو گيت ٻڌاء.

تون ٿي آهين، شاھ جي هستي-سامي جي تون لات الس تي
تون ٿي سچل جي موج ۽ مستي
پريت جي وين وڃاء، سنڌو، پريت جو گيت ٻڌاء.

نهر نهر ۾ رنگ جون لهرون، لهر لهر ۾ نور جون نهرون
صبح شام جون سهڻيون پهرون
سند سجڻي چمڪاءَ، سنڌو، پریت جو گیت ٻڌاءَ.

ڪومل مڪڙيون، چنچل تارا
مهڪن مهڪن، چمڪن چمڪن
منهنجي پريم پري دنيا ۾، نرمل سندرتا جا پيارا
ڪومل مڪڙيون چنچل تارا.

ان مڪڙين جي ڪوملتا ۾ - ان تارن جي چنچلتا ۾
چلڪي چلڪي، مرڪي مرڪي
نرمل موجيون، جهرڻي جي - هلڪي ڪومل اوچل ڌارا
ڪومل مڪڙيون چنچل تارا.

جيون برڪش جون تاريون ڌوڏي - آشا، پينگه سنهري لوڏي
آءُ سرلتا، بخش امرتا
تنهنجي راهه نهارن ويٺا - مدت کان رميڪ نظارا
ڪومل مڪڙيون چنچل تارا.

شرمائجي

مڪڙي وٺي شيام شرمائجي!

پونوري جا پيرا

پوپٽ جا ڦيرا

۽ مک جا گهيرا

ڏسندي وٺي ڪٿن نه گهٻرائجي...

شرمائجي...

شبنم جي رم جهم

هين جي چم چم

ڪرڻ جي چم چم

پوري وٺي هاءِ للچائجي....

شرمائجي....

ڇا نانءُ اُن جو؟

ڇا تانءُ اُن جو؟

ڇا گانءُ اُن جو؟

آئي ڪٿان آه ڀرمائجي...

شرمائجي....

ڦاڳ آيو بسنتي هير گهلي،
چوڪين کلي هيءَ دل جي کلي؟

گيت زبان تي، پريت اندر ۾، مهر چين تي خاموشيءَ جي
سانڍيل سو سو سورن جا اڄ لڙڪ اکين ۾ آيا پر جي
سي شال چلي ٻاهر نه پون
سنسار جا ماڻهو جڏن نه کلن
دنيا کي کلڻ جو وجهه ڇو ملي؟
تون چاهين کلڻ کل شيا ڀلي.

موتي تنهنجي مک مان ڪريا جي، پريم سان چونڊي سانڍيم من ۾
دل ۾ اڀريو درد اڃانڪ، هاءِ وهي وياسي لڙڪن ۾
ڇا پريت جي آهي ريت اها؟
ڇا آهي پاڻ پريت اها؟
بي سمجهه کي سمجهاءِ اچي
جي هڻن نه اچين هڻن آءُ هلي!

زندگيءَ جي راهه ۾ ڊوڙي جڏهن ٽڪجي پوان!
ياد توکي ٿو ڪريان!

هي به مائيان، هو به مائيان، دل گهري ڇا ڇا نه ٿي
چنڊ تارا لاهي آڻيان، دل گهري ڇا ڇا نه ٿي
پر چڙهي پهچڻ بجا جڏهن ڪري ڦٽجي پوان
ياد توکي ٿو ڪريان!

هنجي چاهت، هنجي چاهت، دل جي هيءَ حالت ٻئي
ناھ راحت ۾ به راحت، دل جي هيءَ حالت ٻئي
مُرڪندي پي ڪين جي مرڪي سگهان، روئي پوان
ياد توکي ٿو ڪريان!

هي ٻئي مان هو بٿان، ٿي دل جي خواهش نت نئين
هي ڪٿي مان هو ڪٿان، ٿي دل جي خواهش نت نئين
پاڻي پڻ ڪجهه پي نه پايان، پاڻ مان ورچي پوان
ياد توکي ٿو ڪريان!

راڻا! او جادوگر راڻا،
خاڪ ٿلسمي ڪاڪ محل ٿئي ڇاجي ٿو لاءِ پريڪيا
ٻنڌن ٿو لاءِ نه هي ٿيا

او مومل ڪارڻ ويڳاڻا،
ڪاريون چار شيون ڪهڙيون پي نالي پائي هاڻ ٻڌاءِ
تون مومل جو هوءَ ٿو لاءِ!
”بن جي ڪويل ڪاري، ساوڻ ۾ ڪڪرن جي قطار
پر گهرا ڪارا نيڻ اهي ۽ گهاٽا ڪارا اهي وارا“

رائڻا! او جادوگر راڻا،
خاڪ طلسمي ڪاڪ محل ٿئي ڇاجي تولاءِ پريڪيا
ٻنڌن تولاءِ نه هي ٿيا

او مومل ڪارڻ ويڳاڻا،
ڳاڙهيون چار شيون ڪهڙيون پي نالي پاڻي هاڻ ٻڌاءِ
تون مومل جو هوءَ تولاءِ!
”ڳاڙها ڳاڙها لعل يمن جا، اُيري جڻن سج رنگ رتول
ڳاڙهو تلڪ هي پيشانيءَ تي، ۽ هي ڳاڙها چپ انمول!“

رائڻا! او جادوگر راڻا،
خاڪ طلسمي ڪاڪ محل ٿئي ڇاجي تولاءِ پريڪيا
ٻنڌن تولاءِ نه هي ٿيا

او مومل ڪارڻ ويڳاڻا،
سُرهيون چار شيون ڪهڙيون پي نالي پاڻي هاڻ ٻڌاءِ
تون مومل جو هوءَ تولاءِ!
”سرهي چنڊن جي ڇايا ۽ سرهي آه ڪٿوري خاص
پر ۾ هڻڻ پرينءَ جو سرهو، سرهو سرس پرينءَ جو سواس!“

رائڻا! او جادوگر راڻا،
خاڪ طلسمي ڪاڪ محل ٿئي ڇاجي تولاءِ پريڪيا
ٻنڌن تولاءِ نه هي ٿيا

او مومل ڪارڻ ويڳاڻا.

اچتيون چار شيون ڪهڙيون پي نالي پائي هاڻ ٻڌاءِ
تون مومل جو هوءَ تولاڻ!

”رات جو پويون پهر به اچتو، اچتي آه صبح جي هير
اچتو تنهنجو جوين راڻي! اچتي تنهنجي مُرڪ سڌيرا“

راڻا! او جادوگر راڻا،

خاڪ طلسمي ڪاڪ محل ٿئي چاجي تولاڻ پريڪيا
ٻنڌن تو لاءِ نه هي ٿيا

مٿيون چار شيون ڪهڙيون پي نالي پائي هاڻ ٻڌاءِ
تون مومل جو هوءَ تولاڻ!

”مٿي چيٽ ۾ ميڙيل ماڪي، ساوڻ ۾ ڪوئل جي لات
مٿي آه هميشه مومل ۽ مومل جي ڪومل بات!“
راڻا! مومل جا ور راڻا!
راڻا! او جادوگر راڻا!

راڻا! او جادوگر راڻا!

خاڪ طلسمي ڪاڪ محل ٿي، چاجي تولاڻ پريڪيا
ٻنڌن تولاڻ نه هي ٿيا

او مومل ڪارڻ ويڳاڻا!

سيٽل چار شيون ڪهڙيون پي نالي پائي هاڻ ٻڌاءِ
تون مومل جو هوءَ تولاڻ!

”رات جو پويون پهر به سيٽل ۽ سيٽل آهي صبح جي هير
سيٽل تنهنجو هردو راڻي! سيٽل تنهنجو ساهه سڌيرا“

نوت: هري دلگير ۽ نارايڻ شيام جي گڏيل پهرئين مجموعي ۾ سندس هي ساڳيو
گيت شامل آهي، پر هن گيت ۾ فقط آخري بند واڌو شامل آهي.

چانگا چاڳ نه ڪر، هل جلدي، مائون منڙو ماڳ
منڙو ماڳ محبت وارو، جو مومل جو ماڳ!

وڻ وڻ تي پکين جو ڏس ميو
چين چين چن چن گوڙ بکيو
اوله ڏس ڏي ڏس سج آخر
درڪي درڪي ٿيو پت پيو
سعي ۾ سنسار سمهن جي، پر تون ساڻي جاڳ!

'وڌندا وڌندا گم ٿيا پاڇا
 اوندھ جا ھيسايل ھا ڇا؟
 اوسيڙي ۽ اوجاڳي ۾
 مومل سوچي ويٺي ڇا ڇا!
 واٽ تڪي جا مومل ويٺي، تون ئي تنهنجو ڀاڳ!

ٻانهي وٺي جڻن جوت جڳائي
 وٺي طلسمي چار وڇائي
 اوندھ سان ھي روشني گڏجي
 پنيلائيندڙ شڪليون بڻائي
 پاڇو چڙي جڻن، سمجھي پوري، پھتو ڄاڻ سڳاڳ!

ڦٽي ھٿن ۾ کڻي ٺھاري
 ويٺي ھر ھر وار سنواري
 ٺاھي سيند، ڇڏي سا ڪاري
 ڪاري ٺاھي، ٺاھي ڪاري
 البيلي ڏس اوسيڙي ۾، ڀٽڪي ڪوئي راڳ!

بس ٻي وائي واٽ نہ ڪائي
 اڪڙين کي ٻي تات نہ ڪائي
 ڪاڪ محل جي ڪمل ڪماري
 اُن ٻن ڀائي بات نہ ڪائي!
 مومل مڪڙي تڙيل اڌوري، ٻڌل اڌورو راڳ!

ڪوڙي دنيا ۽ سندس مايا ڇڏي، ساجن سان گڏ!
سهڻي سڀن جي وڃي دنيا وسائينديس، سَڪِي!
جنهن سياڳي راه تان هو پاڻ ايندو منهنجي گهر،
اُن سڄي شهر اه تي گل ڦل وڄائينديس، سَڪِي!
چنڊ جي ڪرڻن ۾ پوئي ماڪ جا موتي نفيس،
پيار مان پرستم ڪي سندرهار پائينديس، سَڪِي!
دل گهڙئي ڪي سانت مَ آڪاس ساگر تي وٺي،
چنڊ جي روپي بتيلي ۾ گهمائينديس، سَڪِي!
چو طرف پيدا ٿي ”گندرو لوڪ“ جي ويندي فضا،
هو وڄائيندو ستار ۽ آءُ ڳائينديس، سَڪِي!
ان جي اکرين سان اڪڙيون ۽ سندس دل سان دل،
مان ملائينديس، سَڪِي! سڌُ پلائينديس سَڪِي!
جي مري وينديس، نه وينديس ان جي سڀن مان مگر،
نينهن جو ناتو مرڻ تي پي نڀائينديس، سَڪِي!

تنهنجو سهج سڀاءُ، ائين ئي پاڻ لڪائين، ليٽڙا پائين!

پن پڻ مان جئن چڻي چاندني- وڻ کي لوڏي واءُ.
ائين ئي پاڻ لڪائين، دل تڙقائين!

لنءُ لنءُ لرزي چاندوڪيءَ ۾- ڇا ته نفيس ڇهڻاءُ.
ائين ئي پاڻ لڪائين، ڇاتيءَ لائين!

ول جئن دل کي ويڙهي ويٺو- اُڃلو نرم هڳاءُ.
ائين ئي پاڻ لڪائين، پيچ آڙائين!

اوسيڙو ئي اوسيڙو هو- انبر جو ڦهلاءُ.
ائين ئي پاڻ لڪائين ۽ واجهائين!

رڻ جي واري مٿان چنڊرما- ڪڻ ڪڻ جوت جڙاءُ.
ائين ئي پاڻ لڪائين، پاڻ لڪائين!

ٲانڊاڻي جي لاٽ- رات انڌاري، ٲنڌ گهڻو!

هڪ وڪ ڪڏندي روشنيءَ.

ٻي وڪ ڪڏندي ٻاٽ،

ٲانڊاڻي جي لاٽ- رات انڌاري، ٲنڌ گهڻو!

ڪنهن ڪنهن مهل هٿان هٿان-

رڪي رڪي چمڪاٽ،

ٲانڊاڻي جي لاٽ- رات انڌاري، ٲنڌ گهڻو!

ٻڙنڊ ٻڙنڊ هيءَ روشنيءَ-

اونده نجي اُساٽ،

ٲانڊاڻي جي لاٽ- رات انڌاري، ٲنڌ گهڻو!

ڏسندي ٻري نري وڃي-

ويتر ڪاري واٽ،

ٲانڊاڻي جي لاٽ- رات انڌاري، ٲنڌ گهڻو!

جيڪس اٿن ٻوري ڪجي-

هيءَ جيون جي جاٽ،

ٲانڊاڻي جي لاٽ- رات انڌاري، ٲنڌ گهڻو!

وينو ڪوئي نھاري - منھنجن نيئن پنتان!
ڊير سڀن جا سامھون، وينو سڀ سڀ کولي،
اھڙا ڪھڙا موتي، سڀ سڀ کولي ڳولي؟
سار سمنڊ ڪناري - وينو ڪوئي نھاري
منھنجن نيئن پنتان!

ڏسندي ڪنھنجو منھڙو، نيئن جي گھرائي،
نظرن ۾ ائن نڪري، جنمن جي پنھنجائي،
ساري، ساريو ساري - وينو ڪوئي نھاري
منھنجن نيئن پنتان!

پيڙا پيڙا جيون، جيون جيون پيڙا،
اوسيڙا گڏجاڻيون، گڏجاڻيون اوسيڙا،
گونگا ڳوڙها ڳاڙي - وينو ڪوئي نھاري
منھنجن نيئن پنتان!

تتهنجن نيئن ۾ اي راڏا - ڪنهنجي تات ۽ ڪنهنجو نينهڻ؟

گهرا گهرا سندر سڀنا
جهل جهل ڪومل ڪرڻا
تتهنجن نيئن ۾ اي راڏا - ڪنهنجي رات ۽ ڪنهنجو ڏينهڻ؟

نظر نظر هڪ وياڪل ريڪا
انسو انسو گهري ممتا
تتهنجن نيئن ۾ اي راڏا - ڪنهنجي وج ۽ ڪنهنجو مينهن؟

هي اوسيڙا، هي اوجاڳا
باڪ ڦٽي هو تارا نڪتا
تتهنجن نيئن ۾ اي راڏا - ڪنهنجي تات ۽ ڪنهنجو نينهڻ؟

پُونهن جو هي چنڊ منوهر
نيري نپ کي چمڪائي پيو!

نرم چهاو سان روپن ڪرڻ
سانوري رات جو روپ نڪاريو!
واءِ گلن جي خوشبو مهتي
انجو انگ انگ هڪاريو!
البيلي ۽ سندر ويلا،
ليڪن دل کي آترويلا!
ننڊ ڀريل پلڪن پويان ڪو
جهاتي پاڻي واجهائي پيو!

دل جو پاند چهي جئن ويون
واءِ جون سرهيون اُجليون لهريون،
اکڙين جي آڪاس ۾ چانيون
سپنن جون ڪڪريون سونهريون،
ڪلپت سڱ جي لار لڳي مان
جيون جي منزل تي پهچان
ڪير مگر هئن جڏهين تڏهين
راه ۾ ڪنڊا اُڇلائي پيو؟
پُونهن جو هي چنڊ منوهر
نيري نپ کي چمڪائي پيو!

ڪم ۾ رهين غلطان، ڪوري!
ڪر ڪو وقت جو ڌيان!

ڪم تي ويٺين پيڇ پنيءَ کان،
مرڪين هر هر ڪهڙي سببان؟
ڪهڙي ڪم ۾ ايندو تنهنجو
باک ڦٽيءَ جان ڪهنو ڪپڙو؟

”هن مان ٺهندي سهڻي سڦري
چولي ٻار کي پهراڻڻ لاءِ،
وقت جو ڪنهن کي ڏيان؟
ڪم ۾ رهين غلطان، ڪوري!“

ڪم جي ڏن ۽ راڳ جي روڻ روڻ،
سج به لهي ويو ڪم نه ڇڏين تون،
ڪهڙي ڪم ۾ ايندو تنهنجو
ڪنگو وانگر ڪهنو ڪپڙو؟

”اورنگيون ان مان ٺاهيندا
گهوت ڪنوار کي اوڍائڻ لاءِ،
وقت جو ڪنهن کي ڏيان؟“
ڪم ۾ رهين غلطان، ڪوري!“

چنڊ جي ڪس جهڙي چانڊوڪي
رات گهميل پر توکي ڪم جي،
ڪهڙي ڪم ۾ ايندو تنهنجو
گلал وانگر ڪهنو ڪپڙو؟

”ڪم ۾ ايندو منهنجو ڪپڙو
ڪنهن جي مٿ کي ڪفنائڻ لاءِ،
وقت جو ڪنهن کي ڏيان؟“
ڪم ۾ رهين غلطان، ڪوري!“

مِني مرڪ ڳالهين ۾ جادو پري ٿي
مِنيءَ جي مِني چال جادو ڪري ٿي!

سينڌ سنڌر سان، سرخيءَ سان چپ، مينديءَ سان هٿ پير،
لڄ کان ڳل پي لال، اچي ٿي مرم جي ماري ڪير؟
مِني ڪنهن ڏني بي
ڏني ڪنهن مِني بي
انهيءَ کان پري ٿي نه منهنجي سري ٿي!

ڏسندي ڪٽجي فلم ۽ ٻڌندي رڪجي اڌ ۾ راڳ
بيخود ڏسندڙ ٻڌندڙ ٿئي ٿو تڙ ٿي ڪئن نه سجاڳ
نه ٿي تات پوري
نه ٿي رات پوري
الا ائين پري ٿي نه منهنجي سري ٿي!

سگهڙ سکر سوداگر ڪيچي!
 ڪهڙا تو وٽ وڻج وکر؟

مشڪ جي خوشبو پکڙي ڪيڏو! اهڙي مشڪ ته ڏيکارينم،
 آهي عمدي پر ڏين ڪئن ٿو؟ ”وارن سان ڇهائڻ ڏينم!“
 متان ڪا ڌوڻي ٻڌي اکر،
 او سگهڙ سکر سوداگر!

جهڙي کير، اچي هيءَ ٻانهين! ”سانئڻ! گهرجي؟“ ڏيکارينم،
 وڻي آهي پر ڏين ڪئن ٿو؟ ”ٻانهن وڌائي پائڻ ڏينم!“
 متان ڪا ڌوڻي ٻڌي اکر،
 او سگهڙ سکر سوداگر!

پرت جا ڪاوا چمڪن ڪيڏو! ڳاڙهو گچ ايءُ ڏيکارينم،
 سهڻو آهي پر ڏين ڪئن ٿو؟ ”اک ۾ روپ سمانڻ ڏينم!“
 متان ڪا ڌوڻي ٻڌي اکر،
 او سگهڙ سکر سوداگر!

سردار ڪري واپار- سهڻي تانؤ نڪر جا وڪڻي!

اڪيون ڪنپارڻ جون اچرج ۾، حسن ڏسي حاڪم جو
لهي چڙهي ڇو ڇاتي تڪڙي، دل ۾ ڇاجو دھڪو؟
سردار پڇي اگھ پار- سهڻي تانؤ نڪر جا وڪڻي!

اٿي ڪڙي تي سهڻي جھٽ پٽ، ڇڳون هٿائي منهن تان،
سنهڙي چيلھ سنئين ڪئن ٿئي؟ جھٽ واپس ويٺي لڄ کان
ايڏو جوين جو بار- سهڻي تانؤ نڪر جا وڪڻي!

گج تي جي هيءُ ڪاوا، مٽجي، هوند بڻيا آئينو
روشن عڪس گراهڪ جي کان، چمڪي ها پيو سينو!
اسرار عجب اسرار- سهڻي تانؤ نڪر جا وڪڻي!

هُو ته گهري ٿو دل جو سودو، دل وٺندو دل ڏيندو
سهڻي ويچاري ويچاري، پوءِ هاڻي ڇا ٿيندو؟
انڪار نه ڪو اقرار- سهڻي تانؤ نڪر جا وڪڻي!

ڏين ٿي خالي ٿانو، ڪنڀارڻ!
نلها نڪر جا ٿانو؟

اُونهاري جي پانءِ پيهري، جوين ايڏو تاءُ ڪيو آ
ڪڪرن جان ڪارن وارن جي، ڇاتيءَ تي ڪر ڇانو،
ڪنڀارڻ!....

ڪهڙو سودو چاهيان ٿو ۽ ڪهڙي پاءُ ڪرڻ ٿو چاهيان
ڪانه اوهان جي ٻولي جاٿان، ڪٿن سڀ سمجهايانو،
ڪنڀارڻ!....

سون ورن هن چهري تي، لڏي چڱون ڪن البيلايون
سورج سامهون ڄڻ ڪي ڪڪريون، ڪجهه اُس ۽ ڪجهه ڇانو،
ڪنڀارڻ!....

منجهيل منجهيل سؤ ڳالهيون چپ تي، نيئن ۾ تن جي سمجهائي
نظر جهڪيل ۽ ٿانو هٿن ۾، واه ڏيڻ جا ڏانو،
ڪنڀارڻ!....

سهڻي ميهَر جي سڄ پڄ سهڻي
سهڻي سهڻي قرب ڪَڙي وو!

صاف کير جڻن جوين تنهنجو
نرم مڪڻ جڻن تن من تنهنجو
کيرُ مڪڻُ سڀ سهڻي آهي
چنڊ ته آهي چاچ چڙي وو!
چنڊ جي ڪهڙي سونهن پڙي...
نينهن نوازيل اڪيون نماڻيون
ساهه سڀاڻيون سندس رهاڻيون
ڏسڻ ٻڌڻ کان ئي اڳ جنهن سان
ميهَر پنهنجي جانِ جڙي وو!
تنهن کان ڪئن ٿئي ٿار گهڙي...

هجين ها شيام! تون راڏا هجان ها مان به جيڪر شيام
چڱي توکي ٻڌايان ها!

وچوڙي ۾ سهن دڪ ڪئن نه پريمي صبر سان ڏينهن رات
اچان ها پريم- انبر تي وچوڙي جي ٻئي پريات
سچيون توکي ڪرايان ها!

منوهر بنسريءَ جا سرسندءِ سڌ ٻڌ پلائن ها
ڪلان ها جئن اڪيون تنهنجو ائين ڳوڙها وهائن ها
لڪي توکي ڪجايان ها!

تڪي راهون جڏهن ٽڪجي ٿين ها بند تنهنجا نيڻ
اٿاري توکي سڀني ۾، سمهڻ جي لاءِ ڏيان ها ويڻ
گهڻو توکي ستايان ها!

ٻڌي هٿ پوءِ تون آزيون ڪرين ها اڄ ڪٿي گهنشيام
چوين ها ڇو نه ٿو پاڙين ڪيا جيڪي هيءَ انجام؟
اچي ڇاتيءَ لڳايان ها!
هجين ها شيام! تون راڏا هجان ها مان به جيڪر شيام!

ڌنڌلو روشن منهنجو جوڀڻ
سنجها ويلا!

سڀني ڀلي رنگن سان رڱيل
هي منهنجو من
سنجها ويلا!

ڪيڏي گهري هيءَ خاموشي
سڪڻو جيون
سنجها ويلا!

ڀرت ڀريل منهنجي پوتيءَ جو
جهرمر دامن
سنجها ويلا!

ڀل ڀل گهٽجي عمر، ڇڻي جڻ
گل جو پن پن
سنجها ويلا!

سنيران اهڙي ساعت ڪانه
جنهن ۾ تنهنجي ياد نه آئي!

جنهن ۾ تولءِ سواس نه سڏڪيا
ترقياً تنهنجي ڪاڻ نه پران
ڏينهن نه ٿيو، ٿي رات نه ڪائي!

هڪ ئي لفظ ورائي تنهنجي
ساري عمر ميان احسان
هاڻي اورڻ آهه اهائي!

هير جي جهوٽڪي وانگر هر هر
نرم چهاڙ سان تنهنجي ڌيان
مهڪائي منهنجي تنهائي!

پري بانورو سانورو پؤنر بن ۾!

الييلي هو۽ مڪڙي هر هر ايڏو ڇو گهٻرائي؟
جهيڙي خوشبو کان پنهنجي ئي ڪيڏو ٿي شڪ کائي!
گلن جو گهڙي چانورو پؤنر بن ۾!

ڪنهنجا چپ ته نه آيا آهن روپ پؤنر جو ڌاري؟
هڪڙي گل کي چمندي، ٻئي ڌي نرلج ڪئن نه نهاري!
قري مطلبي بانورو پؤنر بن ۾!

شرمائين ائين چو ٿي؟
توکان مون گهريو ئي ڇا؟

شرمائجي انڪارين، جئن زور پريان ان تي
انڪار تي شرمائين، پڇتائين ائين چو ٿي؟
توکان مون گهريو ئي ڇا؟

شرمائجي ويچارين، ڇا هائو ڪريان ان تي
اقرار تي شرمائين، شڪ کائين ائين چو ٿي؟
توکان مون گهريو ئي ڇا؟
شرمائين ائين چو ٿي، توکان مون گهريو ئي ڇا؟

ساجن ! تولء هار

پوٺان مان گيتن جا ڪي هارا

ڪومل مڪڙيون چنچل تارا، نازڪ آس اُمنگ
صبح اُفق جي ڏاڳي ۾ مان پوئندس روشن رنگ،
راڳن جون مالهاڻون، جن ۾ سپت سُري هڪار
پوٺان مان گيتن جا ڪي هارا

راج ڪري مڏ نيئن تي ۽ هردي تي سنگيت
مد، سنگيت ٻنهي کان پر ٻل ساجن! تنهنجي ڀرت،
دل جي تارن کي جڻن جيڙي تنهنجي نيئن-نهار
پوٺان مان گيتن جا ڪي هارا

ٺاڪر- ارڇا پوڄا جي لءِ هي جنهن ول جا ٿول
ڪام- ولاسي سيجا جي لءِ پڻ تنهن ول جا ٿول،
جايون ڌار مگر نه گلن جي خوشبو رنگت ڌار
پوٺان مان گيتن جا ڪي هارا

نظم

* هاريءَ جي هٿ جو ڇهائ

جئن نه ڪا ننڍاڪڙي ناري هجي
پرڻ جو هٿ جئن ئي ڇاتيءَ تي لڳيس
مرڪي، ڪَر موڙي، اڪيون مهٽي، اُٿي،
ننڊ بدلي نازُ نيٺن ۾ بڪيس!
خاڪ جي سيني ۾ ائين جاڳائي پاڻ،
شيام هاريءَ جي هٿن جو هر ڇهاڙ!

* ساگر جي لهر

لهر:

گهري گهري نيري ساگر جي دلاري نينگري
آءُ آهيان لاڏلي بادل، ڪنوڻ، طوفان جي.
چنڊ پنهنجي سايه ۾ منهنجي ڪري ٿو پالنا
۽ ڪري مون تي سدائين ٿو نظر احسان جي.
ننڊ سڪ جي مان ڇڏي لڏندڙ هندوري مان اُٿيس
پنهنجي سيني ۾ کڻي بيتاب دل سيماب جي
اڱ جي جر آه گويا منهنجي چيري کي لڳل
منهنجي نس نس ۾ ڀريل آهي جلڻ تيزاب جي
سج لٿو ڪا مهل، تارن جون اڪيون ٿيون ٻوڙجن
پر ڏٺي هڪڙو ڏسي ٿو، منهنجي سڪ آهي آجهل
خودبخود ڇڪجي وڃان مان ڪئن نه ساحل جي طرف
ڪئن رهان ان کان جدا؟ ڪئن روڪيان هيءُ من اُچل؟
فرق پياري ۽ اُڪندڻي ۾ رهي ڇاجي ڪري؟
بس ملي ساحل سان هاڻي اصل ٿي هڪ ٿي وڃان،
دولتون پنهنجي جگر جون گهوري ساحل تان ڇڏيان
پنهنجي سيني ۾ لڪل موتي به واريان ان مٿان.

چهرو چمڪايان مان ساحل جو ۽ چمڪائي چمان
 سيني سان انڪي لڳائي سر ڪريان ان تان نثار
 پٺتي موٽي ۽ وري موٽي اچي ان کي ڏسي
 لپتجي ان سان وڃان، پنهنجي ٿيان هستي کان ڌارا

شاعر:

ڏس، پريان ڪيڏو آف جِي ٿي اچين نيراڻ مان
 ڦٽڻو هٽندي، پاڳلن جڻن چاڪ دامن کي ڪندي.
 ائين اچي ساحل ڏي، مٺيون کيس ڏين بڻجي اڏير
 هيءَ ئي آهي آخري منشا ڇا تنهنجي سڪ سندي؟
 پر جڏهن ساحل ٿي خود توسان ملي هڪ ٿي وڃي
 پو ڪٿي ساحل رهيو ۽ ان جي خودداري ڪٿي؟
 ۽ ملي ساحل سان جڏهين پاڻ تون خوابيده ٿين
 پوءِ ڪٿي تنهنجي محبت، ان جي ناچاري ڪٿي؟
 خودبخود آغوش ۾ ڏس تنهنجي چڪبو ٿو اچي
 تنهنجي مٺين جي آسپاس گرميءَ کان ساحل پگهرجي
 آه ڇا تنهنجي فراقِي راڳ ۾ مستي ڀريل
 ٿا جُهڪي آڪاس مان تارا ٻڌن خاموش ٿي!
 تنهنجي الفت ۾، رڳو تنهنجي انهي فرقت ڪري
 آه شورش حشر جي ۽ آسماني آه اوج
 دور ساحل کان رهي بجلي تون آهين عشق جي
 پر ملينءَ ساحل سان جڏهين آهين هڪ پاڻي جي موج!
 تنهنجي ناڪامي ٿي آهي ڪامراني قرب جي
 ترڦندي ره هر گهڙي ۽ داعما مهجور ره
 دور ره محبوب کان پر کيس هر دم پيار ڪر
 پيار ڪر محبوب کي پر ان کان هر دم دور ره!

* افلاس

اجهو ٿي شام، ٿيا رنگين جا رستي تي جهرمت
اڏامن چو طرف ڄڻ خوبصورت نوجوان پويت
جواني، حسن سو سو صورتن ۾ ٿيا اچي پرگهت
هو جوين ڇا، هو سويا ڇا! مگر مفلس جي لي ڇاهي؟

عجب بازار جو چلتو، هو وهندڙ شهر جو رستو
جلي بجلي بتين ۾ ڪئن نه ٿو افلاس جو نقشو
ٿيو هرشي جي آرائش ۾ شامل خون غريبيءَ جو
گهڻا سامان عشرت جا- مگر مفلس جي لي ڇاهي؟

اندازي رات ۾ بجلي بتين سان چمڪيا ميخانا
نظارا ميز تي مستي جا ۽ ڪرسي تي مستانا
ٻڏي مينا جي قلقل جهٽ لڳا ڪڙڪڻ ڪي پيمانا
شراب ۽ ساتي ۽ شيشا! مگر مفلس جي لي ڇاهي؟

غريبي جي پهاريءَ تي ڌڻي وينا سڪي بڻجي
ڦٽي ڦاٽي پوي ٿي ڇو نه ساجوالا مڪي بڻجي
سندس قسمت سندس وس آه، باقي هئن دڪي بڻجي
چوڻ تنهنجو ٿيو بيجا، مگر مفلس جي لي ڇاهي؟

* انقلاب زنده آباد

خوش تيس ٿي ٻڌي آزاد ٿيو منهنجو وطن!
زندگي هاڻ نئين دور ۾ داخل ٿيندي
هاڻ ڌارين جي غلامي جو لٿو هر ٻنڌن!

جوت جن ۾ نه هئي، هاڻ اهي منهن بکندا!
هيل تائين جي سڙيا اُس ۾ بيابانن جي
هاڻ ڇٽ گل جو انهن جي ئي مٿي تي رکندا!

هرطرف عيش جو سمجهه پڙي ته هوندو سامان!
پير محنت جا اچي چوچ مان چمندي دولت
هٿ ۾ افلاس جي، سرمايه جو هوندو دامان!

اُف، ڇهن ساڻ ئي پوپٽ جو ويو رنگ لهي!
ڪلپنائن جو سجل رنگ محل ٺاهيم جو
هڪو سپرش به ته ساڀيا جو سگهيو ڪين سهي!

منهنجي سڀن کي نه پر مون کي لٽي ڪوئي ويو!
انقلاب آيو مگر آيو نه آئي جهڙو،
دل ۾ ڇا ڇا نه مون سمجهيو ٿي مگر ڪجهه نه ٿيو!

اڄ به غيرت سرِ بازار ٿي بدنام ٿئي!
حسن تي واڪ ملن ۽ ٿي وڪامي عصمت،
زندگي اڄ به ٿي بازار ۾ نيلام ٿئي!

ڪوششون، محنتون سيئي ٿيون پٽي هٽندا!
ڪجهه به آئي نه بڪارين جي قطارن ۾ ڪمي
مفلسن، فاقه ڪشن جو ٿيو لشڪر وڌندا!

هار همت نه ائين هاري نه همت دانا
درد ۽ غم به حياتي جو جزو آه، مگر
آه ۽ دانه حياتي جي نه ٿيون هم معنيٰ!

آئيءَ پاڻيءَ تي اچي ڳالهه نه ڪر ڊانوان ڊول!
انقلاب آيو مگر دوست نه پورو آيو
باقي هڪ جَست آئي ڪرڻي، ڪمر بند نه ڪول!

اڄ ته هٿ هٿ ۾ ڏٺي پير وڌايون، ساڻي!
ڪيسين ائين راه جي ڪنڊن کان بچائيندين قدم؟
خون سان تنڪي به رنگين بڻايون، ساڻي!

ڪجهه ٿيڻ کان اڳي امڪان ته ڪرڻو پوندو!
جنهن نئين بزم، نئين ساز جي حاجت آهي
پهرين ان بزم جو سامان ته ڪرڻو پوندو!

شمع احساس جي هر دل ۾ جلايون پهرين!
دورُ بيچارگي دنيا جي ٿي سگهندي ته سهي
آدمي زاد کي انسان بڻايون پهرين!

ڪنڊ پاسيرو ٿي پوئڻ ڪ پيڻ ڇا جو حل؟
ڪوئي ميخانه ته ناهي نه عبادت گهر آه،
دوست، سنگرام ۾ دنيا جي ڪپي ٻَل ۽ عمل!

ڇو ته دريا ۾ گهڙڻ ڌاران ترڻ ڇا ايندو؟
روئي روئي هو رڳو موت گهرڻ وارا ڏس
آيو جنڪي نه جيئن تنڪي مرڻ ڇا ايندو؟

دل شڪستو تون اڃاio نه ائين ٿي، ساڻي!
مونڪي پر نور ڏسڻ ۾ ٿو اچي آئيندو
حال اونداهو گهڻو آه مگر جي، ساڻي!

* اُت، ڪجهه ته ڪريون

همنشين! اُت تا عمل جو شور اڃ بريا ڪريون
ڇا جي ڪي ڪاهل ٿي هٿن اڃ ۽ سڀان وينا ڪريون؟
اُت ته گڏجي ڪم ڪريون، محنت سان ڪجهه جوڙي وٺون
ڪيستائين ويهي هت تقدير جا شڪوا ڪريون؟
ڇا، اها پي زندگي جنهنجي پڇاڙي ٿي فنا؟
اڇ، ملي آيا م جي گردش ڪي بي معنيٰ ڪريون!
زنده داري جي اگر آهي طلب همت ٻڌون،
زندگي ۾ زندگي هڪڙي نئين پٺڏا ڪريون!
ڪم سو ڪهڙو ٿي نه جو انسان کان سگهندو ڪڏهن؟
عزم ڪامل پي رکون، برباد انديشا ڪريون.
ڪئن به دريا چوه مان وهندڙ اُڪرڻو آه نيٺ،
پوءِ ڇو لهرن جي لڙ لوڏن جو پوِ بيجا ڪريون؟
ڪم ۾ ٿي مشغول، اُت، ڪشتي خدا تي ٿا ڇڏيون
بس بڻي بي فڪر ۽ خوف لنگر تان لڏيون!

* طوفان جي نئين لهر

تنهنجي سڀن جا محل سونهن ۽ سينگار ڀريا،
منهنجي ساڀيا جا ڪنڊر هيٺي اسرار ڀريا،
تنهنجي خواهش جا چمن حسن ۽ هٻڪار ڀريا،
منهنجي احساس جا پٽ خار آزار ڀريا.
اڄ طلسمات لڪل کولي ڪريون سڀ ظاهر
دل جو هر پاسو پَلَوَ ڳولي ڪريون ظاهر.

پيار ڪنهن واسطي، ڪنهن واسطي نفرت ڇا ڪي؟
خط دولت جو ۽ سواڊي حڪومت ڇا ڪي؟
موت جو فڪر ۽ قسمت جي شڪايت ڇا ڪي؟
زندگي راهِ عمل آه پو ”قسمت!“ ڇا ڪي؟

زندگي کي نه روايت جي زنجير جڪڙ،
ڀاڳ کي ڀاڳ تي ڇڏ، پنهنجي هلي راه پڪڙ!

ويهي تقدير جا شڪوا ڇو ٻڌائيندڙ ٿيون؟
 بخت جي پوئلڳي ڇو نه گهٽائيندڙ ٿيون؟
 ڇو نه هڪڙي نئين دنيا جا بڻائيندڙ ٿيون؟
 انڪي آباد ڪري راڄ هلائيندڙ ٿيون؟
 پير کي چوٽ رسي دل نه ڪري بيخبري
 چشم نمناڪ ٿئي، هٿ ڪري چاره گري؟

ڏس، لڇن بيڪس و مزدور ۽ مسڪين اڃا،
 اڌ اگهاڙن ۽ بُڪين جي نه ٿي تسڪين اڃا،
 رت ڪڍائي به خرابي ته وٺي ڪين اڃا،
 درد دنيا کان رهائي نه ڏني دين اڃا،
 آ ته دنيا کي ئي دنيا جو ڪريون هاڻ علاج
 پيٽ جو آن علاج ■ نه ٻي چڪتاڻ علاج؟

وهر نس نس ۾ اڳي جئن اڃا پيوست آهي،
 فڪر انسان به اڃا ڪهڙي ڪٿي جست آهي؟
 زندگي عيش ۽ تشويش ۾ ٿي پست آهي!
 عيش جي پيڙهه پٽيون، رنج کي برباد ڪريون
 ڪنهن ٻئي ڊول تي دنيا وري آباد ڪريون؟

آنڌيون ساڻ ڪئون، زلزلہ اڳوان ڪريون،
 بحر جي دل ۾ ٻيا گوڙ ۽ گهمسان ڪريون،
 ناؤ کي لهر ڪريون، لهر کي طوفان ڪريون،
 عين طوفان ۾ نئين زبست جو سامان ڪريون،
 جرڪندڙ رنگ محل ٻوڙي ڪريون اونڌاهي
 جهنگ ۾ رنگ رڇي پوءِ پٽيون ڪا سامهي!

* جواني

حسين چهرو، نگه مست، ايزندڙ ڇاتي،
ڪري نگاهه جواني جي جستجو تنجي!
سياه وار ڊگها، ٻانهون گول گول سفيد
رڪي ٿي ٻانهن جواني جي آرزو تنجي!
نفيس، سرخ ■ امريت پريل هي چپ تازا
رهي چپن تي جواني جي گفتگو تنجي!
رسي جي سونهن، منائن جي ٽي هلي هلا
اها ٿي آه جواني جي واسطي مشڪل!
شراب، ناچ ■ گاني جي ڏن ۾ مست رهي
اهائي آه جواني جي دل، اها ٿي دل!
يلا ٻي ڪار جواني جي لاءِ ناهي ڇا؟
اهائي ڪار جواني جي آه ڇا قابل؟
بکن ۾ پاهه رنون زالون ۽ هي بيوائون!
وطن جي قصر جي تعمير ڇا اهي ٿي ڪندا؟
نه منهن ۾ رنگ نه طاقت بدن ۾ ٻار ته ڏس!
وطن جي لاءِ ڪا تدبير ڇا اهي ٿي ڪندا؟
سگهن سنوان نه ٿي ڪوڻ ڪوڻ کان جسم هي ٻڌڙا
بلند ملڪ جي توقير ڇا اهي ٿي ڪندا؟

* دعا

درد جنهن دل ۾ هجي ان دل جي شل بڻجان دوا!
جي هجي بيمار ڪوئي ان جي ٿي بڻجان شفا!
دک ڪنان ڏڪندڙ چين تي شل پوان بڻجي دعا!

اُف اڪيون سي جن کي بينائي نه حاصل ٿي سگهي
روشني کان نه جي واقف، سڏ نه جن کي نور جي
شل انهن اڪڙين جي ٿي بڻجي پوان نور ۽ ضيا!

جيڪڏهن ڪوئي مسافر راه ۾ ٽڪجي پوي،
دور منزل کي ڏسي مايوس ٿي ويهي رهي،
خضر جو مان ڪم ڪريان، ٿيان ان جو همهره رهنما!

* او زرد ښه!

کتر کتر کندر او زرد ښه!
پاري وټن جا زرد ښه!

وارو وني پنهنجو چکو-ناهي او هان جو اچ سمو
سو رنگ اچ ساڳيو کټي؟
سو ډنگ اچ ساڳيو کټي؟
اچ کي سيټي پر کړو- کهڙو او هان جو پروسو؟
کتر کتر کندر او زرد ښه!

ڳاڙهين پتين جي ٿي ٽڪي - اڄ واٽ هيءَ دنيا سڄي
ڳچ گونچ ڪچڙا ۽ ڪڪا
تارين مٿان ظاهر ٿيا
سواگت ڪندا تن جي وڃو - سونهين نه ٿي اٿن بي رُخي!
ڪڙ ڪڙ ڪندڙ او زرد پڻ!

دنيا ۾ ايندي ٿي بسنتي هير جو جئن سڌ سٺن
ٽپڪي ٿو جيون رس منجهن
لالاڻ ٿي ڊوڙي مٿن
سپن جي تاجي پيٽي تي - جوڙي حياتيءَ جي اُٿن!
ڪڙ ڪڙ ڪندڙ او زرد پڻ!

وڌڻ جي سڪڻي آهه دل - ندين جي ڀاري آهه دل
ندين کي ٿيڻو آ وڌو
وڌڻ کي ڪڻڻو آ لڏو
ندين جي رکڻي آهه دل - توڻي وڌن جي ٺاهه دل!
ڪڙ ڪڙ ڪندڙ او زرد پڻ!

مهمان گهڙين جا اوهين - ٿو دَور ندين جو هلي
تن کي سري ڪجهه جاءِ ڏيو
۽ روڪ اُسرڻ ۾ نه ٿيو
آسپس ندين کي وڃو-ڏيندا، لڳائيندا گلي!
ڪڙ ڪڙ ڪندڙ او زرد پڻ!
ڀاري وٿن جا زرد پڻ!

* فقط پاڻ واسطي نه

”پنهنجي سڳند سان ٿو هوا کي کڻي پريان،
هر اک کي خوش ٿو اندلني روپ سان ڪريان،
ماڪي جي مک جو آه فقط مون مٿان گذر.

پويٽ ۽ پونر لاءِ ٽيس مان وروڻهن- گهر.“
کولي ٻڌايو سانت ۾ گل دل جي ڳالهه کي
”جڳ ۾ جيان نه آنءُ فقط پاڻ واسطي!“

”گل گل ۽ باغ، جهنگ ٿي هر دم رلان ڦران،
ٿي پاڻ ماري ماري هتان هت ڦران گهران،
ماڪيءَ سان پنهنجي لاءِ نه مانارو ٿي پريان،
انسان واسطي ٿي ٿي امرت ڪنو ڪريان.“
ماڪي جي مک به ٿي چيو پُون پُون ائين ڪري،
”جڳ ۾ جيان نه آنءُ فقط پاڻ واسطي!“

”رجهائين پنهنجو پاڻ، جي ڳايان ته پنهنجي ڪاڻ،
آي! مون کي اهڙو پاڻ ۾ پورو ڪري نه ڄاڻ،
چاڙهي نفيس اڏند ڪٽولي تي لات جي،
دل دردمند کي نيان آنند ڌام ڏي.“
ڳايو پڪي ٿي گيت صداقت جي ساز تي
”جڳ ۾ جيان نه آنءُ فقط پاڻ واسطي!“

”صحت ۽ زندگي جا ٿي هر هنڌ ست سٿيان،
باغن ۾ ۽ ٻنين ۾ حياتي جي چٽ چٽيان،
مطلب پيرل ٿي گيت سان سنسار کي سڏيان،
جيوت ۽ موت جا ڪي لڪل راز ٿي سليان.“
روڻ روڻ جي راڳ ۾ هي چيو شير نهر ٿي
”جڳ ۾ جيان نه آنءُ فقط پاڻ واسطي!“

* ڇا، تو پڇيو....؟

ڇا، تو پڇيو مان ڪيئن ڪائيندس نيرس ڏينهن کي؟
ڪيئن ڪندس، ڇا آئت ڏيندس پيريءَ ۾ من کي؟
جوپين وارا ڏينهن سنڀاري ساريندس ويٺو
توڪي، تنهنجي مڪڙي کي ۽ تنهنجن نيٺن کي!

ڇا، تو پڇيو مان ڪيئن ڪائيندس هيڪل ڏينهن کي؟
ڪيئن ڪندس، ڇا آئت ڏيندس پيريءَ ۾ من کي؟
ماڪ پئل گل ڏانهن نهاري ساريندس ويٺو
توڪي، تنهنجي مرڪڻ کي ۽ تنهنجن لڙڪن کي!

ڇا، تو پڇيو، مان ڪيئن ڪائيندس ڏاهن ڏينهن کي؟
ڪيئن ڪندس، ڇا آئت ڏيندس، پيريءَ ۾ من کي؟
ڏاهپ جا ويچار وساري ساريندس ويٺو
توڪي، تنهنجن گيتن کي ۽ تنهنجن سڀن کي!

* سڃي زندگي

ڪٿن نه گلزار جي جوين وانگر
ڪٿن نه جوين جي امنگن وانگر
۽ امنگن پريئي سڀن وانگر
هائ آئين ۽ وئين پڻ موٽي!

باغ جڻن ڦول جي جوين کان پوءِ
جڻن من آند امنگن کان پوءِ
رات جڻن پيار جي سڀن کان پوءِ
زندگي ائين ئي سڃي ٿي منهنجي!

* ڏهاڳ

هر هڪ پڪيءَ جي چهنڊ ۾ چهڪيو بهار ٿي،
هر ٻوڙ غنچ، ڦول ۾ مهڪيو بهار ٿي،

شفاف جل ۾ نهر جي بهڪيو بهار ٿي،
هرڻن جي جهنڊ ۾ ڊڪيو، سهڪيو بهار ٿي،
سڀني ۾ بڻجي ساوتري، ستيه وان کي
آندم ورائي ڪال کان، جاڳايو ڪنهن سڏي!

افسوس، اي بهار جا بادل، مون کي نه ڇيڙ،
مت ماري آه ڊڪ، نه اٿم ڪل، مون کي نه ڇيڙ،
افسوس، هير صبح جي سيتل، مون کي نه ڇيڙ
دل کي ڪا جر لڳي وئي، ڦل ڦل، مون کي نه ڇيڙ،
ڪهڙو ڪيو مون ڏوه وڌاتا رسي وئي؟
اهڙي ڪيم خطا جو نه ان کي ديا پئي؟

ٿورو ئي اڳ ڪڙيو هو ستارو سڀاڳ جو
ان ساڻ هو وريو سمو سهڻو سهاڳ جو
سهڻو سهاڳ جو سو سمو، سک ۽ ڇاڳ جو
آلاپ پهريون گونجيو ٿي راحت جي راڳ جو
افسوس، اي اڀاڳ ستارو ٿئي پيو
آلاپ سک جي راڳ جو وريو ٿي پيو!

جي گهر ۾ ويٺي ويٺي سندس ڳالهه ڪنهن ڪڍي
ساوڻ جي بجلي ۾ ويس هاءِ ويڙهجي
او زندگي! او آڳ! اڃا ياد ٿم ڇڻي
هن جي مٿن کان پوءِ جهلڪ انگ انگ جي،
جڏهن پنڪڙين تان ماڪ، ٿي سورج ڪرڻ پئي
نڪري گهڙي لي سونهن ڪنول جي اُڃر ٿئي!...

* خزان

تا اڏامن زرد پن، جت گل ٿي گوناگون ٿڙيا
ٿي جتي مرڪيو بهار، ات خنده زن آهي خزان
جت پرندا ٿي اڏيا ۽ پونر، پوپٽ ٿي مڙيا
ڇا اتي آهي؟ زمين خاڪي ۽ نيلو آسمان!

نرت مورن جي نه آهي، جت ڌرتيءَ نازڪ قدم
اڄ ڪٿي تالاب وٽ آهي اڳوڻي تازگي،
ڪين تنهنجي مرڪ داران ٿا ٽڙن اڳ جڻن پدم
تو بجا اڪڙين اڳيان هڪ آه ڪلپت مورتِي!

قهقها تنهنجا جتي گونجيا، اداس آهي فضا
نيڻ اڄ هنجون اُتي هارن جتي هئي شيام دل
ها، هميشه لاءِ خاموشي جو عالم ٿيو بيا
جت هيون سو سو اميدون، خواهشون ناڪام دل!

• اي ساجن

مڪڙيءَ جي دل ڀڄي هير، خوشبو کڻي اڏامي
باغي ٿي رنگ، گل کان پوپٽ بڻي اڏامي
تاريءَ مان گل هوا ۾ ڪڏهين ڇڻي اڏامي
هوتي کان خود ڇڏائي تاري پلاند پنهنجو
توتي نه حرف ساجن! جڳ ۾ نه ڪوئي ڪنهنجو!

پرڻ تي جڻن پوي ٿو سورج جو نور نرم
نڪري ملڻ ندي سان ٿو آبشار اوچل
ساگر طرف نديءَ جي ڊوڙي ٿي ڌار بيڪل
ساگر جو جل ڪَڪَر ٿي پرڻ تي لڙڪ هاري
مونڪان پري ٿي ساجن! سگهنديم ڪئن وساري؟

* ڪڏهن ٿيندو جو... *

برق ۽ ابر ٿي گڏ رهنداسين
شيام ڪلنداسين ڪڏهن رٿنداسين
پرير وروڌن انهي دنيا جي مٿان
کلي ڪلنداسين وري ڪلنداسين

مٺي دنيا جون دڪايل جي دليون
تن جي دڪ کان ٿي دڪي رٿنداسين
هڪ ٻئي سان ٿي سدا هم آغوش
برق ۽ ابر ٿي گڏ رهنداسين

* سپردگي

پل ڇڏايو هُن مَنڪان گهر ساهه سڀاڻو، جتي
ڪلپنا چندن جي دونهي جڻن مٿي چڙهندي رهي،
ڇا ٿيو جي پيڪو گهر اڄ ٿاهه منهنجو گهر، جتي
ماءُ جي پاڇي ۾ گهاريد پنهنجي البيلي وهي.

زندگي منهنجي سندس ٻانهن ۾ سوکهي آ جهليل
ڪهڙي چنتا؟ جي مصيبت سان ڀريل دنيا سڄي
شيام، ڪيرائينديون وڃ دنيا جي هر آفت مٿان
منهنجي وارن جون گهٽائون ڪاريون هڪ ٻي سان گسي!

چيٽ آهي ڪين آهي پوءِ؟ مونکي سٿ نه ڪا
زندگي يا موت جو ناهي مونکي احساس ڪو
هن جي نازڪ دل سان هر آغوش آهي منهنجي دل
ڌار هنجي ساس کان منهنجو نه آهي ساس ڪو!

* اها پي حياتي

اها پي حياتي جو ڳهندي گذاريون
اها ناهه فرصت جو بيهي نهاريون!
ڪڻي پير جڻن نينگري چير چمڪي
اڪين ۾ سندس مٿي پري مرڪ چمڪي
چپن تي اها مرڪ آئي نه سنيران
سگهان ترسي ڪن واندڪائي نه سنيران!
اها پي حياتي جا ڳهندي گذاريون
اها ناهه فرصت جو بيهي نهاريون!

ڏسان ڪن ۾ ترسي ڏئي ٿيڪ وڻ کي
جُهڪي گاهه چرندو هو گابين جي ڏه کي
وڃن گهنڊڻيون جڻن ڪڻن ڪنڌ گايون
الا دل کي ائين ڪيستائين سڪايون!
اها پي حياتي، جو ڳهندي گذاريون
اها ناهه فرصت، جو ڪنهن ڏي نهاريون!

* ليلا جي پشيماني

مُڙيس جاڻي وائي ڏسي کيس ايندو
مون سمجهيو ته ڏسندو اچي اڳ جهليندو!
چُنيءَ کي کلهن تي ڍلو اٿن ڇڏيو مون
مون سمجهيو ته روڪڻ کي پڪ هُو چڪيندو!
وڌائي مون وڪ پاڻ اهڙي نموني
مون سمجهيو اُپهرو ٿي مون کي سڏيندو!
اڃا چو نه منهنجو اچي اڳ جهليائين؟
چُنيءَ کي چڪيائين نه مونکي سڏيائين؟
رهيو ٿيو نه مون کان مُڙي مون نهاريو
وئي پر هر ”ڪونرو“ ڏنر کيس ويندو...
مون سمجهيو ٿي ڏسندو اچي اڳ جهليندو...

* محبت

تڙڪي، ڦڙڪي، ڪنبي، تڙڪي،
 ڪُلي، چُلي، چُلي، ڪري
 ائين ڪري جڏن ندي چُلي
 وڃي سمنڊ سان ملي چُلي!
 اوه تڙڪي پر انگ نه تڙڪيا!
 اوه تڙڪي پر چپ نه تڙڪيا!
 اوه ته چُلي پر دل نه چُلي!
 اوه ته ڪلي پر اک نه ڪُلي!
 هٿن ڇهن کان، اڳيان اچڻ کان
 اکئين ڏسڻ کان، ملي سگهڻ کان
 دور گهڻو سوچڻ کان ڏور
 جڻڪ آ دڪ تاري جو ٿورا
 دل سان دل جڏن ”شيام“ ملي
 هوءَ ڪِلي يا ڪنوڻ ڪِلي؟

* مدن

اوندھ! اوندھ! ڇا جي دنيا؟
 ڇمڪي پهرين نور جي ريڪا
 ڇمڪي دنيا-ڏسندي اوندھ پير اڪوڙيا!
 هيرون جاڳيون، جاڳي ڳائين
 ڳائي ”ماڏو“ کي جاڳائين
 گل ڦل جاڳيا-مون به انهن سان گڏ ڪَر موڙيا!

پرڻ جي اوجل نهرن تي
 نهرن جي چنچل لهرن تي
 نرت ڪريان مان- ڏينهن سڄا، راتيون، پرياتيون!
 پنڇي وانگر ويهي وڻ تي
 وس ۾ اٿڻ چاهيم وس کي
 جڳ تي چانيون- مٺيون مٺيون منهنجون لاتيون!

ڪُھسارن تي ڊوڙون پايان
 تيز ۽ سنهڙي سيت وڄايان
 ڪئن نه منجهايان- ڌرتي ۽ آڪاس ٻنهي کي!
 باڪ ڦٽي جهڳمڳ چوڌاري
 بس هاڻي پرڻ هٿڻهاري
 پهچي وڃي، جت- منهنجو سنهري جهنڊو ڦڙڪي!

هیر کي ڏیری جاڳائیندس
آڌ ٻوٽیل گل وهسائیندس
وڻ ڌوڏیندس- ماناري کي لوڏیندس
گونجي فضا ۾ اُتندي پوڻ پوڻ
اک کولیندیون ماکیءَ مکیون
مک مک کي ڏس- انهن جي جهڳٽي جو ڏیندس!

ڏنڊ جي ڀرتي موج مچایان
خوش ٿي گل گل ڦیریون پایان
پر ۾ ”رتي“ پي- سوني چٽي پریات جي پائي،
خوب مٺين جو مینهن وسایان
سونهن وسایان، نینهن وسایان
ڏنڊ جي ڀرتان- جڻن ٿي اڏامان پر ڦڙڪائي!

اونهاري جي موسم ۾ مان
هلڪي یا گهري لاليءَ سان
سرخ بڻایان- وڻ کي، ڦل کي، گل کي اپ کي!
روپي چيڙي تان بادل جي
گیت ڏیان آڻي ڪوئل کي
خوش ٿي اڏامان- پوپٽ جي رنگین پرن تي!

ڪومل سرخ ڪنول جي مڪڙي
گل ٿي مون ليءَ سیجا بڻجي
لیٽي پوندس- سرد جي ڏسندس دنیا آهي
پریت پیالو جڻن چلڪایان
هنجون هاریان، مرڪون وسایان!
مونکي سڃاتو؟- ڪنهن کي ”مدن“ جي چو سڏ ناهي؟

☆ ٻين مندر

پنهنجي سڄي ٺپڻا ڪم آئي ”وشو ڪرما“
تو واسطي رچائي مندر ”مَدَن يَوَن“ سم،
سڀ دن ”ڪبير“ چرخي سينگاري ”شيام“ ان کي
موهت ’رتي“ ڏسي ٿي هي تنهنجو گهر انوپم؛

ان ۾ رهي سدائين آنند سک جو واسو
هر صبح شام رکيا ڪن انجي، ديوتائون،
ڪلمڪ، هميشه توکي سنگيت، نرت سان ڪن
هُو ”اندر لوڪ“ واسي گندرو ۽ افسرائون.

چاهين جڏهن سمهڻ تون ڏيئي مٿيون اکين تي
»وءَ نند سون ورنِي توکي اچي سمهاري!
چاهين جڏهن اٿڻ تون ڏيئي مٿيون چپن تي
قولن جي مرڪ ڪومل توکي اچي اتاري!

* رنگ رتي لهر

اٺ جاڳ سڪي! ڇڏ نند هينئر
ڏس نيڻ پٽي ڇا موج مٽي
سنسار ڦري ٿيو سونهن پُري
سنگيت پُري، آند پُري!

ڪٿڻ چوڄ وچان گلشن ۾ پڪي
هڪ وڻ تان ٿپي ٻئي وڻ تي ٿپن
ڇا راند رمن، ڇا ناچ نچن
لاتين ۾ سندن آند آئي!

خوشبو جي وهائي لهر هوا
گل ٻوٽا لڏن جن لهرن لڳن
اٺ وه ۾ دليون وهنديون ٿي وڃن
جا لهر اٿي سارنگ رتي!

ڪالھوڪي گهڙين جي سار ڪٿي
نوراني سڀان جا خواب ڪٿي
هي نند ڀريل ڀاري ۽ جهڪيل
اکڙيون ته مٿي ڪڻ روپوتي!

* جمنا جل ڀرن

جوڀن جي ٻار هيٺ هلي جئن ڪا سندري
برج بن ۾ هير صبح جي ڏيري گهلڻ لڳي،
جمنا ڪناري شيام وڃائي ٿي بنسري
هر لهر ۾ امنگ جي گنگا چلڻ لڳي!

ڇا نار ڇا خمار سندس هر نهار ۾
گهنشيام جا هي نيڻ نشيلا ڪِ پوئين رات!
سپن جي سونهن سانت چڙهاو ۽ اُتار ۾
آلاپ بنسري جا رسيلا ڪِ پوئين رات!

سنگيت، سونهن، جل جي تربیٺي وهي پئي
گهاگهر ڀرڻ سڪيون ويون، آيون اڪيون پري!
بي سرت آه سرت، ڪو سرجيت ڪئن ٿئي
ورنن عجيب پاوَ جو، چَو، ڪير ڪئن ڪري؟

* پوياري

وڻن جي سبز ۽ سرهن پنن جي چم چم چم
رهي نه تازگي آخر چڻي ٿيا ساڻا،
تريو تلاءُ ۾ جوڙو سفيد هٿن جو
اڪيون ۽ چهنبون ملايائون، پريت پاتائون،
سنگها ٿيڻ تي سميتائون جشن جيون جو
رسيلو پويون حياتيءَ جو گيت ڳاتائون،

نهار اپ ۾ ستارن لڳائي ڇا رڻ جهڻ
چڻي زمين تي ٿيا ڏير گل جي ڪوماڻا،
فضا ۾ گونججي ماني ٿي هٿس جي پڻ لات
پلي وڃاءِ هينئر شڪ موت جو، اي رات!

* پرکرتي ۽ پاش

ماتا، پتني ۽ ڌيءُ بڻجي پرکرتي نت پيار لٿائي،
پٽ، پتي ۽ پيءُ بڻجي نت پرش وٽائس پيار ۾ پائي ۽
پرکرتي جو هانءُ اُڪاسي، نيڻ پرش جا پياسا پياسا،
جنم اڳڻ وٺندي پي سگهندا پيار لٿائي، پياس بجهائي؟
راڻي جي ٿي مومل پنهنجي پنهنجو نوريءَ کي ڄام ڪيو
پر حسن کي اپنائڻ جي، جا هڻي عشق کي آس اڃا نه مٽي!
پرپور ڪلس سين جا ۽ سرشار پيالا نيڻن جا،
پٽدي پٽدي جڳ گذري ويا پر عشق جي پياس اڃا نه مٽي!

* وقت، او جوڳي!

وقت، او جوڳي، بين وڃائين
بين وڃائين، رمز آلا
رڪي چين تي بين فنا جي
وقت او جوڳي، سدا وڃائين!

پري هوا سان مٿون ۽ ڇاتي
ڦوڙڪي بين وڃائين، سائين!
هيٺ مٿي سر لاهين ڇاڙهين
تال ملائي لهرو لائين!

هي جڳ آه وسيهر وانگر
پر نه انهيءَ کان ڪو ڪڙ کائين،
مُرڳو مندُ مندِين سو سر ۾
مست بڻائي جيءَ جهومائين!

مستيءَ ۾ جڳ سارو جهولي
سُڌ بُڌ پنهنجي تون به ڀلائين
بين فنا جي رڪي چين تي
وقت، او جوڳي، سدا وڃائين!

* گهڙو ڀڳو ته چاهي

گهڙو ته آخر هرڪو ڀڄندو!

سنا ڪي سادا گهڙا گهڻي
هڪ هڪ ٿي بس ڀڳا سڀيئي
ڀڄيو ڀڄڻ کان ڪونه اڳي ڪو
۽ نه ڀڄڻ کان هاڻي ڀڄندو،
گهڙو ته آخر هرڪو ڀڄندو!

اُس ۾ جرڪي نيڙ نديءَ جو
جڻڪ گهڙي ۾ نور پوي ٿو،
تون به اچي ڀڳو ته چاهي
روشن لهرن سان ته لڳندو!
گهڙو ته آخر هرڪو ڀڄندو!

سار

مڌ ڪوش ۾ سمائي سا مستيءَ پري مهڪ
جيڪا بهار ۾،
ماڻڪ ۾ ئي سمائي سموري چمڪ دمڪ
جا ڪوهسار ۾،
موتيءَ ۾ ئي سمائي سڄي جوت ۽ جهلڪ
جيڪا منار ۾،

مستيءَ پري مهڪ
ساري چمڪ دمڪ
سڀ جوت ۽ جهلڪ

انهيءَ کان به سرس ڪي
هن مرڪندڙ نفيس چين ۾ ويٺم ملي!
دنيا کان جو ملي نه ها ساري ڄمار ۾
اي روپ لڪشمي، تو ڏٺو هڪ نهار ۾!

* مٽر هيڪاند

ملائي ڳل اسين بيٺا هٿاسين آرسِيءَ آڏو!
خوشي دل ۾، چين تي مرڪ، نازڪ نينهن نيٺن ۾،
ڏنوسين آرسِيءَ ۾ پٺي، اسان جو عڪس روشن هو!

مون سوچيو پٺي ته سا ڪيڏي نه هوندي پريم جي مستي
انويم روپ ڌاري آردناريشور جو شو شڪتي
مٽر هيڪاند جو آند تن آنيو ڪيو هوندو!

* سنجوڳ

پريه ساجن! يا هئين هڪ خواب تون
جو وڃايو هوم ڪاري رات ۾،
يا ڪا ڏنڊلي آرزو بيتاب تون
جي ڪنڊي پئي چمڪندڙ پريات ۾.

اڄ سچو سڀڻو ٿي آئين روبرو
اڄ ته ڳر لائي ڏيان توکي مٺي،
توڪي پاٽم منهنجي روشن آرزو!
ڪنهن نه تو جهڙي مٺيا سج ۾ ڏٺي.

* دل جو وشواس

مڌ ڀريل نيئن سان پنهنجي تون پيار
مان به پنهنجي پياسي نيئن سان پيان
پنهنجا چپ هيڪر چين منهنجن تي آڻ
پوءِ ڏس امرت به جي يلجي گهران
آه دل پياسي نه ڪر پياسي نراس!

تنهنجي لاءِ آندا آتم هي گل به چار
دل جو ڏس وشواس جنهن سان ٿو ڏيان
پراڻ پائيندا جي ڪندينءَ واس ڪاڻ
ڪين ائين سُرهو ڪندينءَ سچ ٿو چوان
۽ منجهن رهندو ته رهندو تنهنجو واس!

* آهي اڪيون

شيام، منهنجي روبرو
مون ۾ مڪڙين جي وچان
شاعريءَ جي آرزو
سونهن، ڪومل پاڻو جان
پاهران ڪلهه باغ جي
مُرڪندي ويئي لنگهي!

اوچتو اڃ گهر وٽان
کيس ويندو مون ڏٺو
ڪئن نه هڪ ئي گهڙ سان
دل کي هن گهائي وڌو
ڇا ته سي سهڻيون اڪيون
جن کي ڳولن ٿيون اڪيون!

* ناز

سونهن تان صدقي وچان
ان ناز تان صدقي وچان!

روپ راڻي اڄ اڱڻ مان گل چني آئي ڪڻي
آرسيءَ آڏو بيهي ان گل کي چوڻي ۾ هڻي
جهٽ لڳي مون کان پڇڻ؛
چؤ ڪير گل؟ هيءُ ڪيئن مان؟
ان سونهن تان صدقي وچان!

مون چيو گل آه گل... ان تي اچي اٿن ڪاوڙي
گل ڪڍي چوڻي منجهان ۽ مهڻي هڪ هڪ پنڪڙي
جهٽ لڳي مون کي چوڻ؛
هان! مان ٿي وارن ۾ رکان!
ان ناز تان صدقي وچان!

* بي فكري

پل ڇڏايو هن اهو گهر ساهه سڀاڻو، جتي
ڪلپنا چندن جي ڏونهين جا مٽي چڙهندي رهي
ڇا ٿيو جي پيڪو گهر اڃا ناهه منهنجو گهر، جتي
ماءُ جي پاڇي ۾ گهاريم پنهنجي البيلي وهي!

زندگي منهنجي سندس ٻانهن ۾ سوگهي آ جهليل
وقت جون لاهيون ۽ چاڙهيون جي بڻيون اوکيون ته ڇا
هٿ جهلي هڪ ٻئي جو قابو ڏيرج ۽ وشواس سان
همقدم بڻجي پهڙي پند پنهنجا جهاڳيا!

پوهه آهي، چيٽ آهي، چاهي؟ مون کي سڌ نه ڪا
سيءَ جو، سرهاڻ جو ناهي مونکي احساس ڪو
هن جي نازڪ دل سان هم آغوش آهي منهنجي دل
ڌار هن جي سواس کان آهي نه منهنجو سواس ڪو!

* زال اڳي پوءِ زال

پيڪي ويئي پياري سونهن، سونهن نجيئي نينهڻ،
رس چس واري ناه ورونهن، ڇا ته وڌي پيو ڏينهڻ!

چهره سج جان پيو بهڪيس، مشڪي منهن تي چيٽ،
جسم گلن جان پيو مهڪيس، چيٽ ۾ مهڪي ڪيٽ!

سونهن الولڪ ۽ ٻي لوڏ، نيٺ حيا کان هيٺ،
ديوي! ڪيان ڪئن توسان ڪوڏ، ماڻهو آهيان نيٺ!

شڪجي جيئن وڌائين ٻانهن، لڄ کان مڪڙو لال،
چوريءَ ڪئن نه ڏسين مون ڏانهن... زال اڳي پوءِ زال!

* ڪمل ۽ ڪماري

ڏس ڪمل کي آب ۾
جنهنڪري بکي هي آب
ڏس شگفته هر ورق
ان جو آهه عطر ييز!

حسن ڏس شباب ۾
جنهنڪري بکي شباب
هر ادا سندس بحق
شيام آهه نغمه ريز!

* سامهون جو تڙيو گل هو

پاڪر ۾ مون کي گهيري
وڃ ۾ نه رڪي ويڃو
مشڪيائين، ڏنائين پئي،
ڳالهيون به ڪيائين پئي،
دلداري ڏنائين پئي،
سامهون جو تڙيو گل هو!

* توکي سمجھي نه سگھيس

ڪڏهن پي ڪين پوري ريت مان سمجھي سگھيس توکي!

ڏسي ڏوران ٿي مقناطيس وانگر بس چڪين مونکي
وڌي جئن مان اڃان ويجهو جهڻ ٿي ڪين ڏين مونکي!

چوين ڪڏهن ته مان آهيان فقط تنهنجي فقط تنهنجي
چوين ڪڏهن ته آهي ڇا، ڇڏيندين پي پڇر منهنجي؟

خوشيءَ ۾ جي ڏسين مونکي ته چيڙائي رٿارين تون
ڏڪارو جي ڏسين مونکي ڪلائين دل ڏٽارين تون!

بتي ٻاريان اڪيون پوري چوين، مون کي نه ٿي گهرجي
وسايان سا ته جهٽڪين، ڪئن ٿي اونداهي وڻي توکي!

اڳيان وڌندو وڃان تڪڙو چوين، منزل اچي ويئي
اڃا بيهان چوين، ٿورو ٿي باقي پنڌ آهيئي!

ڪڏهن پي ڪين پوريءَ ريت مان سمجھي سگھيس توکي!

* سو رڻ

شيام، ايندڙ چيٽ جي درين منجهان
بهڪندو ٿو کيت جيوت جو ڏسان
ڇا نه هن موسم جو آهي رنگ رُوپ
پوه جا پارا وساري ٿو وهان!

ڪرشن پڪ ۾ چيٽ جي شپ راتڙي
ڏاڻي پاسي ۾ سمهيل مدرا ڪشي
پريم ٻج ۾ جا ڪلي ننڍاڪڙي
ڏيري جاڳائي رهي ان کي مٺي!

پوه جي هڪ سرد ڪاري رات جو
وقت هوندو منهنجي لاءِ فڪرات جو
بس ٻڌڻ ۾ ايندو چنتائن ڪندي
اوچتو ڪنهنجو رڻ پريات جو!

سو رڻ، جو رنج ۾ راحت ڏئي
ڍرڪندڙ هن جيءَ کي جيوت ڏئي
پنهنجي هستي ساڻ هن سنسار ۾
منهنجي هستيءَ کي سڄي عظمت ڏئي!

* اوسيزو

شام جي وعدي ڪرڻ وارا آءُ
 ٿا ٻڌن هڪ ٻئي پٺيان تارل آءُ
 ڇاتي ڌڙڪي ٿي الائي ڇاڪان
 ٿو هينون هاڻ ٻڏي پيارا آءُ!

ڇا لهي دل تان وٺي ڳالهه آٿس؟
 ڪنهن ته اهڙي نه چئي ڳالهه آٿس؟
 مان نه ڄاڻان ته نه آيو ڇا کان،
 ياد شايد نه پئي ڳالهه آٿس!

بس اجهو ڄاڻ اجهو باڪ ڦٽي
 هن جي وعدي تي ڏٺي سج نه کلي،
 پهر پوئين جا تون ئي چنڊ! چوڻس
 رات باقي رهي آهي ڪا گهڙي!

هن بنا رات ائين خام وٺي
 آس پڻ هاءِ، ٿي ناڪام وٺي.
 باڪ ڦٽندي ئي لڙي لڙڪ پيا
 آس پوئين به ٻڏي شيام وٺي!

* چا وري ڪڏهن به نه؟

ائين ئي ديوآر تي رکڻي، هاءِ
چنگ ڪي هاڻ زنگ لڳندي،
۽ منهنجي گهر ۾ اها لڳاتار ماڻ رهندي؟
۽ هڪ وهائي تي لپندي، نيٺ
وار منهنجا سفيد ٿيندا؟
۽ شمع هڪڙيءَ جي ئي اُچالي ۾
سونهن منهنجي ٿي ويندي ڌنڌلي؟
ڪڏهن به هن بعد، ڪاندا؟ منهنجي
اڱڻ ۾ ڪرهو اچي ته ٻڌندين؟

* در کليو پيو هوندو

عمر! مون لاءِ ور جو گهر ٿيو ماکيءَ جو مانارو
ڪڙا ڪل عيش ڪوٽن جا، منو مون لاءِ گهر منهنجو!

وڃائي ريشمي چادر پٿاري پنڪڙيون گل جون،
سمهان ڪئن سڃ تي، جڏهين سمهي واريءَ تي ور منهنجو!

وسيل ڪڪرن جيان، چيليون ۽ ٻڪريون ڊوڙنديون هونديون
سوڀرو جهنڊ ساهيڙين جو هوندو منتظر منهنجو!

ترائيءَ جي ڪنڌيءَ ٿوهر، ڪجاوا ايئن ڏاچين تي،
ڪڏهن ٿيندو مٿن ڏهرن مان ور سان گڏ سفر منهنجو؟

پريم پٽي ڀرت پنهنجي ڪنجريءَ تي ست ۽ ڪاٺ سان،
سڏيندو پوئلو هوندو، سٽي، ڏاڳو ۽ ڌر منهنجو!

سهيلين جي سڏن تي تر تڪڙ ۾ ٿي اٿي نڪتس،
ڪڙو پيڻ مون ڪٿي پاتو، کليل هوندو سو در منهنجو!

ڪنڊيون ڪڙيون ڇا چونديون من ٿي من هونديون، لڄي هونديون
اهي راهون، جتان هر روز هوندو هو گذر منهنجو!

* سڪيون آيون اڪيون ڀري

جوين جي بار هيٺ هلي جئن ڪا سندري
مڌن ۾ هير صبح جو ڏيري گهلڻ لڳي،
جمنا ڪناري شيام وڃائي ٿي بنسري
هر لهر ۾ امنگ جي گنگا چلڻ لڳي!

ڇا نار ڇا خمار، سندس هر نهار ۾
گهنشيام جا هي نين نшила ڪ پوئين رات!
سپن جي سونهن، سانت، چڙهاڙ ۽ اُتار ۾
آلاپ بنسري جا رسلا ڪ پوئين رات!

سنگيت، سونهن، جل جي، تروڻي پئي وهي
گهاگهر ڀرڻ سڪيون ويون، آيون اڪيون ڀري،
جيءُ ۽ ڪنهنڪي نه جهان جي سدَ ٻڌ ذرا رهي
ورن انوپ ڀاڙ جو، چؤ ڪير ڪئن ڪري؟

* شرد پونم

سهائي شرد پونم آه ۽ جمنا ڪنار آهي!
هوا متوالي ڪئن هلندي ٿي ڪڪ پن تان به ٿاڀڙجي
يلا مڌن ۾ ڪو آيو نه جنهنڪي ٿيو خمار آهي؟

گگن مان چنڊ اچلي روبي لڪڙي کيس آ پاتي
بکي بهه بهه پئي جمنا جي ڪومل نيلمي ڇاتي،
سباڄهي سانوريءَ سان چنڊ جو ڪيڏو نه پيار آهي!

هوا جي جهوٽي جهوٽي تي چڙهيو سرهاڻ جو جادو
گلن ٻوٽن جي رنگن کي لڳو چانڊاڻ جو جادو
اکين تي ڪئن نه چانيو ننڊ ۽ نيراڻ جو جادو
نظارو اڄ نه چانڊوڪيءَ جو ڪيڏو دل ڌٿار آهي!

اڇانڪ ڪنج بن مان ڪن پوي آلاپ بنسيءَ جو
فضا ۾ رات جي سو پيار جو آلاپ گونجي ٿو
انهيءَ آلاپ ۾ آهي اچڻ جي لاءِ سنديشو
سٺي ساجن جو سڏ آهي ڪا، جنهن کي گهر منو لڳندو؟
هتي ڪهڙو قرار ايندو، هتي دل جو قرار آهي!

* ائين ڇو؟

مون کان به لڪائين ٿي؟
دل ۾ ڪي اوس آڻي
ڇو ڪين ٻڌائين ٿي؟

ڪٿ مرڪ مٺي تنهنجي؟
اڳ هٿن ته نه ويڳائي
مون شڪل ڏئي تنهنجي!

لڄ ۾ ڇو لڪين پيئي؟
هنجئون ڇو ائين هارين
ڪنهن لاءِ ته سڪين پيئي؟

پڻ پڻ هي سنهي تنهنجي
ڪن ڪين ڪٿي ٻڌندا
پر دل ته ٻڌي وٺندي!

* اچرج

جهرمر تارن جي چايا ۾
هڪ مڪڙي جيون پائي ٿي
وڻ جي بي ترتيب پنن جي
ڪڙ ڪڙ ان کي هيسائي ٿي
سنهڙا ڪنڊا اُڀري چينس
جي لڄ کان سر نٿرائي ٿي
چپ چپ تارن ڏانهن تڪيندي
سُور سڀيڻي سھسائي ٿي
تنهن هوندي پي اچرج آهي
صبح ٿيڻ تي مسڪائي ٿي!

* آرسِيءَ سامهون

ملائي ڳل اسين بيٺا هئاسين آرسِيءَ سامهون...
هتي پاڇن لڙي جي مهل، اُپ ۾ سج به چمڪيو پئي،
خوشي دل ۾، چپن تي مُرڪ، گهرو نينهن نيٺن ۾
ڏنوسين آرسِيءَ ۾ پئي، اسانجو عڪس بهڪيو پئي!

ملائي ڳل اسين بيٺا هئاسين آرسِيءَ سامهون...
اڪين ۾ پيار جي پهرين ڏهاڙن جي چمڪ آئي،
لٿو هو يا چڙهيو هو سج سمڪ ڪائي نه ٿي پيئي
هتي نظر ۾ جوين جي اڃاڻائي ۽ اوڻائي!

ملائي ڳل اسين بيٺا هئاسين آرسِيءَ سامهون...
نظر عڪسن تان اُڏندي وقت جي اُن ماڳ تي ويئي
جتي ايندڙ سڀان جي صبح جو پرڪاش سونهري
ائين ڦهليو، اسانجي شام سوني شام ٿي پيئي!

* رات جي انڌيري ۾

رات جي انڌيري ۾ ڪير پيو تڪي مون کي؟
چمڪندڙ نگاهن سان
ڪو ته ٿو تڪي مون کي!

رات جي انڌيري ۾ ڪير پيو سڏي مون کي؟
بار بار ڏوريءَ تان
ڪو ته ٿو سڏي مون کي!

رات جي انڌيري ۾ ڪير پيو چڪي مون کي؟
پاڻ ڏانهن حجت مان
ڪو ته ٿو چڪي مون کي!

رات جي انڌيري ۾ ڪير پيو چڪي مون کي؟
ڪنهن پراڻي واقف جان

ڪو ته ٿو پڇي مون کي!

رات جي انڌيري ۾ ڪير پيو چڪي مون کي؟

ڪير پيو چڏي مون کي؟

ڪير پيو سڏي مون کي؟

ڪير پيو تڪي مون کي؟

آزاد نظم

|| ساڳي لات

ها، ڪيترو
جنهنجي ٻڌي عرصو ٿيو
آهي عجب، آئي نه تر جو فرق ڪو
هڪڙو پڪي اڃ هُوبهُو ساڳي تنواري لات ٿو!

هن ئي بنيءَ تي ايندي مون کي سال ڏهه يارنهن ٿيا
هاري اهو، ساڳي بني، سونهين به سا
ساڳيو سِرِنهِن، نم پي اها
مت ست نه ڪا!

ليڪن پڪي
هيءَ لات ٿي جنهنجي مٺي
آهي اهو ساڳيو اڳوڻو ڪينڪي |
ها، هُو ته ويو ڪنهن چيٽ گذريل ساڻ گڏ معذوم ٿي!

|| پهرين ۽ پوءِ ||

پهرين پوپٽ جي مٺي....
سمجھه توکي ڪا ذري سٺ ناهي
منهنجو منهن، غنچو سنڌ
پنڪڙين ساڻ سٿيل ڪٽن آهي؛
هت مٺي هت مٺي جئن ڄاڻ پويم
ڪوئي آهي جو مونکي ٿو چاهي،
۽ پوان لال! تڙي....

پوٽر جي پوءِ مٺي....
سمجھه ڪنهن ڏينهن ٻيهر ۽ جي وقت
آئين گنجار ڪندو
واري ويٺيم اچي دل جو تخت
آنءُ گل ڪٽن ڪري انڪار سگهان
رس پيڻ ويٺين ٿيو سورج است،
مان به ڪوماڻل گل.....

■ ڪهڙي آئيني ۾؟

منهنجي صورت هيءَ نه هُئي،

خاموش

ذڪاري ههڙي

ههڙي سنهڙي!

منهنجا نيٺ ته هي نه هئا،

ويران

نه جن ۾ چمڪو

يا ڪو سڀنو!

هي چَپ پنهنجا ڪين هئا،

هئن تلخ

شڪايت وارا

نفرت وارا!

هي هٿ پڻ منهنجا نه هئا،

ڪمزور

نَسَن نيرين سان

خالي رت کان!

هيءَ پنهنجي دل ڪئن سمجھان؟

پِيئَ پِيئَ

ذرا سوچڻ کان

شڪل ڏسڻ کان....

مونکي لکَ به نه پيشي

سج پيچ،

ماڻ مٺ ۾ ٿيندي ٿيندي

هيڏي تبديلي ٿي ويئي،

ڪهڙي آئيني ۾

منهنجي اصلي صورت

گم ٿي ويئي؟

■ جڻڻ کان تہ ڇڻو

موڪل. ڪنات پليس وڃڻ جو هُٿم خيال....
آزاد مارڪيٽ. بس اسٽاپ. انتظار.
ان وقت ڪنهنجي ارڻي اڳيان پئي ڪڇي وئي،
ڪوئي ٻڌو مٿو هو جو گڏ بڻند پڻ هئي.
بيٺو هو منهنجي ڀر ۾ اسٽاپ تي جو ٻار
جهٽ ان جا پير بڻند جي ڏن تي ڪڇڻ لڳا.
بيٺا هئا جي شخص اُتي
ڀائرمادو مشين جان
ڀرڻام لاءِ ڪن ۾ سندن هٿ جوڙجي ڪڇيا....
(بس جي اچڻ جو آواز ايتري ۾)
بس وٽ چڙهڻ لاءِ سڀ ڏکي ڳاھت اچي ٿيا.
هيءَ پڇ پڇان جي زندگي
هيءَ زندگيءَ جي پڇ پڇان،
ڏيئو ٻوي ٿو اُن ڏي ٿي هر وقت سارو ڌيان!
بي سُود بي ٺڪائي ڪشاکش حيات آه
جاڪوڙ هيتري
۽ ڊڪ ڊوڙ هيتري
هڻ پٽ ڪري ڪري تہ بدن ٿي هجيو ٻوي
ڪنهنڪي ٿو سُڪ ملي؟ ڀلا ڪهڙو ٿو سُڪ ملي؟...
هڪ وري به ارڻي نظر آئي بس منجهان
ڪنهن سرد آه هڪ ڀري پڻ پڻ ڪندي چيو:
”پَل سرڳ ڏي وڃي نه وڃي
جڻڻ کان تہ هي ڇڻو!“

|| سمنڊ ڪناري

هيءُ منهنجو جيون!
سمنڊ ڪناري چمڪي ريت
طرحين طرحين ڇٽ ڇٽجن
لهر لهر سان مٽجن!

هيءُ منهنجو آواز!
سمنڊ ڪناري پورو شنڪ
واءِ لڳن سان گونجي ڏن
لرزي سوز ڀري سُن!

هيءُ ئي منهنجو ڀاڳ!
هيڏو سارو سمنڊ آجهاڳ
نيڻ نهارن نٽ هُن ڀر
هِن ڀر ويسر ويسر!

|| مومل مومل

هڪ مومل
ڪنهن به ڪاڪ جي ماڙيءَ تي ڏسبي
ڪوئي به راتو جنهنڪي
پائي، ماڻي، ڇڏي سگهي ٿو.

بي مومل
مومل ٿي آهي
جنهنڪي پاڻن محض خيال
جنهنڪي ماڻن خالي خواب
جنهنجو تياڳ نه ممڪن
هوءَ ته آهي
مومل مومل!

|| پر مان ڀڄي نڪتس اتان

منهنجو دشمن ٿي ته هو
هي ڪٿان آيو جو منهنجي ڀر ۾ هٿن بينو اچي؟
ڏند ڪرتي، چپ پڪوڙي، شوخ نظرن سان
سندس منهن ۾ نهاريم منٽ لاءِ،
بس، پوءِ منهن ڦيري ڇڏيم.
پر تڏهن پي هُو نجس بڻجي اُتي بيهي رهيو
۽ هٿن لڳو مونکي چوڻ:
”ڪنهن ڏهاڙي
بس جڏهن هي دؤر ويندو ختم ٿي
۽ اسان وٽ ڪا بچيل بارود جي گولي نه هوندي
جيڪڏهن هوندي به ڪا
ته به هي قاتل هٿ
انکي ڇهڻ جي لاءِ به چُرندا ڪينڪي- پوءِ
ڀاڻ کان شايد پڇون آخر لڙياسين ڇو پئي؟
|| نه ڪوئي اُن سمي ڪارڻ ڏسي اُن جو سگهون!
هڪ ٻئي کي ٿي ڌڪاريو سين
اها پڻ هڪ پرولي ٿي پوي!“
اٿن چئي هو
منهنجي واتان ڪجهه ٻڌڻ جي آس ۾ بيهي رهيو
پر مان ڀڄي نڪتس اُتان
ڇو ته ترسان ها جي ڪجهه
پڪ گلي لايان ها کيس.

۱۱ واريءَ پريو پلاند

رڻ جي هيءَ خاموش فضا
واري واري چوڌاري
واري سڪڻي واري
نرجن ريگستان
هتي وڻ تن جو بس نانءُ نه ڪوئي
ڪونه پڪي پي ڏسجي اُڏندو
ليڪن
منجهند جي نتھڻ اُس ۾
ڪئن لهرائيندي هڪ نهر هلي ٿي
روشن نهر
بکي ٿي جنهنجي هڪ هڪ لهر
اڇانڪ واريءَ ۾ چڻ پراڻ پوي ٿو.....
هڪ البيلو ريگستاني
ٻُڪَ پري واريءَ جا
وينو
پنهنجو ڪئن نه پلاند پري
گويا روشن لهرن جو منظر ميڙي ان ۾ ڪڻندو!
ٿيندي ٿيندي سج به لڙيو
تابش به گهٽي
رڻ جي خاموش فضا
چوڌاري واري واري
سڪڻي واري ٿي واري!

■ منڙي!

منهنجي ڪوٽا جو
ڇا روپ ڏسي پرمائينءَ؟
ڪيئي سندر چهرا
تن مان جهاتيون پائن پيا،
پر پوءِ به تون شرمائينءَ جو؟
هر چهري تي نڪريل
تنهنجي دل جا پاڻ ته هئا،
نيئن ۾ هئي
تنهنجي ممتا
تنهنجي پريت جي گهرائي،
چند چند ۾
تنهنجن نُون
تنهنجن چوڙين جي جهنگار هئي!
صبح جو سنيري گهر مان نڪران
آفس ڏانهن وڃان مان
آفس مان ٿي پيڙ ۾ ڀٽڪي
سانجهيءَ جو گهر موٽان
توڻي ڏنم سؤ صورتون سهڻيون
وات تي ايندي ويندي
ليڪن هي هئو صرف تماشو
منهنجي موهه مٽي! جڏهن
منهنجن ٻانهن ۾
تنهن منهنجن گيتن ۾
تون ئي، تون ئي، تون ئي!

■ پر پوءِ پي

ديوار،

وڻ جي ڇانو

بس اسٽاپ،

شاهراه،

هر چيز ائين ته اڃ به اڳي جان لڳي پئي،

پر پوءِ پي

ڪجهه آه

جو

اڄڪلهه هتي نه آه!

سانيت

▲ ڏاتار

عطا ڪرڻم نظر سا ڏسي سگهان جنهن سان
سٺا جي تجلي سدائين دنيا ۾.
جڳهه نه اهڙي ڪا تنهنجو نه نور جنهن جا ۾.
هٽاءِ جهل جو پردو هي منهنجي اکڙين تان؛
سرن جي ڪاڄ جڳت جا ته سڀ سرن تومن
چڙهي ٿي تنهنجي ڪرم جي ٿي وير دريا ۾
وسي ٿي تنهنجي ڪرم جي ٿي بوند صحرا ۾
ڪڪر جيان تون جدا باغ کان ۽ بريت کان؛

نه چيز ڪابه ننڍي، تنهنجي سڀ وڏائي ٿي
وڏائي تنهنجي عيان آه ڪوهسارن ۾
هزار رنگ مٽي ٿي چٽي سٺا تنهنجي
جڳي ٿي تنهنجي ڏيا جي جوت تارن ۾
جي آه ڪوبه نيارو مقال کان، تون ئي!
جي آه ڪوبه مٿاهون خيال کان، تون ئي!

▲ سوال

پلاء، پونءِ کي ڏيئي ملهار جي نعمت
 تہ ڪوئلن جي سڙيل دل سنڌي اُسات لهي
 سواتي بوند بنان سڀ نہ ڪا نراس رهي
 ۽ پاڻي پاند ۾ ٽوڻو منار جي دولت!
 اکين کي گهوٽ جي سندر ڪنوار جي صورت
 سدا ڪنوار کي ور جوئي پيار بخشي ڏي
 نصيب شل ٿئي سڀن ۾ محو جوڙي کي
 سنيھ، سونھن ۽ جوين جي خواب جي راحت!

هجي ڪو انگ اگھاڙو نہ ڪوئي پيٽ بکيو
 رهي نہ ناءِ هتي منگتي ۽ داتا جو
 رُلي ٿئي نہ مٿي چانو لاءِ ڪوئي ڏکيو
 رهي وطن تي سدا سايو تنهنجي ڪريا جو!
 سڀن جو مرڪي پيو منهن نہ ڪو اداس هجي
 اکين ۾ آس، دلين ۾ سدا هلاس هجي!

▲ ڪلي ٿي پاڻ ئي گل

چمن ۾ ٻوٽي جي هڪ لام تي پنن هيٺان
پرھ جي ھير کان وانجهيل ھئي ڪلي ھڪڙي
انھيءَ ڪري سا ڪلي اڻ تڙيل رھي، نہ تڙي
اڃاڻ گل جي ھئي سھڻي رنگ، خوشبو کان،
انھي ئي ٻوٽي ۾ بي شاخ تي اڳئين جي مٿان
عجيب حسن نزاکت سان بيٺو ڦول ڪڙي
مڌو مکيون، ڪجھ پوٽ، ڪي پونر آيا مڙي
ڏٺو ئي ڪئن نہ ڪليءَ بار بار حيرت مان!

چڏيو ڪليءَ کي ڪري مست، رنگ ٻو گل جي
رڙهي رڙهي، وڏي پيرن ۾ گل جي پوءِ جھڪي
ڪيائين عرض تمنا، تہ مرڪي ڦول چيس:
”ڪيو ڪليءَ کي وياڪل ڇو آرزو گل جي؟“
”پرھ جي ھير جو جھوٽو بہ کائي ڏس تہ سھي!“
”ڪلي ٿي پاڻ ئي گل، بيقرار گل ڇو ڪيس؟“

▲ سنڌو ساگر

هماليه جي مسرت جا مجسم قهقها، سنڌو
ٻهاريءَ جا سدا من پاوندا انمول آئينا
تون ئي وادين جي عظمت ۾ پرنڊن جي مڌر وينا
جڳت جي آد جنهن سان روح تنهنجو سا اُشا، سنڌو

تنهنجي لهرن سنڌي لس ليٽ آهي ڇانه لاثاني
مثل دل کي جيارِي ڪن ۾، تنهنجي امرتي ورڪا،
نظارو سرگ جو تصوير تنهنجيءَ مان ٿئي پيدا
تنهنجي هر لهر تي ڪنهن ايسرا جي جڻڪ پيشاني!

تنهنجون لهرون، ڪٽريون يا، ڀريل وحدت جي مڌرا سان؟
”سچل“ ۽ ”شاهه“ جي محفل جا آي روح روان ساقي،
رهي شل تنهنجي رحمت ۽ محبت جي نظر باقي
خوشي رهواسين جي، ملڪ جو نالو ٻڌي توکان.

مجسم فيض ٿي آئين، ڪرم ڪيڏو ڪرين سنڌو!
اپار آندن سان نت سنڌ جو هردو پرين سنڌو!

▲ فرصت غنيمت

گلن جو ٻارو، صراحي به وڃ ۾ آه رکي
اڪيلي سر ٿي پيان جي نه آه هم صحبت
ٻيو جي ڪين، ڏيان چنڊ کي ٿي ٿو دعوت
اهو ۽ مان ۽ سندر پاڇو، ٿن جي محفل ٿي...

وجود پاڇي جو ڪهڙو، وٺي نه چنڊ چڱي
مگر وڃائجي ڪهڙي طرح هٿان فرصت؟
پيو پيو هلي هلندي بهار گچ مدت؟
ڏنائون جهڙي به صحبت اها قبول ڪبي.

فلڪ تان نٿڙي ٻڌي چنڊ جئن ڪلان ڳايان
نچان ته پاڻهي مون ساڻ گڏ نچي پاڇو،
ائين انهن سان پيڻ وقت پاڻ وندرايان
پيڻ کانپوءِ سڀن جو جدا جدا رستو.

۽ سين- لوڪ ۾ گڏجون وڃي وري جيسين
انت شانت ۾ بس ٿئي گم رهون تيسين!

▲ سندري

گڏجندي ئي جا اُڪندين جي چين تي ئي نچي
سون ورنِي نارا تون آهين مَني ان مرڪ جان،
موڪلائيندي اُڪندين جي اکين ۾ جو اچي
تون نفيس آهين سراپا اي مَني ان لڙڪ جان!

ننڊ جان نيئن کي وس ئي تنهنجي سندرta ڪري
ڇا نه ان آڏو پڪيڙيو رس ٻڌل سپن جو چار،
سرس چنچل دل ۾ هڪ احساس آلس جو پري
چانئجي هر انگ تي راحت جو البيلو غبار!

ڪئن نه ان انيو ڪندي دل ۾ جاڳن ولولا
تنهنجي ان جادو پريل نيئن ڏي شل هرهر ڏسان
ها، انهن جادو پريل، متوالي نيئن ڏي سدا
شل ڏسان، هرهر ڏسان، ڏسندو رهان، ڏسندو رهان!

خواب سونهري بڻي نيئن ۾ آئينءَ سندري!
چاهه بڻجي دل جي ڌڙڪن ۾ سمائينءَ سندري!

▲ بسنتي هير

بسنتي هير جا جُهوتا سرير کي ٿا لڳن
ڪَ وشو موھنيءَ جي اُن چنيءَ جي آم ڪنار
چهاؤ جنهنجي مهاديو کي به لائي لڳن،
ڪڇي ڇو ساهه تڪو، نيڻ ڇو ٿيا رتنار؟
هر انگ انگ ۾ شرنايون دل ڌٿار وڃن،
ڪُلن اکين اڳيان ٿا سنهري سڀن ڌٿار
رسيلي سڀن ۾ لڙلين پرش لائون لهن
ڪري سنگار ٿي هر نار ڪلپنا ۾ ڪنوار!

وليون وڻن تي وريون ۽ ٿڙيون وڻن تي ڪليون
هوا پريندي سندن رنگ ۽ هُگاؤ جي ساڪ،
ورائي ٻانهون وڻن جڏن ڪيون ڪي رنگ رليون
پري ڪو قول اسان جي به رنگ پاؤ جي ساڪ؟
ائين وڃاءِ نه وَجھه ۽ ائين نه بيھي نهار
سنگار ڪهڙو ٻيو سونهن آم تهنجو سنگار!

▲ کير؟

نيل جل جمنا ڪناري ڪير مونکي ٿو سڏي
دل کي ڪن بيچئن سيتل چندرما جا ترورا
۽ مٿان تارا اشارن ۾ ٻڌائن ڳالهه ڪا
ڪنهن جي چڪ هئن رات جي وڳڙي پئي دل کي چڪي؟

ڦاڳ ۾ پڻ ڪير ٿي بيچئن پيو ڳولي مونکي
ساري مڌبن ۾ جتي گامين کي چارن گوال، ٿا،
۽ مڌر بنسيءَ جي تانن ۾ سنيها پيار جا
ٿو هوا جي ريشمي جهونڪن وسيلي موڪلي؟

ڳائي ڳائي اوچتو جئن سانت ڪويل ٿي ڪري
ڪنهن جي دل ۾ ٻاري ٻارڻ ٿي ڇڏي سا دل جلي
بنسري چپ سان لڳائي هُو ڪٿي، ڏس بيڪلي
دردوندي دل جي دانهن سان فضا کي ٿو ڀري،

ٿي صدا پهچائي دل جي دل کي، محرم راز جي
بنسري صورت سراپا سوز جي ۽ ساز جي!

▲ روپ مايا

ها، تپوبن ۾، وٽن جي هڪڙي جهڳٽي ۾ ڪٿي
تاريون تارين سان مليل، ڪٿيا جي ڇت پاسيون پٽي،
ٿڙ ۽ ٿارن تي وليون ڄڻ ڪنهن واريون هيون رٿي
جن مٿان لٽڪي، هوائن سان ڪيون هاسيون پٽي!

ڪنهن سمي ۾ نياڳ وشوامتر راجائي ڪري
قدرتي ڪٿيا ۾ ان بن جي، رهيو ٿي شانت ڇت،
گود ۾ پرڪرت جي، مانو جهڳٽ کان ڳچ پري
پنهنجي جپ تپ ساڌنا ۾ ٿي رهيو او لين نت!

ڌيري ڌيري اُنڪي حاصل ٿي تپسيا جي سڌي
مهرشيءَ جي پد جي آخر ساڌنا ساڌي رسبو
اُنجي وس ۾ ٿي رهي هرڪا سڌي هرڪا رڌي
پر جهلڪ ”جوتي پوڻ“ جي ڪينڪي ماڻي سگهيو!

جي اڪيون ڪبني لڳا هرڪيون ڏسي ٻاهر جي مڙهي
اڄ ڏسڻ چاهي ٿي من ٻاهر ڇڏي اندر جي مڙهي!

نوٽ: ’روپ - مايا‘ جي عنوان هيٺ نيل هي ڪل سورنهن سانيٽ آهي، جي ڪي عام طور تي طويل
نظر سڏيو ويو آهي، پر اصل ۾ هن عنوان هيٺ هر هڪ جدا سانيٽ آهي. اُنڪي ٽي سانيٽن سان
گڏ رکيا ويا آهن. (مرتب)

هاڻ بس ويئي سندس جيءَ کي اِها جهوري لڳي
انڪري ٿي هو نئين سر ساڌنا ساڌڻ لڳو،
ساڌنا ڪيڏي به هي پر کيس سا ٿوري لڳي
جسم جي سڪ سهنج جو اُن کي رهيو اونو - ڪو!

مهرشي جي گهور ٽپ کان اندر آسڻ ويو لڏي
هي ڏسي ساري سڀا هڪدم وئي گهٻرائجي
هٿ ڏٽي سر کي، ويو سُڙيت به چنٽا ۾ ٻڏي
روپ، رس ۽ راڳ جي ديا وئي ڪوماڻجي!

هي ڏسڻ سان ئي مدن پنهنجو سنڀاليو جهٽ ڌنڌ
سِينڪا، ماڌو ٻئي شامل وٺي هڪدم اُٿيو،
۽ چيائين: سُڙيتي! آخر منڻ آهڻ منڻ
۽ منڻ جي من جي ورتيءَ کي مٿن ٺاهي ڏکيو!

واسنا من جي اِها جا اندرين جي واسنا
اندريون ڪنهن ورلي جيتي تن جي مٿي واسنا!

بن ڪلاونتن جي بن آندر سڀ آديت لڳي
هڪيون هيرون ٿي لڳيون ۽ سنهڙيون شاخون ٿي لڏيون
وڻ کان وڻ ڏي، شاخ کان ٿي شاخ ڏي اُڏريا پڪي
گندرون جون ڄڻ مڌر پرتڪش تانون ٿي اُڏيون!

گل تڙڻ، مڪڙين ڦٽڻ، ڪوئل جي لاتين جي مٺي
آهي رت دل ۾ اُٿارڻ ڪلپنا ۽ ڪامنا
نڪري ڪٽيا مان رشي پرڪرت جي ليلا ڏئي
هير جي جهونڪڻ اُپاري دل ۾ مبهم ڇاهڻا!

ڪئن نه ڪومل ننڊ جان ۽ خواب وانگر ڌنڌلو
بن ۾ گونجيو ٿي مڌر پڙلاؤ هڪڙي گيت جو
ڌيري ڌيري جئن تڙي مڪڙيءَ مان بڻجي ڦول ٿو
اُپريو اُن جي ذهن ۾ اٿن پاڻ هڪڙي گيت جو!

مست ٿي بنواسي اُن لئيءَ ۽ تال تي ڳائڻ لڳو
ماڌوي مايا سان چنچل دل کي بهلائڻ لڳو!

جهومندو، ڳائيندو، گل چنندو ۽ اڇليندو هليو
ڏس ته اڇلايائين ڪٿن تي ڦول گهوري ڦول تان
اڄ سندس جهل جو نه هو من ۽ نه هن انکي جهليو
هڪ تپسويءَ جي اندر ۾ آئي چنچلتا ڪٿان؟

پنهنجي ڌن ۾ ڪيترو ڪٽيا پٺيان آيو ڇڏي
هڪ ولين جي ويڙهه ڏسندي هٽڪي اوڻ بيهي رهيو
کيس اٺن پاسن لڳو جن اڳ به آيو هو هتي
پر ڪڏهن ۽ ڪيئن آيو هو، نه سو سوچي سگهيو!

پوپسن جو ناچ، گل، گنجار پونرن جي مٺي
۽ ولين جي ويڙهه، سڀني تي ڌياريس ياد ڪا!
جاءِ هيءَ هن عمر جي سانڀر ۾ ناهي مون ڏٺي
پر سڃاتل ٿي لڳي، هي آهه ڪهڙي ماجرا!

اٺن رشي سوچيندي سوچيندي ويو حيران ٿي
ڪين ليڪن ڪنهن طرح ان کان سگهيو هي ڳجهه کُلي!

تي اڳيان شفاف پاڻي جي ندي وهندي وئي
جل هڻو يا چنڊ جي جل روپ اوجل چاندني؟
مهرشي چرڪي ڪناري ڏي نظر ٻيهر ڪئي
ڇا، منش جي روپ ۾ سڀن تي ڏيکاري ڏني؟

سونهن ڦلواڙي جي آئي ڪير هن بن ۾ ڪئي؟
مرڪندي، شرمائي هوءَ روپ جي ديوي اچي
ڏس ٽريل گل جي جواني ڪئن نه ڪنڊن ۾ ڪئي
ماڪ مڪڙين تي وسي جئن پير اٿن ڪٽندي اچي!

ڇا نه اڀريل انگ هي، هڪ هڪ مان سوييا ٿي چئي
چيت جي الهڙ هوا جو عرش تي آهي دماغ
رس ۽ خوشبو ڦهلجي، جئن پير هوءَ اڳتي ڪئي
ڦوڳوڇوڇوڇو ڇڻ ڪوئي آئين جو ٻوڪيل آه باغ!

ناز مان وڪ وڪ ڪئي اٿن سونهن واري تي اچي
مڪڙي مڪڙي تي چمن ۾ ڇڻ بهاري ٿي اچي!

وار چوٽيءَ ۾ ٻڌل ياسيا ٿي سندر سپن جان
جئن ٿي چوڙيائين، ويا سي رات وانگر ڦهلجي
جئن گهڙي وڃ نهر ۾ وارن پڪڙجي جل مٿان
رُوپ مايا چور نظرن کان ڍڪي هيٺان رکي!

ڪئن نه ترندڙ آپسرا جي نرم انگن کي لڳي
نهر جون لهرون هٽي پٽي، چڙهي ڪجهه مٿيو
ٿورڙو وڙ ڪاٺي وسهر وانگي، پاسيرو مڙي
جسم کي ٻيهر ڇهي، نڪري ويون ٿي اڳيرو!

نهر مان ٻاهر اچي جئن لڱ سڪايائين پٽي
پنهنجو جوين پاڻ ڏسندي شڪجي سرمائڻ لڳي
روپ جي هڪ چال ڏس، ڪئن بيءَ کي اُپما ٿي ڏئي
مُرڪ لڄ چمڪائي ٿي، لڄ مرڪ بهڪائڻ لڳي!

گل چني هٿ ۾ جهلي، پاڻي ۾ پاڇي تي ڏسي
ناز مان وارن ۾ پاڻي، پاڇو ٿي ڏسندي رهي!

من جي ورتي کي لڪائي، مهرشي گنيير تي
اڳيرو ٿي ڪامي کي هٿن چيو پاڻوه مان
”سونهن جا سڀنا مٺا! اي سونهن سڀنن جي مٺي
روپ پنهنجي جو چٽن تي چتر ڇا پاڻي مٺا؟“

نرگسي خودبيني مان چرڪي اُٿي سا سندري
* سڀن آنيؤ ۾ پريل اڪڙيون ڪليون اهڙي طرح
اوچتو ٿي اوچتو بس هير جو جهونڪو لڳي
بيخبر پويٽ جي پرڙن کي پٽي جهڙي طرح!

مهرشي کي سامهون ڏسندي ٿي وٺي هڪدم وسي
** ۽ چيائين، آبدار اڪڙيون ڪئي، ”ڪميا ڪريو!
*** يوگ جي شانتِي نڪيٽن ۾ اچي رخنو وجهي
**** مون ڪيو اپراڌ، اپراڌي مٿان ڪرپا ڪريو!“

هٿ ٻڏي بيهي رهي اٿن عجز اڪڙين ۾ پري
مروپ جي نڙت ڇڏيو هٿ يوگ کي نهڻو ڪري!

---

* آنيؤ: تجربو، آزمودو.

** ڪميا: تپسيا (ٻوڏي عبادت)

*** شانتِي نڪيٽن: مها ڪوي تنگور جو جوڙايل آشرم/ يونيورسٽي.

**** اپراڌ: ڀاپ. اپراڌي: ڀاپي.

گهريون گهريون، ڪاريون ڪاريون سي اڪيون نظرون سرل
ساڌنائون يوگ جون بس پر ڪري سيئي ويون،
باڪ ڦٽندي ٿي اُتي ڪر موڙي جئن دنيا ستل
هڪ نظر سان دل ۾ اٿن جاڳي تمانون پيون!

دل جليل ڪي ٿي ڏسي ڏس روپ جي پرياؤ ڪي
ڪوئي سمجهائي سگهي ڪئن؟ ڪئن سگهي ڪوئي ڏسي؟
جئن ڪنڊ جي چال جو چؤ عڪس ڪئن ڪوئي چڪي
ڪن ۾ ساڻو ڪيت سڙندڙ آه اُن جي آرسِي!

جهت رشي مُرڪي چيو، ”ڇا واسطي هيڏو هراس؟
سچ ته شانتي ههڙي بن ۾، سو به هن رت ۾ ڪٿي؟
نهر جي ڪلڪل، پکين جي لات، گل جو رنگ واس
ڪافي ناهن من جي، ڇا، شانتي لٽائڻ واسطي؟“

اٿن چئي ڪا ڪن پلڪ سُن ۾ رهيو بس مهرشي
کيس پنهنجي زندگي ۾ ڪا ڪمي محسوس ٿي!

”ڇا، مان واقف ٿي سگهان ٿو هن ٺٺوڪ ڪو روپ جو؟“
 نيٺ نيٺن سان ملائي، اٺن ڪٿي يوگيءَ پڇا،
 سر جهڪائي لڄ وڃان آهستي هٿن رڻيءَ ڇيو،
 ”هي ديامي ديو، داسي ڪي سڏن ٿا مينڪا!“

هلڪي وارن جي پٺل خوشبو سان دل بي خود ٿيس
 هٿ مٿي تي نار جي، آسپس لسيءَ يوگيءَ ڌريو،
 بس ڇهن سان ئي بدن ۾ جٽڪ وڃ ڊوڙي ويس
 ڪٿن نه رڻيءَ جي مٿر وائي ڪيس وٽر ڇريو!

”مونڪي ڪريا جو ڪيو پاٿر ڪري پنهنجي ديا
 ورنه آهيان نرتڪي مان، منهنجو ڪيتر واسنا!“
 مهرشي بيخود پري هڪ آه ورجايو ته، ”ها،
 تنهنجو ڪيتر واسنا ۽ منهنجو ڪيتر ساڌنا!“

موت ۽ اُن بعد ڇا ٿيندو، ڳڻي ڳڻتيون اهي
 دل ۾ پيدا ٿي حقارت هن حياتيءَ واسطي!

قول سان ڪندا ڏٺا مون ڇنڊ ۾ ڪارنهن ڏٺي
هائِ اڪڙيون! وهم جو ڪيڏو نه هو تن تي اثر
رنگ ٻو ماڻيم نه پاٽر ڌار امرت جي مٺي
هائِ منهنجي سمجه! دنيا کي مون سمجهيو دڪ جو گهر!

ڪئن نه سک جي ڪلپنا ۾، مون رلايو پاڻ کي
ڪلپنا جي سک ڀنيان ساڀا جو سک تياڳي ڇڏيم
زندگي جو سار شانتي سمجهي مان آيس هتي
بن وسايو، ڪرم کان ڪانٽر تي دنيا کي ڇڏيم!

شاخ کان ٿي ڌار ڪنهن مڪڙي نه ماڻيو رنگ ٻو
قول بڻجڻ ٿيو پري مورگو گنواڻي پاڻ کي
ڌار دنيا کان ٿيس مان دل ۾ پائي آرزو
پاڻ پائڻ لڳو اچي ويس ويائي پاڻ کي!

هيءَ اڪيلائي ئي جئري موت جو ڪارڻ بڻي
تو گهمان پنهنجي ڪلن تي لاش پنهنجو ئي ڪئي!

تنهنجي آئي، آئي بن ۾ مادري جيون اُشا
هر آئي کي ڪئن نه چمڪائي سندن موجودگي
جئن وسيل بادل کي سينگارين سج جا ترورا
تنهنجون نظرون ائين ڀرن رنگين سان زندگي!

گذندي ئي جا اُڪندين جي چين تي ٿي نجي
سون ورنِي نارا تون آهين مٺي اُن مرڪ جان
موڪلائيندي اُڪندين جي اکين ۾ جو اچي
تون نفيس آهين سراپا اي مٺي، اُن لڙڪ جان!

ننڊ جان نيئن کي وس، ٿي تنهنجي سندرتا ڪري
ڇا نه ان آڏو پڪيڙيو رس ٻڌل سپن جو چار
سرس چنچل دل ۾ هڪ احساس آلس جو پري
چانئجي هر انگ تي راحت جو البيلو غبار!

خواب سونهري بڻي نيئن ۾ آئينءَ سندري!
چاهه بڻجي دل جي ڌڙڪن ۾ سمائينءَ سندري!

ويڙهي ڏسئيءَ جي مٿان ڪومل گلابي پنڪڙي
ڏيري ڏيري چپ تي نرمي سان گهمايائين پئي
خالي نظرن سان البيلي ڏسڻ گل کي لڳي،
تي لڏي لڪي، وراڪا جڻن گلن جي ٻو ڏئي!

”يونر آئي ڏس ته گل جا انگ ڪٿن مهڪڻ لڳا
بانورو ٿي ڪٿن نه او اُن جا چمي مڌ سار چپ!“
ڏسندي هلڪي مسڪراھت سان چپ بهڪڻ لڳا
پنڪڙين جان نرم، سنهڙا سي مڌر رتار چپ!

”تنهنجي ڪومل مڌ پري ايءَ مسڪراھت جا چوان
آهڻ سا پريم مڻيءَ ۾ شانت مڻيءَ سنجھا رتول،
کي اچن پار بهلن جون جوڙيون جنهن ۾ چاھ مان
جهنبون جهنڊن ۾ وجھي ڪن پريت جا ويھي ڪلول!“

سمجھ سمجھائي نيٺڻ دل کي گھري ٿي تياڳ ڏي
سونهن تنهنجي اُن کي هرڪائي نئين انراڳ ڏي!

قول کان سندر ڪماري هي ڪڏهن سوچيو آهي
سونهن هيءَ چاچي ڪري توکي ملي سنسار ۾؟
پونر ۱ پوپت گلن تي چڙ، ڀرن ڇاڪاڻ اچي؟
اه مطلب ڪهڙو گل جي رنگ ۽ هڪڪار ۾؟

ڪو اچي ٿورن سيارن بعد جي توکان پڇي
چيٽ جان تنهنجي اڳوڻي بهڪندڙ صورت ڪٿي؟
مرڪ منهن ۾ اڄ نه ساڳي جوت نيشن ۾ بکي
ڇا ٻڌائيندين انهي کي ماقري مورت ڪٿي؟

اها ڏس هو قول ڀن ڀن تي ويو ڪوماڻجي
تنهنجي سواسن جان مڌرماڻي ڪٿي ان جو هڳاڙو؟
ڪو ورائي کيس اڄ ڏيئي نه سگهندو تازگي
ماڪ جي ڪڻ، صبح جون هيرون، نڪي سج جو اهاڙو

ها، هيءَ سوييا ڏسي سگهي نه جيوت ۾ وري
ماڻهي ٻيهر نه گذري جا گهڙي راحت ڀري!

پر اياڻي ناه پر ڪرتي ٿي اُن کي جئن ڏسين
ڪئن نه سانڍي ٿي رکي ڦل ۾ ڪنول جو رنگ روپ
مرڪندي تون پي اُنهيءَ جان شال ورجائي سگهين
منهنجي هن جيوت جي جيوت آه هي ٻالڪ اَنوپ!

سونهن جي معصوم دل ۾ ڪشمڪش ڪيڏي پئي
پاڻ ساگر ۾ ٿي چلڪيون سهسين لهرون آڻ لکيون
هڪ نئين احساس سان بس دل سندس ڀرجي وئي
بي ارادي پرش ڏي پاڻهي ڪڇيون اُن جو اڪيون!

هڪي هڪي ڪجهه چيائ ٿي ته دل ڌڙڪيس ائين
ايندي ايندي لفظ چپ تي ٿي اچي رهجي ويس!
تيز ساهن کي دٻايائين، ڪڇيس ڇاتي تئين
لڄ کان نوڙيس ڪنڌ، لڙڪي وار ڇاتيءَ تي پيس!

پاڻ ڪوئي شرم کان ول وانگي وُرُ کائڻ لڳي
ڏاڻو هٿ ساڄي ڪرائيءَ تي سا ڦيرائڻ لڳي!

”لڄ جو گھونگھٽ لاه، ڪيڏو چاهونين ۾ چلي
 سج لٿو، هوءَ رات آئي، اٿن نه بيهي پير مَل
 نرم جهونڪن سان هوا جي، ٿي گلن جي اک کلي
 ورنه بيٺل نير ۾ ٻوٽيل رهن، ٻوٽيل ڪنول؟

ڪئن نه ان آنيو ڪندي ٿي دل ۾ جاڳن ولولا
 تنهنجي ان جادو پيرل نيٺن ڏي شل هر هر ڏسان
 ها انهن جادو پيرل متوالي نيٺن ڏي سدا
 شل ڏسان، هر هر ڏسان، ڏسندو رهان، ڏسندو رهان؟

منهنجي نظرن سان تون ڏس، مان تنهنجي نظرن سان ڏسان
 ڌڙڪي ٻن جسمن ۾ هڪ دل، جاڳي هڪ ٿي پاونا
 پنهنجو جيون تنهنجي جيون سان ملائڻ اٿن گهران
 پاڻ ۾ هڪ ٿي وڃون جئن جسم دل ۽ آتما؟

شانت ۽ واڻي ۾ تنهنجي منهن ۾ جيون جو سنبڌ
 جئن نه ٻن بينن جون لاتيون، ٻن گلن جي جئن سڳندا؟

خودبخود ماني هوا بڻجي ٿي چنچل هير، پر
هير جون مٺڙيون وٺي مس مس ٿي مڪڙي گل بڻي
گل بڻي پي هير سان نه نه ڪري هر هر، مگر
ان جي ان نه نه منجهان ٿي هير ٿي خوشبو ڪڍي!

چيلھ ٿي جئن ٿي رکيس هن هٿ، وٺي هيسائجي
اٿن ڏکيس ڇاتي ٿي، جئن چيڙي ڪوئي هندول راڳ
پریم جي پاڪر ۾ ڪنبدڙ جسم ويو بس سانت ٿي
ڌيري ڌيري ڄڻ ويو خاموش ٿي هندول راڳ!

ٿي گهلي سيتل پون، گل گل جو مهڪيو انگ انگ
پرڻوي پاسي پئي پرڪرت جي مسڪان جان!
بادلن جي گود ۾ نڪريو گگن تي رنگ رنگ
خوش خوشيءَ ۾ ٿي ٿيو آڪاس پي انسان سان!

ڪئن نه آئينده جي گهاتي جهڙ مان وڃ جئن ور ڪندي
ڀاڳ ريڪا، شيام، ڪاليداس جي چمڪڻ لڳي!

▲ کلپنا ساکار ٿي آئي

وسي ٿي دل ۾ رھڪ مورت سڀيءَ ۾ جئن وسي موتي
مگر سا جنهنجو سندر روپ خود مون ٿي بڻايو هو،
رهي هر وقت ٿي سامهون انهيءَ ئي روپ جي جوتي
منش جي کلپنا ۾ جو ڪڏهن اڳ ۾ نه آيو هو،

هٽايو سونهن جئن پردو نظر آئين يڪايڪ تون
منهنجن سڀني جي سوڀا ڪن ۾ ڪنهن ساڀيا ۾ بدلائي؟
جهلڪ ڏسندي ٿي سچ جي راهه تي آيون ڀُل نظرون،
تون آئين ڪين منهنجي کلپنا ساکار ٿي آئي؟

تنهنجي ان روپ درشن سان وڻي مَنجي منهنجي دنيا
سمائل پاوَ ها منهنجا تنهنجن دلڪش ادائن ۾،
ڏنم ساکيات پنهنجي شاعريءَ جي شيام سندر
اڳڻ ڪوٽائون جهلڪيون پئي تنهنجن روشن نگاهن ۾!

نگاهن ۾ هئم جا سونهن آخر ڪنهنجي صورت ٿي،
هئم جا دل ۾ ڌنڌلي آرزو، نڪري محبت ٿي!

▲ خواب

تنهنجي مستاني انوڪي رفتار
ڇٽڪ بادل جي رواني آهي!
ڪارا ڪارا هي چڙيل تنهنجا وار
صدقي ساوڻ جي جواني آهي!

آڌ ڪليل نيڻ نشيلا تنهنجا
پانءِ سڀن ۾ سمايل سڀنا!
هي مڌر ٻول رسيلا تنهنجا
پانءِ گيتن ۾ سجايل سڀنا!

جند سان توکي جڙڻ لاءِ بيتاب
تنهنجي ڏوريءَ کان ٿيس درماندو
سونهن خود خواب، ادائون پي خواب
خواب پاڪر ۾ ڪڏهن ڪنهن آندو؟

اڄ به خالي ته سندم پاڪر آه
خال سيني ۾ جڳن لاکر آه!

▲ جان اُڃاڻ

سندو ٻنڌن کان ڇڻڻ ڪاڻ ڪنارا تياڳيا
سمند ۾ پاڻ کي آزاد ڪرڻ لاءِ پيئي،
سمند ۾ پيئي رهيا پوءِ به ڪنارا ساڳيا
ٻنڌن کان نه سگهي پاڻ کي مڪتي ڏيئي!

ٻنڌن کان مون ڇڻڻ لاءِ پتوڙيو ڪيڏو
جي لٽا پيد پراڻا ته نوان پيد پيا،
راه آسان، سفر سهل بڻيو بس جيڏو
پير چڪبا ئي هليا، ڪين ڪٿي تاءِ ٿيا!

پاپ ۽ پڇ جي معنيٰ نه سگهيس مان سمجهي
هر زماني ۾ نه ساڳيو رهيو مطلب تن جو،
ڪالهه جو سچ ٿي سڏيو اڄ نه حقيقت اُنجي
سچ اڄوڪو ڇو نه پوءِ ڪوڙ سڀاڻي سڏبو؟

زندگيءَ جي نه ڪڏهن نيڪ حقيقت ڄاتو،
ڄاڻ جا پيئي انهي ۾ نه سچائي پاتو!

▲ سو ڪهڙو جهان آهي؟

توڪي ڏسي ٿڙي جڳ رڻدو رهين مگر تون
ڇاڪون وڻي نه توڪي ٿي ڪل خوشي هتان جي؟
ڏسندي به ڪينڪي ٿو ڪنهن ڏي ڪرين نظر تون
دل تي تري اچڻي ٿي ڇا ياد ڪا ڪٿان جي؟

پنهنجا نه پر پراوا چڻي طرف ڏسين ٿو
حيرت وچان سين جي منهن ڏانهن پيو نهارين،
هولي هتان جي بي ۽ تون ڪجهه چوڻ گهرين ٿو
ڳالهائين ڪئن ۽ ڪنهن سان، ان لاءِ لڙڪ هارين؟

تنهنجي نظر ۾ جنهن جا سڀنا مٺا وسن ٿا
ڪهڙو جهان آهي سو صلح سانت وارو؟
روشن اُتي جي آهن سي سج ۽ چنڊ ڪهڙا
چهري ۾ تنهنجي جن جو بهڪي ٿو نور نيارو؟

تنهنجن اکين ۾ ڪهڙن تارن جي جڳمڳاهت
تنهنجن چپن تي ڪهڙين مڪڙين جي مسڪراھت؟

▲ گهڙين ٻن لاءِ سمهي

رات ڪيڏي شانت مه آند مه ٿي، رادڪا،
ننڊ ڇڏ، اُت ڏس ته ڪئن جهرمر ڪري بيٺا مٿان
تمڪندڙ ديبڪ ستارن جا وشال آڪاش مان
پرٿويءَ روشن ڪيا گچ ڪڙڪيٽن جا ڏٺا؛
موتڻي جا ڦول جيتوڻيڪ ڏسجن ڪين ٿا
پر فضا مهڪي رهي تن جي تڪي سرهاڻ سان
رات جي هيءَ شانت پڻ پاسي ٿي مٺڙي گيت جان
اڇ، مٺين سرهين گهڙين ۾ اڇ، رڇايون راس ڪا!

جا به حاصل ٿي سگهي آهي خوشيءَ جي سا گهڙي
ڏينهن جو فرصت جي ٺاهي، رات جا چورايون پل
پير ڪڻ ڇمڪاءِ پايڻ، مان وڃايان بنسري!
بنسريءَ جي ڌن، جهٽن پايڻ جي ۽ من جي اُچل،
هيءَ گهڙين ٻن جي سمهي، پر پوءِ پي آهي خوشي
آه هر اهڙي خوشي، ابدي خوشيءَ جي ئي اٿل!

■ مان وساريل ئي چڱي

ساهه جا سينگار! توکان موڪلائي ٿي وڃان
بس وڃان اوڏانهن مٿي ورنديس جتان مشڪل وري
سڪ پريون ٿينديون رهائيون ڪينڪي حاصل وري
هڪ ٻئي کي ٿيو ڏسڻ اوکو، نه دل تان لاهجان!
انسنا آڻندي جا ٺاهي نه سگهنداسين وري
تنهنجي نيٺن ۾ سندس سڀني مڙهيل راتيون رهيون
منهنجي نيٺن ۾ سنڌي رنگين پريانتيون رهيون،
ڪين سي نظرون ملائي خواب لهنداسين وري!

جيڪڏهن ڪجهه وقت لاءِ مونکي وساري تون ڇڏين
■ وري جي خواب ۾ پڻ ياد مان موٽي پوانءِ
پنهنجي ان ويسر تي يلجي پي نه هرگز غم ڪجانءِ
پاڻ کي ان لاءِ متان ڪنهن ريت گوڏن ۾ گڏين؛
ڪئن سنو ويندو مون کان، ساري مونکي تون ڏک سهين
مان وساريل ئي چڱي، شل تون سدا سرهو رهين!

ترائيل

سند کي ڪونه ڇڏائي ڪو سگهي سنڌين کان
سند سنڌين ۾ وسي، سند هتي، سند هتي!
ملڪ بڻجي ٿو مٽيءَ سان نه مگر ماڻهن سان
سند کي ڪونه ڇڏائي ڪو سگهي سنڌين کان!

ڄاڻ ماڻهن جي پوي صاف سندن ٻوليءَ مان
شيام، ڳالهائجي سنڌي ٿي جتي سند اُتي!
سند کي ڪونه ڇڏائي ڪو سگهي سنڌين کان
سند سنڌين ۾ وسي سند هتي، سند هتي!

پنهجي ڪوشش ۾ وسان ڪين گهٽائيندس مان
چاهي تقدير مونکي ساٿ ڏئي يا نه ڏئي!
مشڪلاتن ۾ ارادو نه مٽائيندس مان
پنهجي ڪوشش ۾ وسان ڪين گهٽائيندس مان!

سج لهڻ بعد به وڪ اڳتي وڌائيندس مان
راهه روشن ڀلي تارن کان ٿئي يا نه ٿئي!
پنهجي ڪوشش ۾ وسان ڪين گهٽائيندس مان
چاهي تقدير مونکي ساٿ ڏئي يا نه ڏئي!

تنهنجي قسمت جو ستارو نه هو ان ۾ روشن
آيو آڪاس نظر ميروڻي ميرو توکي!
ڇا نجومِيءَ هو ڏٺو ڇاچي جتن ساڻ گگن
تنهنجي قسمت جو ستارو نه هو ان ۾ روشن

روشنِيءَ ساڻ پريو سج ته افق جو دامن
نظر آيو رڳو رنگين انڌيرو توکي!
تنهنجي قسمت جو ستارو نه هو ان ۾ روشن
آيو آڪاس نظر ميروڻي ميرو توکي!

سائين! جثريءَ جندڙيءَ جي سُور جون سؤ صورتون
زندگيءَ ۾ چين جي ڪا ڪن ملي، ممڪن نه آهيا
آئون ايندڙ جي، وٺي جا پور، ڳڻتيون حال جون
سائين! جثريءَ جندڙيءَ جي سُور جون سؤ صورتون!

يا چريو ڪوڻي کلي، يا جنهن کي ڏين توفيق تون
ورنہ دنيا ۾ رهي ڪوڻي کلي، ممڪن نه آهيا
سائين! جثريءَ جندڙيءَ جي سُور جون سؤ صورتون
زندگيءَ ۾ چين جي ڪا ڪن ملي، ممڪن نه آهيا

ڦاڳ آيو، ڳاءِ هوليون، رنگ سان هولي رچاءِ
 آه هر موسم کي پنهنجو راڳ ۽ پنهنجي ورونهن!
 جئن، جڏهن، جيڪو ملي سو تئن، تڏهن موقع مٺاءِ
 ڦاڳ آيو، ڳاءِ هوليون، رنگ سان هولي رچاءِ

ڇو گلابي رنگ تون چاهين سدا رابيل لاءِ
 پنهنجي پنهنجي جاءِ هر گل جي چڱي سرهاڻ سونهن!
 ڦاڳ آيو، ڳاءِ هوليون، رنگ سان هولي رچاءِ
 آه هر موسم کي پنهنجو راڳ ۽ پنهنجي ورونهن!

دک پرڻي گيت ۾ پڻ آه پريل ڪوئي مناس
 چوچ جا گيت ٿي آهن نه فقط گيت مٺا!
 آس جان آه نراشا ۾ به مٺو احساس
 دڪ پرڻي گيت ۾ پڻ آه پريل ڪوئي مناس!

مَر ڦري دؤر زماني جو مگر ٿي نه آداس
 شيام، هي ڏينهن به ڏس هو به ته تو ڏينهن ڏٺا!
 دڪ پرڻي گيت ۾ پڻ آه پريل ڪوئي مناس
 چوچ جا گيت ٿي آهن نه فقط گيت مٺا!

مان اڃا تائين اهو ڪين سگهيس ويچاري
آه ان چنڊ جي ڪارڻ جو ڪهڙو ڪارڻ!
چنڊ کي داغ ڏئي، سونهن ڇڏيس ڪنهن ڪاري
مان اڃا تائين اهو ڪين سگهيس ويچاري!

جنهنڪي گنگا جي وٺل ڌار سدا وهنجاري
جنهنڪي مستڪ تي مهاديو ڪري نت ڌارڻ
مان اڃا تائين اهو ڪين سگهيس ويچاري
آه ان چنڊ جي ڪارڻ جو ڪهڙو ڪارڻ!

اڃا روشني ڏي، اڃا روشني ڏي
اڃا تائين دنيا اسانجي انداري!
سُجهي ڪونه چارو اڃا روح ڀٽڪي
اڃا روشني ڏي، اڃا روشني ڏي!

انهيءَ سج، انهن چنڊ تارن جي هوندي
اڃا ٻاٽ ڪاري، اڃا ٻاٽ ڪاري!
اڃا روشني ڏي، اڃا روشني ڏي
اڃا تائين دنيا اسانجي انداري!

ڪنهن تصور ۾ مسڪرايو پئي
 دل سمائي نه ٿي خوشيءَ ۾ شياما
 ڪنهن تخيل ۾ گنگنايو پئي؟
 ڪنهن تصور ۾ مسڪرايو پئي؟

ڏيري ڏيري ڪوئي ته آيو پئي
 شرد پونم جي خامشيءَ ۾ شياما
 ڪنهن تصور ۾ مسڪرايو پئي
 دل سمائي نه ٿي خوشيءَ ۾ شياما

زندگي تو بنان اداس اداس
 جيئن سنسان شام هوليءَ جي!
 آس مان آس پاڻ آهه نراس
 زندگي تو بنان اداس اداس!

رنگ ۾ رنگ جو نه ڪو احساس
 ايئن ويران شام هوليءَ جي!
 زندگي تو بنان اداس اداس
 جيئن سنسان شام هوليءَ جي!

جهلمل ڪندڙ حسين ستارن جي ميڙ ڏي
ڏسندي مٿي تان ڪنهنجي رڻو بي ڪري پيو!
نالو نڪت نڪت جو ٻڌي شوق مان تڪي
جهلمل ڪندڙ حسين ستارن جي ميڙ ڏي!

آپ ڏانهن هيءَ ڏسي ۽ ڪو ڏانهن پيو ڏسي
نظرن کي سڪ ۽ سونهن جو، مرڪز ملي ويو!
جهلمل ڪندڙ حسين ستارن جي ميڙ ڏي
ڏسندي مٿي تان ڪنهنجي رڻو بي ڪري پيو!

ليءَ هجان ها جيڪڏهن تنهنجي مدر آواز جي
منهنجي دل جو گيت ٿئي ها هوند تنهنجي دل جو گيت!
رُوپ جي هر تان ۾ وسعت هجي ها راز جي
ليءَ هجان ها جيڪڏهن تنهنجي مدر آواز جي!

شيام جيڪر ٿي پوان ها تار تنهنجي ساز جي
تنهنجون نازڪ آڱريون چيڙن ها منهنجي دل جو گيت!
ليءَ هجان ها جيڪڏهن تنهنجي مدر آواز جي
منهنجي دل جو گيت ٿئي ها هوند تنهنجي دل جو گيت!

پر منجهان لنگهي وڃين جيڪڏهن هڳاءَ جان
زندگي گلاب جان هوند جهٽ ٿڙي پوي!
پراڻ واسجي وڃن هڪ مٺي ڇهڻ سان
پر منجهان لنگهي وڃين جيڪڏهن هڳاءَ جان!

پنڪڙيون پٽي اگر سڌ ڪرينم پيار مان
سُرت ڪنهن ستار جي سُرُ جيان چڙي پوي!
پر منجهان لنگهي وڃين جيڪڏهن هڳاءَ جان
زندگي گلاب جان هوند جهٽ ٿڙي پوي!

وقت ايندو جو ملڻ کان ئي پري هوندس مان
منهنجو پلجي به ڪڏهن ڪونه تو ويچار ڪيو!
منهنجي گيتن جا پٺا ئي پيا هوندي پيرسان
وقت ايندو جو ملڻ کان ئي پري هوندس مان!

گيت ڪجهه پاڻ پڙهي بعضي ٻڌي ڪنهن واتان
روئي چوندين؟ مونکي ڪيڏو نه ٿي هن پيار ڪيو!
وقت ايندو جو ملڻ کان ئي پري هوندس مان
منهنجو پلجي به ڪڏهن ڪونه تو ويچار ڪيو!

تارا نه چُرَن ٿا نه وري رات ڪٿي ٿي
 جاڳڻ ته نه چاهيان ٿو مگر نند اچي پي!
 ڇا بيهي ويو وقت نه جو باک ڦٽي ٿي
 تارا نه چُرَن ٿا نه وري رات ڪٿي ٿي!

دهڪو به نه ٿئي بند ٿو، دل پي نه ٿئي ٿي
 اُف غم کان چٽڻ واسطي ڪا راهه هجي پي
 تارا نه چُرَن ٿا نه وري رات ڪٿي ٿي
 جاڳڻ ته نه چاهيان ٿو مگر نند اچي پي!

هائِ سنسار، هتي سڪ نه مليو سڪ پائي
 نانءُ ٿيو اصل جو، هٿ آيو مگر عڪس رڳو!
 ڪٿن نه دل درد پري، شيام! آجا واجهائي
 هائِ سنسار، هتي سڪ نه مليو سڪ پائي!

چنڊ لاءِ ٻارُ رڙي ٻانهون مٿي ڦهلائي
 آرسِي ڏيئي چون کيس ته وٺ چنڊ اجهو!
 هائِ سنسار، هتي سڪ نه مليو سڪ پائي
 نانءُ ٿيو اصل جو، هٿ آيو مگر عڪس رڳو!

هُوَ تہ خود تند کانہ سوریندو
پر ۾ وینا ائین رکي هوندي!
اڄ چُري واءُ اُن کي چوریندو
هُوَ تہ خود تند کانہ سوریندو!

سانت ۾ ئي سرن سان اوریندو
جنهنجي لڻ لڻ ۾ ليءِ پري هوندي،
هُوَ تہ خود تند کانہ سوریندو
پر ۾ وینا ائین رکي هوندي!

سونهن تنهنجي جو سهي تاءُ سگهن نيڻ نہ ٿا
هُوند وارن جي ٿڌي چانو اُنهن تي نہ ڪرين؟
دل ڏسڻ توکي گهڻو ئي ٿي گهري پوءِ به ڇا،
سونهن تنهنجي جو سهي تاءُ سگهن نيڻ نہ ٿا!

ڳائي ڳائي ٿي پيا خشڪ نېل چپ منهنجا
هڪ مٺي ڏيئي وري تازو انهن کي نہ ڪرين؟
سونهن تنهنجي جو سهي تاءُ سگهن نيڻ نہ ٿا
هُوند وارن جي ٿڌي چانو اُنهن تي نہ ڪرين؟

تصويرون

ڌرتي ۽ آڪاس،
ويچاري درويش جو
هيءُ ئي آھ لباس!

رات وڏي ۽ سيءُ،
اُپ تڪيل، ڌرتي ٿڌي،
سائين، پردو ٿي!

وجھن نہ سنڪ نہ گھنڊ،
ھن بستي جي خلق جي
چو، ڪئن ڦٽندي ننڊ؟

ڪيئن چٺاڻ ھي قول،
ٽڙيل ائين ئي شاخ تي،
سائين، پوي قبول!

تارييلي ايڪانت،
لنگھندي ٻُڌ وھار کان
سرھي سرھي سانت!

دريسا = مهتاب،
لهرن سان لاثون لڏيون
شايد منهنجي خواب!

آه جهليو نم پور،
چنڊ مٿانئس ماڻ ۾
نانئي نرمل نور!

ڏنم ڏٺي کي ڦوڪ،
درجي پيڪڙ مان ڪٿي
هوا سهائيءَ ڏوڪ!

هلڪي هلڪي هير،
ڦول چنبيليءَ جا چئن
چنڊ ڪڙو گنييرا!

تاج ٿڌو چن برف!
چنڊ ٽڪيو سج ڏانهن، پر
ڪنهن به ڪڇياڙهه حرف!

تارن سنڌي برات،
سبنديون خواه سهاڳڻيون
ماڻن ساڳي رات!

تارا سھس ھزار،
ھو ماناري تي مڪيون
ٽپڪي روشن لارا

نور پري نيرا،
چنڊ ڇڏي ڪنهن پئي تڪيو
تارن کي ڇاڪاڻ؟

ڏيئي ڪنڌ کي ٻانهن،
ڪٿ تي لپي پئي تڪيءَ
رات ستارن ڏانهن!

ڏينهن پٺيان ڏينهن،
گذري ويا، ڳچ ڏينهن پيا
ٿيا پراڻا نينهن!

بجليءَ جا چمڪاڻ،
ڪوئل جي ڪو ڪو وئي
چيري ڪاري ٻاڻ!

سانوڻ سارو مينهن،
ڪڪرن مان اڄ اوچتو
چنڊ نچوڙيو نينهن!

موڪل واري ڏينهن؛ -
چانٽ تي بينس اچي
آڃ به اچي پيو مينهن!

موڪل واري ڏينهن؛
سنبريس نڪرڻ واسطي
اچي ننيو جو مينهن!

ڪنوئين جي چمڪار؛
هئي اڳهڻو الهندي
هاڻي اوڀر پار!

ڏينهن جو پهريون خواب؛
آه تڙيو اوڀر طرف
سونو لعل گلاب!

اڻ ڄاڻي جي ڄاڻ؛
هيروئن منهنجي هانو ۾
ڇڏي ويون سرهاڻ!

پيڇ پنيءَ جي ويل؛
سنهڙو سنهڙو چندرما
ماڪ پئل رابيل!

ڪر موڙي تالاب،
ڪومل باڪن ۾ بڪي
ڪمل ڪليءَ جو خواب!

نظر پئي ناگام،
مهڪيو پئي رابيل ۾
ڪنهن سڀني جو سام!

چڻي نمڻ جو پور،
نيڻ جهڪائي سندرِي
پئي پچائي پور!

هوند هجان ها ڳوٺ،
سائين ڪي، اُڏندي هتان
مٺڙي ڪونج، نه ڪوٺ!

خالي منهنجو جهول،
گذري رات، پر ه ڦٽي
سپنا ڊانوا ڊول!

گهرج ڏنا جي ڏني،
اُڌري پر آجا ڪريان
ڪٿان اچن پر ڪني؟

راڌي راڌي شيام!
بنسي ڪانه وڪامجي
آنو آنو دام!

ساگر ۽ اڻهونڊ،
پاڻي پاڻي هرطرف
پر نه پئڻ لاءِ بونڊ!

ڪهڙي ڳالهه ڏسيانءِ،
هوڻا صرف نه، قول پي
ڪاڻي ويڻي گانءِ!

هر هر رڪجي پير،
قدم قدم تي گل تڙيا
چو ته نه ڏسندو ڪير؟

لام لام تي لير،
* منساديوءِ جي ڪنڊي
آسائن جي پير!

پوپت جو خوش خواب،
ور وري ڏيئي پيو پڇان
ڪو جو ڏٺيم جواب!

---

* هر دوار ۾ هڪ پهاڙيءَ جي چوٽيءَ تي ٺهيل مندر

تيز چتا جو داه،
هانيون ئي ميڙي ڪيون
گنگا ۾ پرواهه؟

هي گنگا جا گهاٽ،
هانيون، گل-پيڙيون، ڏٺا،
لهر لهر تي لاٽ!

جيگل! منڙي لو!
سنڌي لوليون ننڊ ۾
بتديون هن کان پوءِ!

گل ته رهيا ڪن ڪاڻ،
آه سماعيل سامه ۾
اڃا سندن سرهاڻ!

پنڪڙيون هر هنڌ،
مون پئي سمجهيو هير کي
بوجهل ساڻ سڳندا!

ڇا ته پير جي ڇانو!
ويهي هڪڙي تار تي
جهنب اگهي پئي ڪانو!

ڏس ته پکين جا ڏانوا
اڏندي هڪ جي ٻئي مٿان
ڪئن نه پوي ٿي چانوا

پل ڪن لهرون لوڏ،
چڏيو ڪناري تي وڃن
ههڙا ههڙا ڪوڏا

پوپٽڙا رنگين،
ٻار ته گڏجي ماءُ سان
هاڻي هلندا ڪين!

چٽيل گلن جو ڍير،
نٿڙي پٽ تان پنڪڙيون
چُونڊي ويٺو ڪير؟

ساز رکيل پت ساڻ،
بند اڪيون، چپ ڳاڻڻو
راڳن ساڻ رهاڻ!

ساز بنا يي آس،
بند اڪيون، چپ ڳاڻڻو
راڳ رسيا آڪاس!

سن ۾ سرت سماء،
دوٺهون چندن ڌوپ جو
هڪو سرد هڳاءِ!

جوڳي سُن سماء،
نيڻ نيل ننڊاڪڙا
سپنا اڱم اڱاڏا!

دورُ افق کان دور،
منهنجي منزل آه جن
ڪو شاعر جو پورا

مانو آهي واءِ،
روڪي ساه ٻڌم، مگر
سڏ نه ڪو پڙلاءِ!

هڪڙي اُس، ٻي لوئ،
ره راهي جوڳيئڙا
ڳولن ڪهڙي جوئ؟

دوٺهيئون دڪن پرار،
چڻڪن مينهن جا چڙا
پهر نه ڪا هن پار!

واجهائي اپ ڏانهن،
سنڌي ڳولي شاهه پئي
بيهي پٽ مٿانهن!

شنڪ ڏنيءَ جي گونج،
نماشام مندر مٿان
هيءَ اڪيلي ڪونج!

ناڪر شانت سرُوپ،
ڪامي رک بٽجي ڪري
ڪن ڪن چندن ڌوپ!

شو مندر چپ چاپ،
جهرڪيون آنڪيون اوچتو
سانت سهي سنتاپ!

سينور چڙهيل تلاءَ،
ڏيڏر ٽپ ڏنو مگر
لهرين جو نه لڪاءَ!

پري هيترو شهر،
هن بنواسي نانگ ۾
هيڏو سارو زهر!

اکڙيو هيئن درخت؛
ڦان ٿي باز ڪريو مٿان
آنڌي آئي سخت!

هن لاءِ ڪهڙي ووءِ؛
ڪهڙو پن، پُڄ واءِ کان
چڻندو هن کان پوءِ؟

پن پير ۾ هيئن؛
هن جو نالو هير کي
چو ته ٻڌايان ڪيئن؟

جهونجهڪڙي جي وير؛
منهنجا سنهڙا چنڊ، اڄ
ڪيڏي لائڻ ديرا

گل وٽ پونر نه قيد؛
ليڪن سُرخ سڳند جو
چني ته سنهڙو پيدا

هي ڪنهنجي جهونگار؟
ڏينم ته ماڪيءَ لار سان
مان به ملايان تارا

هي چر، ستر ۽ ڪانهن،
ڪئن چڪجي آيس هتي؟
ويس پئي ڪيڏانهن؟

جملن جو ڦهلاءُ،
هر هر ورق ڪتاب جو
اُٿلايو ٿي واءِ!

تارا ڪيڏو دور،
پهرئين پهرئين پيار جا
پيارا پيارا پورا

رات آنڌاري سرد،
وئي ٿڌي ٿي جوت پي،
گهرو گهرو درد!

آڌيءَ اُڀريو چنڊ،
هڪ جوڙي جي سيج ڏي
گهوري ڪئن نه اهنڊا

صاف ڪليل آڪاس،
رنگ، واس ۽ راڳ جو
رليل مليل احساس!

سرھو سرھو سواس؛
ڪومل رنگ هگاؤ جو
دل ۾ ٿئي احساس!

رنگ - رتي سرهاڻ؛
روح به قالب کي ڇڏي
اڏريو پوپٽ ساڻ!

قوليو ڦڳڻ ماس؛
لنءَ لنءَ ٿي ڪانڊارجي
اچي سِرِنهن جو واس!

پنڙي پنڙي مرڪ،
تازن تازن گلن مان
يونر به پيتي سُرڪ!

ڇو ٿي ڇوڙين چير؟
سهڻيءَ واريءَ چال تي
پنهنجا پير نه هيرا

پايل جي جهنگار،
پراڻ پون ڄڻ پونءِ ۾
پير ڪڍي ڄڻ نارا

نار، ڪچي ڪچنار؛
گهر جي ڇت اُس ۾ رڱيل
ڇانو ڇپيل ديوار!

سس ٺنهن پوڄا ڪاڻ،
ڏيئڙا ٻاريا پپر تي
پنن ڪڍي ساواڻ!

هن پٽ، پڇ پچار،
ڪير رهي سنسار ۾
پر هي مٺڙا ٻارا!

ڌوپ، اها، هڳاءِ،
ڇڙ ۾ گهٽ وڌ ٻار ڪي
ڳالهايو پئي ماءُ!

ماءُ ڏنس پئي مار،
پوءِ به چنبڙي ماءُ ڪي
سڏڪيو پئي جو ٻارا!

ڍنڍ ڪناري ڪنگ،
ڪاغذ تي اونڌا سنوان
ٻار لکيا پئي انگ!

آء نه ڪيڏون ڪيل؛
ماءُ بنا موڳي چڙي
مون وٽ ناهه گليل!

گليءَ گليءَ ۾ شور،
اونهاري جون موڪلون
ٻار، لغڙ ۽ ڏورا

صبح، شفق جو رنگ،
ڪڏ تي هڪڙو ڇوڪرو
آپ ۾ سندس پتنگ!

هي ويچارو جهرڪ،
ٻارن ۾ ڦاٽو اچي
پري اچانڪ چرڪ!

وسيو آسر کان مينهن،
ڪڏ تي ڪينهون ٻار جو
پُسيو سڄو ئي ڏينهن!

جمنه ۾ اشنان،
ٻُڪ ۾ چمڪيو سج پئي
بالڪ جو آيمان!

ماءُ بنان حيران؛
پوپت پڪڙيا ٻار پئي
رڻندي پي نادان!

ڪڙڪي، آفس روم،
مرليءَ جي آواز تي
جهوم، وسپهر، جهوم!

نيٺن منجهه سوال،
خالي هٿ ٽهليل اڳيان
آه جواب محال!

سج، شفق، گوڏول،
آفس کان گهر موٽندي
من ڇو آه ملول؟

سڪڻا سڪڻا تار،
پن چڻيا، آڌريا پڪي
وڻ ها چايدارا!

هيڏا اسريا گاهه!
رائي ڌاران ڪاڪ جي
ڪير لتاڙي راهه؟

ڪنڊهر ڀراسرار؛
وڪ وڪ تي وڌندو وڃي
آهت جو آڪارا

منجهند، چمڪي رُج؛
آئي ڪي آئي اجهڙا
چالون ڏيندي اُڃ!

منجهند، ليٽيل آنءُ؛
ڪنڊي تي ڳيرو ڪريل
نم تي ڍرڪيل ڪانءُ!

خالي ڪنڊهر جاءِ؛
ڳيرو گهڳهلائي رهيو
هيءَ ويراني، هاءِ!

ڊنل ڦٽل ديوار؛
وڇ ۾ بيٺل پير وٽ
واٽهڙو ٿي چارا

هڪ اُڪرس، ٻي ٻاٽ؛
ڪنهن ڪنهن مهل هتان هُتان
ٽانڊائي جي لاٽ!

تنهنجي راند نه راند،
گهر ٺاهيو، ٻاهيو وري
واري پائين پاند!

مليو هٿين مون سان به،
تنهنجي مشڪ مٺي مونکي
آهي ياد اڃا به!

وري ڏسڻ جي پياس،
مڙي نهاريم موڙ ڏي
دل ۾ رهي آڪاس!

گل پوپٽ جي پريت،
جو پوپٽ جو گل هجي
سڀ سان ساڳي ريت!

هيءَ گونگي چانڊاڻ،
هڪ جوڙي ويٺي ڪٿي
ڪلهه هٿ روح رهاڻ!

چنڊ هنيو پڙ هيئن،
هو به پکي آڪاس ۾
ننڊ به ايندي ڪيئن؟

سرد پورنما رات!
بنسي بت جي گهاٽ تي
راس نه رس جي بات!

ريڊيو. سنڌي راڳ،
چاءِ پيالي چڻ تي
نيٺين ننڊ نه جاڳ!

مٺي مٺي سرهاڻ،
ڪن لاءِ پاڪر ۾ ڪٽي
چاندوڪي ۾ آڻ!

در ڪڙڪايو واءِ،
ڪوليم پر ڪنهن کي ڪلي
چوان ته اندر آءِ!

چڻي ڪنڊيءَ جو پور،
نم جا پيلا پن ڪرن
واءِ وڃي وهلورا

اوچو آپ ۾ باز،
هو به ڪبوتر یت مٿان
گِٽِ گِٽِ جو آواز!

دند پڪين جو گنج؛
ڪيڏي پيڪي سان اڏيو
جهٽڪو ڏيئي هنج؛

هلڪي هلڪي هير؛
پر تي پينل ڪنگ جا
پير چُٽا پئي نير؛

چتر چٽن جو موھ؛
ٿي ٿي ويو منهنجي هٿان
رنگ- رتو اڄ ڏوھ؛

پڪڙيم پئي پوپٽ؛
سهڻي سهڻي ڦول کي
ايئن لڳي ويو جهٽ؛

هوليءَ جي پريات؛
ڪيڏا يگ ڏيئي ويا
رنگ- رتي سوغات؛

نڪتو چيئي چنڊ؛
هيءَ حقيقت حال جي
هي ماضيءَ جو منڊ؛

ڪوئل جي ڪونجار،
رڪي رڪي ٻڌجي ڪني
تترن جي به تنوار!

ڪيڙيل آه زمين،
هي هاري، هر ۽ ڊڳا
چُرندا ڏنا ته ڪين!

اُپ ۾ ڦڙڪن ڪنڀ،
دور دور هڪ گانءِ جي
هلڪي هلڪي رني!

ڪنيو ويا پٺي سر،
هاري گهر ڏي پٺي وريو
ڏٺي ٻنيءَ کي هر!

ڪوئل جي ڪونجار،
دوڻهون جيٽ جهاز جو
هيءَ جمناءَ جي ڌارا!

ڪُڙلائيندي ڪونج،
نڪري ويٺي دور، پر
اڃا فضا ۾ گوڻج!

روتي ڏيڻ ثواب؛
کُتا اٽکيا پاڻ ۾
سهڪي سهن عذاب!

کوئل! لنوندي جيءُ؛
جنهن کي پُٽ نه ڌيءُ ڪا
جنهن وٽ ماءُ نه پيءُ!

ڪوريٿڙي جا ٻار،
پنهنجي پنهنجي ڪُنڊڙي
پنهنجي پنهنجي چارا

سورج جو پرڪاش،
لڙهندو ويو پئي واه ۾
هڪ ڪُتي جو لاش!

کانون جي کان کان،
نوريٿڙو چچري وڻي
موٽر تيزي سان!

پيرن جو آواز،
ڌيري دروازو ڪُليو
ويو بند ٿي ساز!

ڪيڏو لنبو ڏينهن؛
ٻيڙي ساحل ساڻ اڃ
اوري ويئي نينهن؛

ترس ته ٿوري دير؛
ساوا ساوا چهچ پن
پيلا قول ڪنير؛

پئي اچانڪ آڪ؛
پيلي قول ڪنير مان
نڪتي ماکيءَ مڪ؛

هيءُ ته صرف ٻه نيڻ؛
هڪ هڪ پوٽ پوٽان
سهسين سهندا ويڻ؛

نور ڀري نيراڻ؛
ڪوئل جي ڪو ڪو سنهي
سَرهي هيءَ ساواڻ؛

ڳاڙها ڳاڙها بير؛
ٿورائي چاڻي وٺون
قُتجن ڀل هت پير؛

هيءَ جمنا جي ڌار،
ڪنڌيءَ اُڀيون ڪيتريون
ٽالهيون ڪري قطارا!

ٿڙڪو ڏيئي ٿار،
جئن ئي ٿڙ کان ڌار ٿي
بوندون ٽپڪيون چارا!

هڪ ننڍڙو واهن،
ڪڏ جي ڀرتي هڪ مڙهي
بڙ جو قديم وڻ!

هلڪي هلڪي ڇات،
ڪوئل جي ڪو ڪو سنهي
وڻن منجهان هيءَ وات!

هيڏو سارو جهنگ،
ڇا ٿئي جي نه ملي وڃي
ڪنهن رانجهو جو سنگ!

مور مور ٿي مور،
هتي هتي اوري پري
شور شور ئي شور!

بارش بس ٿي هاڻ،
چمڪي ڪيڏي ڀت مٿان
سينور جي ساواڻ!

پورا ٿي ويا مينهن،
کانگ لٺوڻ ڌاران لنگهيو
شرادن وارا ڏينهن!

ٿانڊاڻي جي لات،
پويان پوندڙ ڪي به هٿن
وڃي ڏسيندو واٽ!

وڻ ڪي لوڏيو واءِ،
سرسر ڪندڙ پنن وڃان
جگنو ڪيو اهاڻ!

ڪونج اڙي او ڪونج،
گڏهن تنهنجي لات جي
ٿي پهريائين گونج؟

چمڪي چوڏس چنڊ،
هنڌ مٿان چادر آڇي
ان تي وڻ جڙي مٽايا!

ٿلسين جي سرهاڻ،
وينو هوس اڳند ۾
شعر لکڻ جي ڪاڻ!

نالو نامعلوم،
ليڪن هن وڻ ۾ ٽڙيل
هيءَ به گل معصوما

آبيلو ٿانگر،
سورنهن سال اڳي به هو
سهڻو آڇ وانگر!

نم ورائي ٻانهن،
ڪيڏي ڪروڻا مان ڪٿي
رتن جوت تي چانهن!

انبر نيل - ورڻ،
لال قلعي جي پوڻان
املتاس جو وڻ!

آننت جو احساس،
بڙ جو وڻ مندر اڳيان
مٿان ڪليل آڪاس!

شام، سڙڪ پڙ پانگ،
سامهون سُرندو پڻي ويو
هڪ چٽڪمرو نانگ!

پٽ تي ٿيو ڦهڪو،
ڇٽ تان هڪ ڪِرڙي ڪِري
هانوَ آندر دھڪو!

رات، سڙڪ سنسان،
پاسن کان بنگلا آيا
روشن روشنندان!

ڇورو ڏاڱا ڌار،
سُٺي به ليڄي ڪانه ٿي
هڪ ولھ، ٻيو آندڪارا!

ايڏو سيءُ نسنگ،
سامهون ڏٺو جلي رهيو
ڌونڪي ڪونه پتنگ!

تڏ ته آهي جيت،
پوءِ به اڄ چين چين سندس
ياسِي ڄڻ سنگيت!

ڪيڏي سوڙهي جاءِ،
ڪيڏي رات وڏي هئي
مچر پي تولا،!

تيز اٿيو طوفان،
وڻن اندر پيهي ويو
جهنگل ۾ سنسان!

گندو نالو، بُو،
بينل پاڻيءَ ۾ بڪي
سج جي روشن رو،!

سانت آڏول پهڙ،
پهڻن ۾ پيهي وئي
ڦٽيل شينهن جي راڙ!

صبح سويري جاءِ،
ياد مهاندو ڪو پيو
ڪلمڪ سهج سُڀاءِ!

باک ڦٽيءَ جي وار،
سج چٽن آسان، پر
شفق چٽن دشوار!

آمرت ڀني نهار،
سونو سونو روپ ۽
روپا روپا وار!

سنگها جي ٿاڻي،
مرڪي پڇڻ لڳي، ڀلا
بتي رڪان آهي؟

بتي جلايم جيئن،
گملي منجهه گلاب جو
چڻي ڪريو گل تيئن!

بس لاءِ لنبي قطار،
ڪنهنجي ويڙهيءَ جي آچي
رڪي رڪي هڪڪارا!

مر مر جهڙي ٻانهن،
مون نه ڏٺو ڪي هن ڪٺي
اگر پئي ڪيڏانهن!

سنڌي ڪهاڻي
اڄي
پڌري

پڪڙيم هن جي ٻانهن؛
سمهون چتر ”سيتا هرن“
نڪري ويئي دانهن؛

الڪو سرخ هڳاءُ،
لڏن چنبيليءَ جونا وليون
نم جو سبز چُهاءُ؛

اي گل ائن نه سڪاءُ؛
پوپٽ جا رنگين پَر
هرڪي تون ته نه پاءُ؛

تنهنجي موٽرڪار؛
نظرن کان نڪري وئي
ڪوئل جي ڪونجارا

دل تي هئي مونکي به؛
مهڪي چاندوڪي به پئي
ليڪن ان هوندي به.....

رات سيمائيءَ ڪاڪ؛
سارو ڪاڪي ڪاڪي ڪاڪي
ڪاڪي ڪاڪي ڪاڪي ڪاڪي

رات ٿڪل سنسان،
چاندوڪيءَ جي ٻار کان
وجهلي ريگستان!

ڪليءَ ڪڍي سرهاڻ،
ڪيڏي ڏورانهين لڳي
چنڊَ چٽي نيراڻ!

سازن جو آواز
سُر سان شامل ٽهڪڙا...
منزل دور دراز!

موٽي پاڳ سندن،
سون ورنئون سويون
رُئي رانديون ڪنا

ڪيڏي ننڍڙي رات!
باقي آه گهڻي رهي
منهنجي، شام، حيات؟

اچڙو اچڙو چنڊ،
باک ڦٽڻ سان ٿي ٿٽو
چاندوڪيءَ جو مند!

سندو لوچ لڙاٽ،
منجهند، سج جو اولڙو،
لهر لهر چمڪاٽ!

لهرون، ڪُن، وچ سير،
ساڳي ئي گنيپر آڇ
سندوءَ جي تصوير!

بجليءَ جو چمڪاٽ،
اونده وهندي پئي وئي
سندو لڙ لڙاٽ!

سن گگن ۽ پاٽ،
ڪيڏي تيزيءَ سان ڪڍي
ڪرندڙ تاري لاٽ!

اڏي عرش ڏي ڪونج،
ڪوئل جي ڪونجار جي
رسي افق تي گونج!

ساڳي هيءَ سڳند،
ڪالهه آرٽيءَ جي سمي
وينو هوس جنهن هنڌ!

چوڏس چانڊاڻو؛
اڳيان رسالو شاهه جو
سُر مومل راڻو!

رڌ سڌ جهڙا ٿوڪ؛
ويهي سمجهايا مونکي
ساميءَ رات سلوڪ!

پونءِ ڀلايو ڀال!
رهندا هڻن پيرا پُٺيان
هوم نه خواب خيال!

وهنجي آمرت ويل
نڪتس جپ صاحب پڙهي
مڪ اوڃل رابيل!

لپ ۾ ورتم ڏات؛
تلسيءَ جو پاڇو پيو
ست نارايڻ رات!

پوئين پهر سڪوت؛
بوٽي نيڻ ٻڏي رهيو
سُن شبد اوڏوت!

اڪيون آڏوريون بند!
آهڙي ڪائي ڪلپنا!
آهڙو ڪو آنند!

نازڪ نرم نهار!
آهه سڀان جي ڪلپنا؟
يا ڪا ڪلهه جي سار؟

قطعا

بند ڪمري ۾ هيس مان، توپ جو جهيٽو اُهاڙ
توپ ڪامي رک بڻيو، بس هاڻ هو هلڪو هڳاءُ
واس جو احساس پڻ ويندو رهيو، اوندهه رهي
پوءِ پوئين رات ڪڙندڙ چنڊ جو ڌنڌلو لقاءُ!

ڍنڍ اهڙي نه هئي جنهن ۾ تڙيل هو نه ڪمل
ڪو ڪمل اهڙو نه هو جنهن ۾ نه هو پوئڙ لڪل
پوئڙ ڪو اهڙو نه هو جنهن نه ٿي گنجار ڪٿي
اهڙي گنجار نه ڪا جنهن نه ڪٿي دل بيڪل!

چنڊ ڦهلائي چو طرف چانڊاڻ
جنهن ۾ سنگيت ميه سمائل شانت
شانت جي سونهن من کي موهيندڙ
سونهن جي رات، رات جي ايڪانت!

صبح جو ماڪ پتل هير گهلڻ جو آواز
هير کان ڍنڍ ۾ پاڻيءَ جي چلڻ جو آواز
شيام پاڻي ٿي چليو، ٿول ڪنول جو ٿي کليو
نرم ڪيڏو نه هيو ان جي کڻڻ جو آواز!

چنڊ تارا ۽ سانورا بادل
رات جي اڃ ڏسي ڪو جهلمل جوت
جوت ڏنڌلي ۽ چانورو روشن
دل ۾ خواهش، دماغ ۾ ڳڻ ڳوت!

آپ آه پري جي ته ڇا، ڌرتي ته پري ناه
جهرم جي نه تارن جي ته ٿاڊيپ سجايون
جيون جو اُجالو نه مٿين جوت ڪري صرف
گذجي نه سگهيا روح ته اڃ چپ ٿي ملايون!

ٿي پري سنگيت سان دل کي سندءِ موجودگي
ان مٿر احساس تان قربان دل، اڪڙيون نثار
تنهنجي ڪومل جسم ۾ ننڍاڪڙيون سؤ راڳيون
جنهنجي ڇيڙن لاءِ نظر گهرجي تون آهين سا ستارا!

وک کٺڻ سان ڪٿڻ نه چمڪي چير، چمڪن گهنگرُو
 ان مٺي چم چم تان صدقي پرتويءَ وارن جو گيت
 ديوتائون پڻ ٻڌن پيرن جي آهت ڪن ڏٺي
 چال تنهنجي پانءِ چنچل چمڪندڙ تارن جو گيت!

نينهن مجبور بڻيو سونهن جي سامهون ڪيڏو
 سر جهڪائڻ نه گهري، اک به ملائي نه سگهي
 ڪشمڪش سونهن جي دل ۾ به هئي ڇا نه عجيب
 اک ملائڻ نه گهري، سر به جهڪائي نه سگهي!

آلا ڪنهن ائين ڳائي سسڪي ڀري
 پڙاڏي جون لهرون لڇائي ويون
 مڙي دور تائين ڏٺو مون، مگر
 هيون اڃا رُج جو ڏوسعتون!

تنهنجو ڪوتا - ڪٿ ڪولي اڃا
 شعر شعر ۾ مون پئي ڳولي
 لولي، جنهن جي ٻڌندي ٻڌندي
 تو هن دنيا ۾ اک ڪولي!

مهني ۾ هڪ ئي رات ته آهي اُماس جي
 ڪهڙي سبب نراس ٿي گوندر ۾ دل گڏيون؟
 اڃا شعر جي زمين ۾ تارن جي ڇٽ ڇٽي
 سنڌيءَ جي ائين سڀاڻ اسين روشن ڪري ڇڏيون!

نيرو پاڻي، آچڙي واري، سائو سينور پي
پوءِ به خالي ڍنڍ ڪري اڄ هنج اڏاڻا چو؟
يڪتاري تي جي ڳاڻي ڪو ڪافي قرب پري
آهي ڪو امڪان ڀلا پوءِ تن جي موٽڻ جو؟

جا ڇڏي وڌڙا ويا ڪنهن کي ته سا دولت ڏجي
پر ڪو وارث ٿي وڌي اڳتان اچي پي هڪ به پير
شاهه سامي ۽ سچل، دلپت سڃاڻڻ ٿيا پري
شيام جي ٻارن کي سڏ ناهي ته آهي شيام ڪير!

چنڊ جا ننڊاڪڙا ڪرڻا دريءَ جي ڪاڇ مان
هنڌ تي لڄندو مون کي گهوڙن پيا ڳچ دير کان
ڪئن چوان مان کين، اي خوش قسم تو ڇا ٿا ڏسو
ننڊ سڪ جي آدميءَ جي ڀاڳ ۾ آئي ڪٿان؟

سڀ گل چئن سرءُ ۾ ۽ مڪڙي نه ڪا ڦٽي
مرجهائجن نه، صرف تڙن گل بهار ۾
ساراهه هن جي، هن جي شڪايت ڪندڙ، ٻڌاءِ
توڪي اچي ٿي ڳالهه اها اعتبار ۾؟

ميڙي چونڊي سڀ لٽائي پئي گلن
چنڊ تارن پئي مٿان چو پو ڪئي
هیر پئي سرهاڻ جون ڳنڍيون ڀريون
رات اوڍي چاندني لپتي پئي!

ڪوڪا لڳل ڀتين تي ۽ جاري ڀريل ڪنڊون
ڪيڏا نه تهه مٽيءَ جا ڄميل، شيام، فرش تي
مسواڙ تي مڪان هي ورتو اٿم، مگر
رهندو هو پهرين ڪير ۽ نڪتو ڪڏهن ڇڏي؟

آنڌي ته آئي سخت مگر هاڻ ماڻ آه
ان هوندي پڻ وڻن مان چئن پڻ هتي هتي
سهميل پکين جي لات ٿي ٻڌجي رکي رکي
چرپر ذرا به ٿئي ٿي ته هيسائي ٿي ڇڏي!

پت تي وراڻ روپ جي تصوير فريم ۾
سڀ جيو جنهنجي مک ۾ ٿي پاهي اچي پيا
ڪرڙي به ڪٽڻ نه چپ هڻي وٺي هتي پٺيان
مچر مڪيون اڳيان اچي جنهنجو ٿي بک ٿيا!

ڌوڙ من تان شهر جا پاڇا به ڌوڙ
شهر جي دز جا بدن تي، سا به ڌوڙ
* آءُ بندرا بن ۾، ڪالي - دهه تي ويهه
ڪال سان پنهنجا مڙئي رشتا به ڌوڙ!

** نگر ٻوڏ ۾ هي وڻن جون قطارون
۽ ڪيڏي نه گهاتي ٿڌي ڇانوڻن جي
انهيءَ ڇانوڻن سان ئي ملي بيٺي بيٺي
آلائي گهڻن جا ويا پاڇا هڪ ٿي!

* ڪالي - دهه، بندرا بن ۾ هڪ گهات.

** نگر ٻوڏ، دهليءَ ۾ شمشان گهات.

نه ڪو اهاڙ نه دونهون ڏسڻ ۾ آيو ٿي
 ڪن تي پٿڪ نه پيئي، ٿي ڪنهن رنو نه کليو
 جتي فقير جي آواز تي کليو در ٿي
 اتي سڄڻ جي سڏن تي نه ڪو جواب مليو!

آدمي آدميءَ کي سمجهي سگهي
 آدمي آدميءَ کي پتار ڪري
 سمجهه پنهنجيءَ تي ڇو نه فخر وٺي
 چونه هن واسطي ڪو هام پري!

جهل ڪيل ميوو چنڻه جنهن سان عدن جي باغ ۾
 هٿ اهو تنهنجو جهلي هٿ ۾ پڪوڙيان ڇو نه مان؟
 جن کي چوري تو ڏني مونکي هٿي اُبتِي صلاح
 چپ اهي تنهنجا چپن سان اڄ نپوڙيان ڇو نه مان؟

ٻاهر وسي ٿو مينهن تون ڪيڏانهن ٿو وڃين
 بادل گجن ۽ ٽُنڪ وراڪا ڏين وڃون
 چمڪي اکين ۾ چاهه ۽ دل ڌڙڪي شيام، ويه
 جڳ مينهن ۾ پڄي ۽ اسين نينهن ۾ پڄون!

مونکي ڏسي، چپن ۾ تو هلڪو هلڪو مرڪيو
 تو صرف هلڪو مرڪيو چوريو نه پر چپن کي
 ان وقت دل ۾ ٿي ڪا محسوس ڪتڪتائي
 اِيءَ ئي ته ڳالهه آهي جنهن واسطي سڪيس ٿي!

ويھ ھن ھانو جي ھندوري ۾
آءُ، لوڏيانءِ پراڻ - ڏوريءَ سان
شيام سنسار ۾ جيان جيسين
ڌار دم لءِ ٿيان نہ مان توکان!

رات، گھر ۾ خاموشي، ميز تي بتي روشن
۽ بتيءَ جي چوڌاري روشنيءَ جو گھيرو ھي
ھڪ ڪتاب گھيري ۾ تون اڳيان ويٺل ھو
اک پٽيندي پوريندي ٿيو اچي سويرو پي!

ھيءَ جواني مٺي چيٽ جي راتڙي
آئي آئي اکين ۾ ٿي نبري وئي
يا ھتي خواب جي رس پني باتڙي
اک کلڻ ساڻ دل تان ئي وسري وئي!

ياد ماضيءَ جي، شام جو منظر
دل ۾ ھڪ گھري حال جو احساس
آيون ڪونجون قطار ۾ اڏنديون
ويون، خالي ڇڏي ويون آڪاس!

آئي ان ريت رنگ نُر ڪڍي
منهنجي مايوس دل ۾ تنهنجي سار
* ٻاري جڻ گھر جي ڏيوري ۾ ڏٺو
شام ويٺي نئين نموني ڪنوار!

مورتي مندر ۾ شو ڀڳوان جي
هٿ ڪڇيل آسيس لاءِ ان جو هيو
يا گهريائين ٿي هٿائن ”ڪين“ ڪي
”ڪين“ هيڏي ڪي ڏکي سگهندو به سو؟

بس ۾ ويٺي اچي ڪا پاسي ۾
پرچي سرهاڻ سان ويا سڀ سوانس
جڻن بس اسٽاپ کان هلي ڪي اڳيان
گندي نالي جي ويڙهي ويٺي بانس!

بس جي کڙڪين منجهان نهاريم پئي
رستو ساون وٺن هو بهڪايو
بس ۾ تو پيڙ پاڙ ۾ الجهي
پنهنجي دل ڪي اجايو ايڏايو!

پسيني پيريل پيڙ ۾ بس جي بيٺي
ٿي ڪنهن سينٽ جي ڇاٽ محسوس ٿئي اٿن
رڪيل گهر اڳيان گند جي ٽوڪري مان
ڪماٺل گلن جي به خوشبو اچي جڻن!

مورتي مشڪندي رهي تنها
ڪوئي سامهون نه هو نه ويجهو هو
سنگ مرمر جو يادگار حسين

هڪڙو سامهون نه هو نه ويجهو هو

موثرن، اسڪوٽرن، ڀاري بسن جي شور ۾
 چؤ ته ڪنهن وڻ جي پنن جي سرسراھت تو ٻڌي؟
 روڊ تي ڪنهن ڏينهن بيهي وڻ جي گهاٽي ڇانو ۾
 ڪنهن ڪبوتر جي ڀرن جي ڦرڦراھت تو ٻڌي؟

هوس وڻ هيٺ بيٺو منجهند جو،
 لڪ لڳئي تار تار ائين ٿي لڏيو
 ڇانو هيڏي سري ٿي هوڏي سري
 ڪڍي رومال مون مٿي تي رکيو!

هيون ڏسڻ ۾ ته ٻاريون گلن جون هڪجهڙيون
 رکي رکي مگر آيو هوا جو جهونڪو جو
 ڪٿي ٿي پاڻ سان آيو انهنجي خوشبو جئن
 ٿيو ٿي دل تي اثر هر دفعي نيارو، چو؟

پاڻ پسائڻ لاءِ هرڪائين
 پاڻ پڌائڻ لاءِ هرڪائين
 واندي ويهي ويهي برئين
 من هرڪائڻ لاءِ هرڪائين!

ڪجهه ته چٽو ڪجهه ڌنڌلو ڌنڌلو
 ڪجهه ته لڪل ڪجهه دور نظر کان
 پورن روپ ڏٺو ڪنهن تنهنجو؟
 ناري! تون تارا منڊل جان!

توڪي ڏٺو مون جيترا پيرا، الاڻي ڇو
 توڪي ڏسڻ تي دل ٿي ٿيم تڏن وري وري
 جڏن جڏن ٿي راڳڻيءَ جون مون سمجهيون نزاڪتون
 اُن جي ٻڌڻ تي دل ٿي ٿيم تڏن وري وري!

وئينءَ صبح مندر ۾ درس ڪرڻ پئي
 هيڻه وهنجي سهنجي نئين ڊريس پاتي
 چني ٺاهي ڇاتيءَ تي، هرهر ڏنڻ پئي
 ائين هانو ۾ ڇا تو پاتي ٿي جهاتي؟

پن منجهان منهن ڦول ڪڍي اڃ
 رکي رکي پئي ڪڏن نه نهاريو
 پر ۾ اچي پر پيري پيري
 پونري هڪ نه ٻئي گونجاريو!

ٻارن جي وچ ۾ ٻار ڪٿي ٿي لڳينءَ هينئر
 چهري جو رنگ اور ادا اور پئي لڳي
 ٻن آڱرين ۾ هوءَ جهليل گل گلاب جو
 اٺن پئي لڳو ڪليءَ منجهان نڪتو هو گل ڪٿي!

اهڙي ڪهڙي ڳالهه هئي جو
 پاڻ ۾ ڦولي پئي نه سمائينءَ؟
 منهن تي مرڪ، اکين ۾ هُرڪر
 ساڄي سيند ڪڍي اڃ آئينءَ!

بينس مان موڪلائي ته پاييءَ چيو ڪلي؛
 ”هوندين هتي اڃا به ته، پيرو ڪجانءِ پيو.“
 در تائين ساڻ ساڻ ڇڏڻ واسطي هليءَ،
 ويجهو اچي چين ۾ چيو تو: ”وڃين به تو!“

مرڪي وينين ڪلي ڪيٽ ڳالهيون
 مون ته سمجهيو ته ڪا گهڙي وهندي
 ڳالهه اهڙي ته ڪنهن به ڪانه ڪڍي
 جو گهڙيءَ ۾ ڏسي اُٿي بينين!

آئينءَ اُٿي تون تند منجهان اِئن به ته ناهي
 هن مهل ڪو وهنجي به ته تون ڪانه اچين ٿي
 ڪمري ۾ هئينءَ پنهنجي سڄو وقت اڪيلي
 پر پوءِ به ڳاڙهيون ڇو اڪيون؟ ڇو نه ڏسين ٿي؟

سهاڳ رات جي راڻي ڏسي ڏسي درين
 سليس سونهن کي هڪ رات ڪئن سڄائي وئي
 ڪڇي نه پيئي رتيءَ رات بعد اڪ، ليڪن
 ڪڇي ڪڇڻ سان ئي ڳالهيون نيون ٻڌائي وئي!

سهاڳ رات جي سوييا سمائي نيئن ۾
 اُٿي سويل، ڇڏي سيڄ، مسڪرائي هلي
 اجهو هي آڱريون منهنجون اڃا پيون ڪنن
 هئن مان منهنجي چئي پنهنجي ائن ڇڏائي هلي!

گهوت کي سمجهي سمهيل نٿڙي ڏسڻ منهنڙو لڳيس
 ڳل سندس ڳل تي رکي چپ چاپ ۾ لپتي پئي
 هو به چپ سمجهيائين جي چرندس ته جهٽ ويندي اٿي
 شانت رس، شرنگار رس ماڻن پئي چپ چپ پئي!

ڪن مٿي ڪن هيٺ تو نظرون ڪري
 ڪجهه چپن ۾ ئي چئي چرچا ڪيا
 ڳالهه جي ورندي ڏنڻه شرمائجي
 پوءِ پي تنهنجا گلابي ٽهڪڙا!

پُريءَ جي ياترا جو پچ تو پاتو
 وڃي ور سان، اتان سڪ ساڻ آئينءَ ڏي
 مگر اهڙو ڪٿي هو روپ اڳ تنهنجو
 لڳين ٿي مورتِي 'ڪوٺارڪ' مندر جي!

ڪري اٿي اشنان، چوڻي ڪيائين
 کلي مڙس کي تلڪ جي لاءِ سڏيائين
 ڏڏيو مڙس جو هٿ، ڏڏو تلڪ ٿي پيو
 وٺي هٿ چميائين ۽ دل تي رکيائين!

ٿيو هلڪو آواز ۽ در ڪليو
 چيائين ته هيٺان ڏسي ٿي اڃان
 دريءَ مان ڏٺو پي هٿائين، مگر
 ڇڏي ڪم لهي اٿي جهٽ پٽ مٿان!

پلا نانء گل جو پڇي ڇا ڪندين؟
 اجهو وٺ، چئي گل ڏئي تو کليو
 وڌايو مون هٿ ۽ تون آئين وڌي
 مونکي دل گهريو ري گهريو ٿي مليو!

گهڙيءَ ڏي نهاري تو در ڏي نهاريو
 اچي آرسيءَ جي اڳيان چوٽو کوليو
 ڪڍڻ سينڌ ويٺيءَ نه ٿيو در تي کڙڪو
 جهلي وار هٿ ۾ اٿي در تو کوليو!

اڄ ته ڪا بهي ئي هئي تنهنجي چهري تي چمڪ
 ۽ هئي ان تي نه ڪا ڏنڌلا هٿ اڳ جيان
 ڪين شڪجي ٿي ڏنڌ ۽ نه ڪي هڪيءَ ذرا
 پر ملائي اک ملينءَ ڪيتري وشواس سان!

نه ڪجهه توڻي ڳالهايو نه ڪجهه مون ٿي ڳالهايو
 ٻنهي رات هڪ ٻئي جي چين تي رکيا چپ ها
 جئين پاڻ ۾ جهنبون ملائن به پار بهل
 آئين بند پلڪون ٿيون ڏسڻ لاءِ هو پي ڇا؟

حواسن سان مون تنهنجو سنگ ماڻيو
 جدا ٿيندين مون ڪڏهن ڪونه سوچيو
 رهڻين پر روح ۾ اٿن، توکي اڄ پي
 ڇهان پيو، مان ڏسان پيو ۽ ٻڌان پيو!

ياتري هردوار ۾ بس هر جي پوڙين تي اسين
 هٿ جهلي منهنجو، ڏنڻه ڪيڏي نه شردا مان ٿي
 منهن ڪڍي تو ڪئن نه جڻ گنگي چئي مون ڏي ڏنو
 پاڻ ڏي مون کي چڪي مون سان ٿي پهر ڏني!

تاريم گلن جي ٻيڙي ٻاري ڏٺو انهيءَ ۾
 گنگا جي وهڪري ۾ ڪيڏي نه سا وڻي پئي
 اوجھل اڃا اکين کان اوءِ ڪانه ٿي هئي جو
 ڪنهن کن هوا جي جهوٽي ناري ڇڏيو انهيءَ کي!

هتي پيڪن ۾ ڪلهه آئي لڳي پئي ڪئن نه مرجهايل
 پچيس ور ور ڪري سڀني؛ ڀلا ڪئن ساهرا آئي؟
 چيائين نيٺ ڪاوڙجي؛ لکان ٿي خط وڃي ”هن“ کي
 وٺي مون کي وڃو جلدي جو ڪن ٿا تنگ هٿ سيئي!

ٻڙي! ڏيئڙي تنهنجي ڪيڏي نه سهي
 نياڻو وتو سانورو ٿي اٿيئي!
 امان ڪجهه چيو ٿي، رهيو ٿيو نه مون کان
 چيم؛ سانورو پر ڏنو پي اٿيئي؟

گل ۽ ڇاتيءَ تي، تريءَ تي ڪاهي هٿ جي، ان طرح
 ساڄي هٿ جي آڱرين سان ڪهڙا چٽ ٺاهين پئين؟
 هٿن نميل نظرون، نهارين جڻڪ پنهنجي پاڻ ۾
 چو نه ڳالهائين سڪي! ڪنهن لاءِ اٿن سوچين پئين؟

* گيت جو پتي هن جو هن لء آه ڳائيندو
 آرسی ڏسي رمڻي گنگنايو ٿي سر سان
 پاڻ پوٽر کي ڏيئي جاءِ جيءَ ۾ پنهنجي
 شيام، گنگنائِي پيو پاڻ ئي ڪنول اُن جان!
 ❖

ليٽيل هئينءَ سويرو دريءَ ڏانهن منهن ڪري
 مورت تنگيل هئي گرو بابا جي اُن مٿان
 مورت ڏسي ڏسي ٿي تو مشڪيو رکي رکي
 منهن تي پيئه ٿي ترورا سج جا دريءَ منجهان!
 ❖

صبح چڙهايو تو جل جنهن تي
 ۽ سنجها جو جوت جلائي
 ڪونڊيءَ ۾ اڃ ڪاريون ڏانڊيون
 هاڻ ڪٿي سا تلسي سائي؟
 ❖

خواب تنهنجو ته هٿڙي جاءِ هجي
 جاءِ اهڙي ٺهي ته تون ناهين
 اڃ اسين تنهنجي خواب ۾ آهيون
 خواب ۾ پر اسانجي تون آهين!
 ❖

منهن موه پريو تنهنجو ڏسي رات سمهيس مان
 منهن مرڪ پريو صبح اٿڻ ساڻ ڏٺو مون،
 سورج مڪي سج لءِ ته اڃا آه اڳي جان
 مون ڪاڻ مگر هاڻ ائين آهين ڪٿي تون؟
 ❖

* پتي = مڙس، ورُ.

ان ڏينهن جڏهن هوندس به نه مان ۽ ياد پوان نه پوان توکي
منهنجي ڪنڊهر استوديو ۾ اچجانءِ اگر مان ياد پوانءِ
ڪي پرنٽ ٿيل ڪي نيگيٽو الماريءَ ۾ فوتا هوندءِ
بس لاهي انهن تان ته دز جا ڏسجانءِ ڏسي ڪجهه ياد ڪجانءِ!

پوهه ۾ سانجهيءَ سمي توسان ملڻ آيو هيس
مس به تارا ها ڪٿيا، اوندھ اڃا ايڏي نه هئي
تو وٽان جڻن موڪلائي شام نڪتس، واٽ تي
ٿڌ ته هئي، تارن جي جهرمر پڻ مٿان ڪيڏي نه هئي!

تو سان ڪرڻ صلاح جو سوچي هميشه جان
سنيري سگهوئي شام جو نڪري هليس گهران
گهر تائين تنهنجي پهچندي ٿمجي قدم ويا
تون اڄ ڪٿي هئين جو ڪريان ڪا صلاح مان!

وار پئل، منهن سرهو، گهري شردا نين ۾،
چپ به چُرِيءَ پئي ٻاهر نڪتِيءَ جڻن اشنان ڪري
نيٺ ڪٿي ور ڏانهن ڏسي، جل تلسيءَ تي چاڙهي
تلڪ ڏنڻ آليءَ مٽيءَ مان ساڄي ٻاج پري!

زندگيءَ جي لاءِ عزت ڪو اچي توکان سڪي
پوري سوري حال ۾ پي زندگي سمجهيءَ دعا
ماءُ سمجهي تو ته نهن ڪي پي نه بخشيو ڪنهن طرح
جي ڪڏهن پنهنجي جڻي ڪي پڻ سڏيائين، ”او مٿا!“

گهمي صبح آيس ڪڍي گل به ٿي
 رکيو ميز تي ٺاهي گلدان مون،
 هيون شام جو ميز وٽ پنڪڙيون
 مٿان ميز جي بس بصر جون ڪلون!

ها ڏينهن ڊسمبر جا، هيو سيءُ به ڪيڏو
 ڪڙڪيا ٿي سندن ڏند، هٿ ڏڪڻي لڱن ۾،
 فوتو ٿي ڏسي نيس ڪٿن، نه شڪي مان
 موجود نه هوندي به ڪليو پئي تو چين ۾!

گيت وٽ انب جو وڻ پوکيل هو
 ڪسڪي نڪتو هو گلابي گل پي
 نڪتي بنگلي مان ننڍي نيتي پئي
 شاخ نٿڙائي سنگهڻ گل بيئي!

جڏهن ڏس تڏهن در تي بيئي هئينءَ
 اچانڪ ٿي توکي ويو ڇا سڪي؟
 لڳي ٿو ته آيو ائيني ڪو گهر
 اڳڻ تائين ٻاهر جو نڪرين نه ٿي!

هياسين جدا پر جڏهن پريت مُرڪي
 گڏياسين، نه لڄ ٿي نه ئي ڪجهه شڪياسين
 مون ڏيندي ٿي ورتي، تو وٺندي ڏني ٿي
 خوشي مرڪ جي اٿن به ماڻي سگهياسين!

ڪير ٻڌائي اڪ الٽي
 ڇا ڇا هاڻ ڏسي پيئي
 رات پني جڻن، هيءَ تڻن ئي
 تارا چنڊ ٽپي ويئي!

اڇي لباس ۾ ڪاليجي ڇوڪريون ٿي پريان
 ڪلهو ملائي آيون ٻانهن ٻانهن ۾ ڏيئي
 مڙي ڏنائون ٿي ڪاليج جي نئين بلڊنگ
 لڳيون ٿي وسري ويل سهڻي خواب جان ٿيئي!

اڄ پنهنجي ئي ماضيءَ ۾ ليو پائي نهاريم
 مون پاڻ کي ڪهڙو ۽ الائي ڇا ڏٺو پئي
 جڻن چير منجهان در جي ڏند پنهنجو ئي ڪمرو
 ساڳيو ئي هڻو پوءِ به ساڳيو نه لڳو پئي!

بيچ جي چنڊ وانگي ڪير ائين
 ڪنڊ ۾ ٿي ڪرڻڊڙو ويٺو
 ڌنڌ چانيل هو چڻي پاسن کان
 چنڊ ڪيڏو نه ٿي اداس لڳو!

هئا ميز تي ئي پيا سڀ ڪتاب
 هئا پين ۽ نوٽبوڪ پي ڪليل
 گهڻيءَ ۾ ڪئي راند پئي ٻارڙن
 لڳم، هوس گهر ۾ ئي پٽڪيل ڀليل!

دير تائين گهر جي پورهئي ۾ هئي
ڇا ته ڦٽڪي رات، ننڍڙي نائڪا
گيت جي گُن گُن ٻڌي جهٽ ڪم ڇڏي
ويئي پڇندي گهوت جي آسار ڪا!

هار سينگار ڪنوار ڪري اڃ
پاڻ ڏسڻ ۾ مگه ٿي ويئي
اک آئيني منجه، چيائين،
”مومل! اڃ ته وٽين ائين پيئي!“

لهر تي لهر وري ٿي ۽ هتي ٿي
رنگ هي من ۾ ويو موج اُتاري
ڪاٺي ڪٽڻ نه ٿي جذبات وهيئي
ڏسي لهرن کي وري ور ڏي نهاري!

آلسي! سست ڇال! ويهي رهين؟
ٻڌي، ور ڏي ڏسي فقط مشڪي
هٿ وڌائي سندس هٿن کي جهلي
موه وس پيٽ تي رکي لپتي!

گهوت سان گڏجي وٺي مندر ۾ درشن واسطي
ڊيو چرڻن ۾ رکي گل هن مٿو تيڪيو جهڪي
هوس وارن ۾ پيل جو گل اڇو رايل جو
پر ۾ بيٺل ور جي پيرن ۾ ڪريس، جڻ ٿي اُٿي!

* پنهنجي پيشانيءَ جي اجلي عڪس تي بندي هئي
 ڪله ڏسي ڊرين تو خوش ٿي گنگنايو ڪئن نه پئي،
 بندي هئندي پنهنجي پيشانيءَ تي اڃ ان جي اڳيان
 عڪس تو بنديءَ جو بنديءَ سان ملايو ڪئن نه پئي!

اڃ اوچتو آئيني اڳيان بيهي
 ان ريت انهيءَ ۾ چو ڏٺو پئي تو؟
 ۽ مشڪي چين ۾ ٿي، گهمائڻ هٿ
 اهڙو به ڇا محسوس ڪئو پئي تو؟

اهائي هجي پي اهائي نه آهين
 الاڻي چو اڃ تون ته ڪا ٻي لڳين ٿي
 نه ڪو ڳهه ڳڻو، صرف بندي مٿي ٿي
 سهاڳڻ، مگر سرس سهڻي لڳين ٿي!

آرسيءَ آڏو بهي تو ڪيو سينگار پئي
 هيڪلي هوندي به تو پئي مڙي هر هر ڏٺو
 گهر ۾ ڪوئي پي نه هو توڻي جو ان مهل تي
 توکي ليڪن پڪ هئي ”هو“ اتي موجود هو!

پين چپ تي، نگاهه ڪاغذ تي
 ويٺي سوچي چئي لکڻ جي لءِ
 ڇا اٿم دل ۾، سڏ اٿس ساري
 ڇا لکان، ڇا اٿم ڏسڻ جي لءِ؟

بيڪن ۾ وڃي پهچ لکڻ ڪين پلينءَ
اڃ آيو ٽپالي اهو خط تنهنجو ڪٿي!
تنهنجي پيشانيءَ کي ڇهيم جئن ورتو
تو بند لفافو هو ڪيو تلڪ هڻي!

بيڪن ۾ رهڻ جيترا پيرا به وٺينءَ
مون واسطي آئينءَ تون منو موه ڪٿي
هن پيري ٽڪينءَ پي نه گهڻو ماڻ پري
موٽينءَ ته ڪٿي موه نه پر موه بڻي!

توڻي جو ور چيس ته وڃڻ جي تڪڙ نه ڪري
ٻانهن مان هن جي پاڻ ڇڏائڻ جي هن ڪٿي
اٽڪيس بٽڻ قميص جو وارن ۾، جهٽڪندي
ڇڪ ڪاڻي، سيني سان لڳي بيٺي 'آئي' ... ڇڻي!

جي ڇڳون منهن تي ڪرن، تن کي ته ٿي پاسي ڪري
پر اکين مان هٽڻ ڪرڻ جي لڙڪ ڇا تن کي ڪري
اٺبٺت ور ساڻ ٿي آهيس، دل ڀرجيو آچيس
ڪين ڪجهه اُڪليس منهن مان ڏک ۽ ڪاوڙجي ڪري!

هٿ ڪلهن تي هڪ رکي ٻئي سان مٿي کاڌي ڪٿي
منهنجي منهن ۾ مرڪندي هڪ ٽڪ ڏنائين ڪئن نه پئي
هورڙيان لوڏي پڇيائين: هٿن رنينءَ ڇاجي ڪري؟
ڦڙڪي ڦڙڪي اڌ ڪليا ڇپ پر ڪي ڳالهائو به ٿئي!

رسي ويهي رهي، ڏسندي رهي چپ چاپ سانول ڏي
نماڻا نيڻ سانول جا هٿيا هن جي نه مڪڙي تان
ائين اڌ رات ٿي ويهي ٻنهي کي ڪل اچي ويهي
جُهڪي ڪلندي جئين راڌا، لڳايس شيام سيني سان!

ڏينهن کان پوءِ آيو هوس
مشڪين شيام، ڏسي مون کي
ڪيئن چوان احساس به ڪو
اُپريو تنهنجي چهري تي!

توڪي حال ٻڌائيندي مون
هر هر پئي تو ڏانهن نهاريو
ڌيان ڏئي اٿن سانت رهين تون
تنهنجي سانت نه ڪجهه اظهاريو!

مون سمجهيو بدڪ ڄاڻ ويندي اڏامي
پڪيڙيائين پنهنجا ٿي پر جنهن نموني
گهڻي لاڏ سان پر پڪيڙيائين، ليڪن
مٿي ٿي نه ڌرتي ڇڏي ڪنهن نموني!

هوا ڪنول کي رکي رکي
لوڏو ڪيڏو سخت ڏنو
پر نه پسايو پاڻيءَ سو
ڏانڊيءَ مان نه هوا کون چنوا!

”ايا پيو تون جاڳين، سمهين چو نه ٿو؟“
 اهو ئي ٻڌڻ لءِ چيئڻ هان جو،
 نه ورجائي ڪجهه، مسڪرائڻ فقط
 الا، صبر ڪيڏو نگاهن ۾ هو!

بيهي آڳر ۾ وٺي ڪجهه ڏسي گنپير ٿي
 صبح ڪيڏو پئي لڳي من منجهيل اڏماند ۾
 جهنب پاڻي جهنب ۾ چپ به پاريل هئا
 پاڻ ۾ جهرڪيون به پڻ ڄڻ وڙهيون پئي راند ۾!

سانت هيءَ شيشي جي هڪ ديوار جان
 ٻن دلين جي وچ ۾ آهي جا آبي
 مُرڪ مٺڙي صرف هڪ، ان لءِ ڪپي
 چور ٿي ان سان ئي پت پوندي اچي!

رساله ۾ گچ رات گذري وئي
 تڏهن کين سرچڻ جي مس مس سجھي
 نهيا، هڪ ٻئي ڏانهن ڏسندا رهيا
 ڪٿي کير واري جو ٺڪ ٺڪ اچي!

هٿ ۾ گراهي مرڪ چين تي
 پت کي هن جڻن ڪارايو پئي
 کائي ٻار ٿي منهن مچڪايو
 سواد ماءُ کي ڄڻ آيو پئي!

ٻار اڳيان هو ماء پنيانئس
شيء ڪڏندو، شيء ڪرندي پڇندي
ٻار ڪليو پئي گهر پئي بهڪيو
پراڻ ويا هر شيء ۾ پئجي!

ممي ڏس ڪيتري مون مان
مئي خوشبو اچي پيئي
ممي جئن ئي مڙي، چارو
پي پي ڏيئي پڇي ويئي!

ڦل ها وڻ ۾ ڦول نه ها
ڇو نه اکين کي ڳالهه وئي؟
ڪيڏو من کي موهيو پئي
ماءُ گود ۾ ٻار ڪڍي!

منهنجو هٿ پختو جهليندين عمر ۾
دل ۾ مونکي اڃا پڪو وشواس هو
تنهنجي هٿ ۾ هٿ جو پگهر ۾ لڄ وڃان
تو نه ويڏي وقت ئي ڪسڪڻ ڏنو!

نيڻ هن جا نچيا پئي سياويڪ ئي
يا نچيا ئي آهي ايئن مون کي ڏسي؟
ڪئن بنا تال ليه ۾ ڪنڀر پير پئي
ڪيس ڏسندي او منهنجي سياڻي سڪي؟

نه مٿي ٿي سگهيو جو سڪي! جاڳندي
 مون کان ننڊ ۾ ڪم اهو ٿي ويو
 نه مان نرلجي ۽ نه مان بي ڀي
 اهو پيئي سوچيان ته اٿن ڪئن ٿيو؟

الا، هيءَ دل ۾ ڪهڙي پيڙ آهي
 اڪاسي هٿن پئي ڪنهن واسطي دل؟
 ڏنل ناهيم، نالو پي نه ڄاڻانس
 ڪٿي آهي سڪي جنهن واسطي دل؟

آفيس کان جو موٽيس سوئو هيءَ ڪلهي تي
 بيچين ٿي، دريءَ مان بيٺي لياڪا پاتڻ
 ڏسندي اُچلجي آيو منهنجي هٿن ۾ سوئو
 شرمائجي چيو توه ڪيڏي نه دير لاتڻ!

تنهن ڏينهن نه چارو۽ جي مجيد ويٺي رسي ايئن
 ڳالهايو ته هن ڪينڪي روٽي به نه کاڌي
 چارو ته ٺهيو ٻار ٿي پر توکي چوان ڇا
 جو صبح کان ڳالهائين نڪي کائين ٿي ڪجهه پي؟

ور دفتر ويو هوس نه اڃ، ڪجهه ناچاڦائي ڪارڻ
 جهٽ گهر موٽي جو کائڻس به نه دفتر ۾ ويٺو ويو
 ايندي لپٽيل ور جي ڳلن کي هٿڙن سان ڍڪيائين
 مشڪي هٿ ڪجهه پٽي ڏنائين ته ڏسندي ڦول ٽري پيو!

پڙهڻ هن کي، دفتر ۾ توکي هو ويڻو
اٿي صبح ڏيئي کي اٿڻ لاءِ سڏيو تو
مٺي ڏيئي، مرڪي، رکي هٿ ڳلن تي
سندس منهن کي مڪڙي بڻائي ڇڏيو تو!

دل ۾ آيم پور ڪونڊي مون به هڪ ورتي ڪڍي
جڻن دلا ڪونڊيون ڪڍي ڪنڀر لنگهيو پئي گهر وٽان
اوچتو اڃ ويٺي ويٺي مون جو ڪونڊيءَ جو پڇيو
گل چني ڪرتي ۾ منهنجي تو لڳايو پيار سان!

ڦوڪڻا رنگين آندا ڦوڪڻن واري هٿا
ان جي هوڪن تي ڪٺا ٿيا ٻار ساري بلاڪ جا
ماءُ جي هو هنج تي جو ٻارڙو معصومڙو
ڦوڪڻي جي لاءِ ان پي هٿ وڌايا پتڪڙا!

صبح ڪم تي ٿي ويس در تائين گڏ آئينءَ ڇڏڻ
پنهنجي وارن مان ڪڍي گل ڪوٽ منهنجي ۾ وڌي
شام جو موٽيس ته در تي منهنجي لاءِ بيٺي هئينءَ
ڪوٽ مان گل لاهي مرڪي پنهنجي چوٽي ۾ وڌي!

اگر جنم ٻئي ۾ ٿي ڀائر ڄمون
وڏو آءُ ٿيندس، ننڍو تون ٿجان
سهاڳڻ ٻڌي ور کي ورندي ڏني
وڃي پهرين شل مان وڏو ٿي ڄمان!

رات بجلي وٿي ته اسٿو وٽ
 ناچ اوندهه ٿي رنڌڻي ۾ ڪيا
 مرڪ تنهنجي ڏسي آهائ ۾ پر
 ڦڙڪي ڦڙڪي ٿي سا ته ڪئن نه خفا!

چيم عمر ۽ سونهن جون ڳڻ نه ڳالهيون
 هنٿر چاهي، مون کي جو ايڏو پڏائين؟
 رڪي سر هيو ٻانهن منهنجيءَ تي ليٽيل
 سري ٻانهن منهنجي گلي ۾ وڌائين!

پر ۾ ليٽيس جئن وڃي سر هن جي پيرن تي رڪي
 پير منهنجا جهٽ چڪي لاتائين پنهنجي هانؤ سان
 ٻوٽجي ويون اڪيون سڌ ٻڌ نه ڪا تن جي رهيم
 اڄ به هن جي دل ۾ ايڏو پيار، مان ٻيو ڇا گهران!

پنهنجي گڏيل ڪٽنب جي اڄ ياد ٿي اچيم
 نالو نويڪلاڻي جو ڪنهن ڪنڊ ۾ نه هو
 چاهيائين ڪجهه چوڻ ٿي، اڳيان ٻار ڪئن چوي
 ڪئن بار بار مون ڏي آبالو ٿي هن ڏنوا!

ماءُ ڳالهايو ٿي پٽ سان، نهن اچي بيٺس پٺيان
 بند ٿي ويو سلسلو لفظن جو اٿن ٿي اوچتو،
 منهن ڪڍي مٿي ڏنائين پٽ طرف ليڪن لڳس
 مڙس جي ۽ زال جي وچ ۾ ٽيون ڪوئي نه هو!

سفر تان موٽي پت آيس ۽ گڏجي هو وٽس بيٺو
چيائين تنهن کي مُرڪي؛ وائڙي ٿي هٿن ڏسين ڇاڻي
ڪڍي جهٽ ٽوال آڻي ڏينس ڪو هٿ منهن ڏيڻ جي لاءِ
چيائين پت کي پيءُ کن؛ وڃ وڃي بدلاءُ ڪپڙا پي!

سس جي پيشانيءَ تي هلڪا گهنج ها، مشڪي به پئي
نشان ڳالهايو رڪو ۽ جهٽ هلي ويئي پريان
رشڪ مان پاڙيسريائي ڪئن نه نڪ موڙي هلي
سڪ ٻڌل نظرون کڻي هو جي ڏسي مان ڇا ڪريان؟

تو سڏيم مومل ڪري، ان نانؤ جي جهنگار تي
ڏينهن سارو ڄڻ هوا ۾ پئي نڇيس پوپت جيان
سج لٿو ليڪن خبرناهي هئي اوندھ ڪٿي
مان ته گهيريل ٿي رهيس تارن جي روشن مرڪ سان!

نيٺ جهلجي ٿي پٿينءَ، ڇاڪون نٿاڻءَ روز روز
ائڻ چئي؛ ڳاڻيان مگر ڳائڻ مونکي ايندو هجي
صبح گونجي پئي پٺل آواز سان ڪئن باٺ روم
تو ڦهاري هيٺ اڃ وهڻو به ٿي، ڳاتو به ٿي!

هيڏي ساري چانڊوڪي ۽
ٽولاريل ليمن جي خوشبو
يائڙ پينر، پيءُ جو پاڇو
ماءُ مٺيءَ جي مرڪ جو جادو!

سواد جي ڳالهه تان ئي ڪاوڙجي
منهنجو ڪنڌي ئي پليٽ کي اُچلڻ
ٻڌي آواز، جهٽ ۾ رنڌڻي مان
تنهنجو ڊوڙي اچڻ، ڏسي مشڪن!

زال چپ چاپ سڀ ٻڌو بيٺي
جوش ۾ مڙس پئي چيو ڇا ڇا
اٿن ئي در ڏي لڳي ڇتائي ڏسڻ
۽ ٽي ڪمري ۾ ويٺي ماڻ صفا!

اکين ۾ موھ، چپن تي مرڪ
گھرو ڪم ڪار سمورو وقت
مھاندو سھڻو، نرم سڀاءُ
مگر هٿ تنهنجا ڪهرا سخت!

ٻارن جي ڀر ۾ ويٺيءَ اڱڻ ۾
اڃ اُن سڪائڻ پٽ تي پڪيڙي
ٻارن جي وڙھ- جهڙ، اُن تي ڪبوٽر
هڪڙن کي هڪلي، جهڻڪين ٻين کي!

موج جي، چوڄ جي، ناچ جي، شور جي
دلڪشيءَ جي ۽ رُونشي جي هڪ مُورتي
مون ته ٽپ ٽپ ڪندي اڃ اڃانڪ ڏني
گهر جي دالان ۾ جهرڪڙي جهرڪڙي!

هيو ڏاڏيءَ جي ٻانهن ۾ ئي سونو
چمڪ نيئن ۾، مٺڙي مرڪ منهن تي
ڏٺو ور ور ڪري ڏاڏيءَ تي ڏانهنس
ڏنائين گود ۾ شايد ٿي پٽ ڪي!

جئن گهڙيس گهر ته پٽ جي دانهن ڏٺه؛
”هر گهڙيءَ ٿو وڙهيم جن بڻي.“
مون وڌي کيس جئن جهليو ڪن کان
چيو توڻي ”نهيو، ڇڏيوس ڪٿي.“!

ڪنهن ڏنس پٽ جي شرارت جي شڪايت اڄ جئن
جهت سڏي هن کي سندس سامهون ڏنائين ڌمڪي
۽ چيائينس ڪلي: ”اٿن نه ڪبو آ ڏاها...“
تي لڳو، ماءُ کي ناراض ٿي پڻ ٿي ٿي خوشي!

تنگ ٿي نيٺ چيس ماءُ ته وڃ، نڪري وڃ
گهر ڇڏي ڊيٺ هلي ڪئن نه ويو آڪڙ مان
موٽندي بند ڏسي در اچي سڌڪن ۾ پيو
روڻي روڻي پئي سڏيائينس ته درڪول آمان!

ڪالهه تائين ٻچن کي ڪارائي
خوش هئي، تن ڪيو هيس گهيرو
اڄ چو جهرڪي اداس ويئي آه
آه خالي ڇا اُن جو آڪيرو؟

ڪيترا ڏينهن پيڙ ٻار سٺي
رات ٿي هو سمهڻ جي لاءِ ستو
شانت چهرو، سڊول سهڻو بدن
باهه! شايد تو دونهن ۾ نه ڏٺو!

ٻار جو ضد نه هو نه ڪيتو هو
گهر ۾ ڪيڏي نه ماڻ ماڻ هئي،
پنهنجي مايوس مرد ڏانهن ڏسي
روئي ويئي ڇو هاءِ ماءُ مٺي؟

اي سڪي، ڇا پئي ائين سوچين؟
روئي ويئي ٻڌڻ سان ماءُ مٺي
”هاڻ ڪنهن جي لاءِ پيڻا سوچينديس؟“
هي ٻڌي خود سڪي به روئي اُٿي!

وئين، پاڻ سان حيات جي وئين روشني کڻي
آئي مٿان ٻي آهه اڃا مند مينهن جي
ڪيڏا نه آسمان تي ڪارا ڪڪر مڙيا
بينور رات، روشني ڌنڌلي ٿي ڏينهن جي!

پر منجهان خوشبو نه آئي پئي، مگر
پوءِ پي خود گل نظر آيو نه پئي
تنهنجي گڏجڻ جي خوشي محسوس ٿي!
شيام، ليڪن تون هئين مون وٽ ڪٿي!

آسوءَ جي ٽپهري، ڪري ڪانءُ ڪان ڪان
 ڦٽاڪن جلائڻ ۾ ڪي ٻار پورا
 دسهڙو ٿي گذريو، ڏياري به ايندي
 جليا پئي اُجالِي جا سينا آڏورا!

ڦول ٿي ڦول هوا ۾ خوشبو
 ڀر وٺي خلق به پئي آئي وئي
 بس ويو رنگ نظاري جو ڦري
 اوچتو ڌوڙ اڏي اک ۾ پئي!

اڳ به ائين هو، هاڻ به آهي، هن کانپوءِ به ائين ٿي
 ڏينهن ۽ راتيون وارو وٺندا، مندو ڦرنديون رهنديون
 هي جاتم ٿي پر جو ڄاڻي پي نه ڪڏهن مون ڄاتو
 ڪنهن جي لاءِ آلا هنن دل ۽ اکڙيون سڪنديون رهنديون!

پر سال ڪان وڌيڪ ٿڌيون هيل ٿيون مگر
 آهي نه انتظار تڏهن پي بهار جو
 اڄ زندگي ڪَ نقش ڪو ديوار تي چٽيل
 گل جو نه ڪو هڳاءُ نه ڪو درد خار جو!

چيٽ جو صبح چانيل هئو باغ تي
 بس گهمي بينچ هڪڙي تي ويٺس اچي
 ڪا مٺي ياد مون ساڻ اوري هيءَ
 ويٺي ويٺي پئي ياد اُن ياد جي!

سوچ ۾ رات وهائي منهنجي
سوچ کي صبح وئي نند کجي
باک ڦٽندي ئي ٿڌي هير گهلي
رنگ خوشبو جا اُٿيا گهند وڃي!

سارون اڳوڻن ڏهاڙن جون سارون
دل کي انهن ڀر ۾ بس ڀلايو
ڪمري ۾ ويهي اڪيلو لڳم پئي
ڄڻ ٻاهران هن جو آواز آيو!

گل تي ڀونري گونجاريو
ڪويل ڪوڪي انهن مان
هڪ ۾ مستي ٻئي ۾ پيڙ
ٿيو ڀلا ائين سو ڇا کان؟

رنگ ڪٿي اڄ ننڍڻ وارا؟
شانت سپاءِ نمائي ٿوري!
قول سفيد، گلابي مڪڙي
جوهيءَ جهڙي منهنجي خوري.

چهرو گنيپير، موه نيئن ۾
وار روپا سندس آڇو پهراءِ
پنهنجي تنهن سان ڪيائين ڳالهيون پئي
شيام راڀيل جو هوا ۾ هڳاءِ!

وهنجي سهنجي ور وٽ آئي سنڌر ساڻ ڪٿي
 تلڪ ڏياري سيند ڀرائي بهڪي پئي به به
 ور ورجايس هيڏي ٿي پڻ تلڪ ڏيارين هيئن...
 هٿ پڪڙي آهستي چيائين: ”تنهنجي سالگرهه!“

صبح ويندس، چيم ته چيرنه هنئر
 اچان تنهنجي ڪري سلامي پي
 مان سڏيان ٿي سڏيان اڳي تنهن کان
 تنهنجي ڪڙڪي وٺي وسامي پي!

مڃين ها، ڪن وهين ها ٻي به، ڇا ٿئي ها
 مگر پنهنجيءَ تي، ضد ڪيڏو ٻڌي بينينءَ
 چيئڻ: ”هاڻي وڃان ٿو“، بس ائين هڪدم
 وڃي در مان دريءَ تي هٿن اچي بينين!

ڄڻ رُسي تو چيو؛ ڇڏيو به ڪٿي؛
 مون چيو؛ ضد ڇڏيو، ڪٿي پرڇو.
 منهنجي چرچي کي سمجهيو ساڀيان تو
 تنهنجي ساڀيان مونکي لڳي چرچو!

پڪ سڀان نه ته پرينهن گڏباسين
 وئين چوندو بنا نهارڻ جي
 چند چوڏس جو آپ ۾ بينو هو
 ڪيڏو ننڍڙو لڳو ڏسڻ ۾ ٿي!

تو کي پانيم ٿي اهو جاتم ٿي، پر
چوٽي پانيم هي نه ڳجهه سمجهي سگهيس
تو ۾ ڪجهه هو جو پسند آيم نه ٿي
اڄ ٿو سوچيان ۽ نه ڪجهه سمجهي سگهيس!

مان ته پيريءَ سان ٿي هم آغوش هوس
اک ۾ نڪريو روپ جوين جو ڪٿان!
بس سريو سنتوش، بيچڻي لٿي
تن ۽ من ٻيئي ٽڙي پيا قول جان!

تو نهاريو مون نهاريو ڪالهه اٿن ملندي لڳم
هيءَ ڪشش آهي اڳوڻي جنم جي ئي پيار جي
موڪلائيندي چيو اڄ تو پڪي وشواس سان؛
هي اسانجو پيار رهندو هن حياتيءَ بعد پي!

ڏٺو جيسين نه هو تيسين ڏسڻ لءِ نيٺ آتا ها
ڏسڻ کانپوءِ بڻايو گهيرو ٻانهن هن کي پاڻ لءِ،
ڪٿي پوري ٿي دل هن کي جهلي ٻانهن جي گهيري ۾
سڄي ڪايا لڇي پئي، پاڻ ۾ هن کي سمائڻ لءِ!

روپ تنهنجو اٿم اکين ۾ پرين!
ڪن ۾ تنهنجون اٿم مٿيون ڀڙڪون
دل به تنهنجي اٿم جڙيل دل سان
ڪي اڃا؟ سو ته پاڻ ٿي ڏس تون!

”تون ته ڪاوڙ ڪڏهن ڪندو ناهين
اڄ چو تنهنجون ڏسان ٿي لال اڪيون؟“
مون ته توکي چيو نه لفظ تڪو
تنهنجون آهن سچي ڪمال اڪيون!

سڀيئي پاڻي اڃا تائين گهيري ويٺا کيس
هئي ته شام جو موٽي ڪنوار پيڪن مان
ڏسي، خفا ٿي چيو نيٺ مڙس آهستي؛
”مٽي ۾ سوراٽم، ڇا ڏيو ته پي لپٽان!“

نه ڳالهائين نه ويجهو ٿي اچين ٿي
نهارين ٿين نه هونءَ وانگر ڪلين ٿي
چوان ڪئن تون رٿي آهين جو پيڻين
اٿي ڪلندي وئي، چؤ ڇا چوين ٿي؟

نه چنڊ ڏانهن نهارين نه آرسيءَ ۾ ڏسين
ڪنائين لات نه ڪويل جي، ماڻ ماڻ رهين
مگر ڪو پاڇو چري ٿو هوا جي جهوٽي سان
ته سيسرات پرين، دل ٿي دل ۾ سُور سهين!

ڪيڏو اکين ۾ پيار پري آئين ميندرا
ياڪر ۾ تنهنجي، سڌ نه مونکي جيءَ جي رهي
هاڻي ڇڏي وئين چو نه مومل ۾ تنهنجي لاءِ
هڪ پريتما نه پر رڳو هڪ زال ئي رهي!

مومل مومل جي نه هجي ها
ڪاڪ جي هاڪ نه ايڏي ٿئي ها
جي راڻو به هجي ها راڻو
مومل ڇو هٿن ڏاڳهه چڙهي ها؟

مورڪن جان ڪرين ڪڏهن ڳالهيون
بول بولين ڪڏهن ته ڏاهن جان
علم جي روشني ڪري حاصل
سرس ڇا ۾ تون ڪڙڪيتن کان!

ڪوٺروءَ گلي ۾ ٻانهن وجهي پاڻ ڏي ڇڪي
بس اڌ ڪليل ڇپن جون مٺيون دعوتون ڏنيون
جهڪندي ٿي ڀرجي آيون چنيسر جون ڇو اڪيون
ڪوٺروءَ جون هاءِ جن جي چلڻ سان اڪيون پنيون؟

اڃا به ياد اٿم تنهنجو انتظار، مٺي!
پٺيءَ جي ٽيڪ ڏئي در تي جٽن هٿينءَ بيٺي
لڏيءَ تي وار ۽ آگر تي چڱ هيتَ ويڙهي
جهڪبءَ اڪيون ۽ ڪليءَ ڇپ پريان ٿي مونڪي ڏسي!

هوڏ ڪري پئي ڇانگڻ مڙيم ڪندو لڳي ويم
جهت پٽ ڊوڙي اندر ويٺي آئي سئي ڪٿي
منهنجي هٿ مان ڪندو ڪيندي هن کي سئي چي
اک ۾ ڳوڙها، مرڪ به منهن تي ڪيڏو نه پئي وئي!

پاڻ وٺي آئينم ڏسڻ لاءِ،
 تون ئي هليو وٺين چوهو چوهو!
 دلڪش ناچ جون مُدراڻون، اُف
 پر پٿر ننگو ننگو هو!

ڪونه ٿيندءِ آمر ائين نالو
 جي لکيئ پي به ٿي ڪتاب نوان
 ڳول تارو هجي جو ان جاتل
 چو ته سڏبو سو تنهنجي نالي سان!

زندگي معنا جيئن، جڙي ته جيءُ
 ان جي ٻي معنا نه ويهي ڳول ڪا
 اُت ته جاڳايون انهن مُردن کي پڻ
 جن جي پڪ ناهي ته ڪو آهن مٿا!

لٿو سج، سنجها ٿي مٿان رات آئي
 پني رات، منهن مير ٿي، سج به اُڀريو
 ائين موقعي لاءِ نهاري نهاري
 گهڻو وقت گذريو؟ گهڻو وقت گذريو!

پنهنجي شعرن کي سڏيندو هو مٽيءَ جا دير شيام
 پر انهن مان جنهن ڪڍي نڪريون ڪيون ويهي ڪنيون
 آه حيرت پاڻ ۾ جوڙي رکڻ سان تن منجهان
 ڪيتريون جوڙي وٺيون تنهن خوبصورت مُورتيون!

چوندي ڪنيو ڪتاب مون ڪيڏي نه شوق مان
وينس دريءَ اڳيان ئي، پڙهڻ لاءِ ٺهي ٺڪي
پوءِ ڇا ٿيو ڪتاب کي، سڌ ناهه ڪا مونکي
پت تي پيو هو، مون جو دريءَ مان ڏٺو جهڪي!

رنگ برنگي هي تصويرون جن ۾ سهڻيون عورتون
هر پت، ڇت، پت تن سان چمڪي، آهي ڪنهنجي جهوپڙي؟
اندر اهڙين تصويرن تي لپتل ڪوئي فقير هو
بابا، هي ڇا آهه؟ چيائين: جنت پنهنجي جهوپڙي!

ڪاهيءَ ۾ سا مسيت وڌيري جي گهر اڳيان
ملا جي بانگ پنج لڱا روز مون ٻڌي،
ڪنهن ٻئي کي ڳوٺ مان اُٿي ويندو ڏٺم نه، ته به
ضامن سين جي لاءِ دلي ايمان جي هئي!

هُو اسانجي ڳوٺ جو المست مولائي فقير
ڪنهنڪي ڏسندو ڪجهه ڪندو چونڊس ته ريتو رهائين،
ماڻ مائڻ لاءِ ڏٺو جيڪو اٿئي جڳ ڌڻيءَ
جيڪي ڏيکارڻي ڏس، خوش ٿي، ڀلو، جيسين جڻين!

اڻ لتاڙيل ٿي سا ته واٽ هئي
گاهه ڪيڏو نه آسپاس هيو
جڏهن لنگهيس اک وڃي گلن تي پئي
پوءِ به من ڇو ٿيو اداس هيو؟

---

* ڪاهي: نارائڻ شيام جي جنم ڀومي. هيءُ ڳوٺ حيدرآباد کان سکر طرف ويندڙ نيشنل
هاءِ وي تي، نوشهرو فيروز کان 6 ڪلوميٽرن جي فاصلي تي واضح آهي.

گل کڍي پڻ سگهياسين ڪين لڏي
ڪانه خوشبو ڏني ڪڏهن به اسان
۽ نه ڪنهن تي ڪٿيسين چانو ڪڏهن
نوٽ پنهنجو وجود توهر جان!

ڪنهن جو ريڊيو کليل هو پاڙي ۾
آيو آواز بنسريءَ جو پئي
تنهنجي هٿ ۾ کليل هئي گيتا
شيام، ريڊيو مگر ٻڌو تو پئي!

ٻن هٿن ۾ ته ٻن چپن تي ڪڏهن
بنسري هڪ ڏسڻ ۾ آئي پئي
نظر آيو نه ٿي مگر ڪوئي
ڪنهن ائين بنسري وڃائي پئي؟

دوست، هر لفظ کي پنهنجي معنا هئي
پر به جنهن ڍنگ سان ڳالهه تو پئي ڪئي
اٿن به سمجهي سگهيو هوس اڳ ۾ ڪڏهن
سچ، وئين تون ته معنا کي معنا ڏئي!

شعر توسان رهاڻيون ڪندا قرب سان
مان نه هوندس ته ڇا ٿي پيو، اي پرين
آدمي ٿو جئي بس ڳڻيل ڏينهن کي
شعر جي زندگي سج سنئين نت نئين!

رباعيون

جو اسم وٿي تنهنجو ٿو توکي سڀ کان
ان اسم سان، توکي ٿي مخاطب، ٿو چوان
رک دور بديءَ کان، ڀلي گهرندو سا هجان
ڪر مائل نيڪي ڏي گهران يا نه گهران!

تنهنجي صنعت ڏسي ڪو گلزارن ۾
 تنهنجي عظمت ڏسي ڪو ڪهسارن ۾!
 دنيا آرام ۾ سمهيل آه جڏهن
 توکي ڳولي تڏهن ڪوئي تارن ۾!

ڪڏهن نه ٿئي چنڊ کان ڪرڻو ٿو جدا
 ڪڏهن نه ٿئي ننڊ کان سپنو ٿو جدا
 تو منهنجو به ناتو ته ٿيو تن جهڙو
 پر توکان رهان آءٌ ڀلا ڇو ٿو جدا؟

آڪ ٿي نه هجي، نگاهه خوش خواب هجي؟
 چاندوڪي هجي، ڪڙيل نه مهتاب هجي؟
 مان مان ٿي هجان، توفيل هجين يا نه هجين؟
 ممڪن جو حباب سان نه گڏ آه هجي؟

دنيا ۽ اُن ۾ شياءِ هستي جو خواب؟
 ڌرتي تي، عرش هيٺ هستي ناياب!
 هستي ۽ بي بقا شين جي وچ ۾؟
 هستي ڪهڙي حباب تي، زير حباب؟

اي شيام سراسر ٿي اها دنيا خواب
سي خود به ٿيا خواب لهن جي ٿا خواب،
هي ڪنهنجو ٿيو خواب؟ سمهيل آهي ڪير؟
دنيا جو ڏسي ڪير ٿو حيرت زا خواب؟

اظهار ڪري ذات جو دنيا ٿي مٿي
دنيا کان مگر ذات، وسوڙا، ٿي مٿي،
اظهار ٿو معنيٰ جو ٿئي لفظن ۾
لفظن کان مگر ڪيترو معنيٰ ٿي مٿي!

ڪئن ساه تي ويساه رکيو مون جڳ ۾
پويان ٿي هليس، کيس ڪيو مون اڳ ۾،
جيوت جون گهڙيون اُن ٿي لتايون سڀ ٿي
ويساه رکيم سونهين جو، ڦورو ٺڳ ۾!

ناڪار، ڪلچڻا اسين جو ڪجهه آهيون
اي ٻاجه پريا، ٻاجه سنڌ ٿا چاهيون
اي سائين، لياقت جي اسانجي ڏسندين
چونري ۽ تڏي جي به ته لائق ناهيون!

ڪنهن سهڻي عمل تي نه ٿيس مان عامل
تحصيل ڪري علم، ڪيم ڇا حاصل؟
اي شيار ڪريان ڇو نه شڪايت، ليڪن
جيڪي نه ملين، اُن جي هجان پي قابل!

بگڙيل نه تون سمجه منهنجي تقدير جا خط
تحرير جا خط منهنجي جبين تي جي غلط
ظاهر ڪيان نقاش جي دل جي حالت
منهنجو ڇا منجهس؟ اُنءُ ته تصوير فقط!

پلجي به مصيبت ۾ نه فرياد ڪندس
خودداري ڪڏهن پنهنجي نه برباد ڪندس!
جو عيش طرب ۾ نه ڪڏهن ياد ڪيم
ڇا رنج آلم ۾ سو هينئر ياد ڪندس؟

هِن هُن کي جهڪي، ڇو ڪرين هِت هِت سجدو؟
ڪي سمجهين به ٿو نيٺ ڪرين هي ڇا ٿو؟
آداب عزازيل کان سک سڃدي جا
هڪ جو رڳو هڪ جو ۽ نه هِن جو، هُن جو!

مغرور ٿيس توڙي ڪ خوددار ٿيس
دم آنءُ خدائي جو هڻي خوار ٿيس
بس غرق ٿيس ”نيل“ ۾ ”فرعون“ بڻي
منصور ٿي سوريءَ جو سزاوار ٿيس!

گل پن مان وجهي واجهه پریشان ٿين ڇو؟
خورشيد مان، شبنم مان نمايان ٿين ڇو؟
ڇا لاءِ هتان هتان ليا پيو پائين؟
پنهان نه رهي سگهين ته پنهن ٿين ڇو؟

هستي ۾ آيس جڳ رجي هستي سان
جيتوڻي پل بن لسيءَ ايران، نسران
مان آهيان، جڏهين کان پهرين پريات
وڻ مان ڦل، ڦل مان بچ ۽ وڻ بچ مان!

وڻ ٿڻ جي لڏي، ڦول ٽڙي، ميوو ٺڄي
دل هيچ منجهان ناچ ٺڄي، رنگ رڄي!
اي شيام، ٺهيل آه مٽيءَ مان جنهنجي
تالاب انهيءَ مان سو گهڙو ڀرجي اچي!

هن بزم تماشا ۾ رهي ڪي نه سگهيس
فڪرن ۾ سفر جي ٿي ته ترسي نه سگهيس،
مينا هي پريل نور ۽ نظاري جي
اکڙين جا پيالا به پري پي نه سگهيس!

مايا جي تڪي تاب ڇڏي جهوري نظر
آڏو جو هٿم گس نه رهي ان جي خبر
اڄ عشق بڻيو راهنما، گهر ٿو وڃان
آنڌي کي وٺي آندو ٺهچائي ٿو گهر!

تي مڪڙيون ڦٽيون، ڦول ٽڙيا، ماڪ وسي
تي ٽهڪ ڏنا هيڃ مان پن پن سان گسي!
هنگاما پري فضا ۾ ڪن تائين شياما!
آواز ضمير جو سگهيو ڪئن ٿي رسي؟

جا لهر چڙهي لاڏ ڪندي لوڏ ڪندي
ڪلندي سا لٽي ڪيڇ ڪندي ڪوڏ ڪندي!
اولڙ ۾ ٿئي خوش جا رهي وير ۾ خوش
جا ويل سڃاڻي اها ڪئن هوڏ ڪندي؟

چو، موت کان سڀ رهن سدا هيسايل؟
نالي کان سندس، ٿيا ڪنبايل؟
چو، چور جيان خوفزده سڀ آهن؟
آهن ڇا حياتيءَ جون گهڙيون چورائيل؟

سج وٺ جي مٿان، پاڙ ۾ وٺ جو پاڇو
جي وٺ ٿي وڃي، پو نه رهڻ جو پاڇو
سنسار ۾ ان ريت هي آدي سج هيٺ
اي شيام مرڻ آهه جيئن جو پاڇو!

پوپت کي جهليم مٺ ۾، ڪري ناداني
کولڻ سان وٺي مونکي وٺي حيراني
رنگين پگڙ پٺن پرڙن جي بدلي
اُف، رت ۾ ٻڌل دل هئي هڪ انساني!

هڪ جيت کي پيرن ۾ ڇڏيم چيائين
ڌيري سرنڊو ٿي ويو واڙي ڏي
جئن پير کڻي شيام هليس ٿي ته ڏنم
انسان جي دل هاءِ، اُتي ڦٽڪي ٿي!

جن ستيه جا ويچار، هي روشن تارا
تن وانگي سي آندڪار ۾ جهڳمڳ وارا
جئن رات جو پيغام ٿو سمجهڻ چاهيان
اوپر کان اُچالي جي ڦٽي ٿي ڌارا!

ترتيءَ ۾ ڪي اڪيون ويس شرم وچان!
مرڪيائين به ٿي چين ۾ ٿي مرم وچان!
ڳالهايان، مگر الائجي ڇا سمجهي
نالو به پچيس نه مون انهيءَ ڀرم وچان!

چاهيم جو پڇڻ، کولي پڇي ڪين سگهيس
ڪجهه هڪي چيم، پورو چئي ڪين سگهيس
شرماڻجي ورجايو تو، ليڪن، قسمت!
دل ايترو ڌڙڪي جو ٻڌي ڪين سگهيس!

گنپير ائين منهن تون بڻائين ڇو ٿي؟
هٿ ڏيئي، اڪيون پنهنجو ٺاڪائين ڇو ٿي؟
لُڪڙي ڇو مٽي هيٺ ٿئي ڇاتيءَ تي؟
دل ۾ ڪي آئي، مونڪائين چپائين ڇو ٿي؟

نوڙڻ ۾ نزاڪت ڇا چڙيل وارن جي!
 پياري ٿي لڳي هرڪا آڏا پيارن جي!
 جئن ساھ ڪجي سيني تي وڻجي جوين
 ڌڙڪڻ ٿي لڳي ڇاتي نظر وارن جي!

چو ڊيٽ سڏي مونتي چندين چوھ اڃا؟
 منهن پنهنجي ۾ ڏس مرڪ مڙھيل موھ اڃا!
 جيڪي نہ چوين ٿي، چؤ، دل سان ٿي چوين؟
 آھي جي ائين ڏينم ڀلي ڏوھ اڃا!

چھري تي خوشي، اک ۾ ڳرائي آھي
 ھر بات ۾ شيام، چلو لائي آھي!
 ڏس ڪيئن نہ پيرُ پيرَ ۾ پاڻي پئي اچي
 آئيني ۾ منهن پڪ ڏسي آئي آھي!

آھستہ آئي، ٿي مون وٽان جئن تہ وڻي
 ڇا ٻانھن جي سندري مڙي لوڏ ڪئي!
 ڪمري ۾ ويٺي پڪڙجي سڀن جي سڳند
 ٻوڪيل ول واءِ ۾، لڏي شيام پئي!

سامهون رهي دل کيس ڏسڻ لاءِ سڪي
منهن لوڪ لڄا کان نه سگهان هاءِ پٽي!
هڪ کن ۾ ئي گهونگهٽ هي جلائي مان ڇڏيان
اڪڙين ۾ اگر آب بجا آگ هجي!

بي چين ٻنهي جي دل ۾ آشائون هزار
لب بند، مگر ڪڇڻ بنا پي نه قرار
چهرو پيو تڙي، بڻيون نگاهون ئي لفظ
ان پريت لڄاري تان هو خالق به نثار!

اڃ آئي محبت سندي برڪات جي رات
برسات جي سا رات ملاقات جي رات!
اي ڪاش، اها رات ٿئي ها ڪي وڏي
اُن اهڙي رهي رات فقط رات جي رات!

دل کولي ڪئيسون نه اڃا رات رهان
منهن تي ته اڃا مرڪ ئي آئي هئي هان
شوڪارو پري اوچتو پريات پڇيو
اي شيام اجهو هان ڪلئين تي ڇاڪاڻ؟

هڪ هڪ ٿي ويون ڳالهيون پرائيون وسري
 سڪ، صحبتون ۽ روح رهايون وسري
 پر ڪين سگهيون ناز ڀريل نيٺن جون
 پياريون سي پڄاڻون ۽ ورائيون وسري!

گهاري ۾ اُن ساڻ، جي گهڙيون ٿي شادان
 دنيا معلوم ٿي ٿي جنت سامان!
 موٽي ايندو وري اڳيون اوج نه ڇا؟
 اي دنيا! اي حيات! اي دؤر زمان!

ڪو گل جي ٽڙي، دل پوي منهنجي به ٽڙي
 اڪڙين ۾ اچي آب تري ماڪ ڏسي
 احساس خوشيءَ جو نه محبت ۾ رهيو
 غم منهنجو نه غم ۽ نه خوشي منهنجي خوشي!

ڪئن پنهنجا فلڪُ رنگ مٽائي ٿو هنڌ
 ڏسجي ته سو ڇا شيام پساڻي ٿو هنڌ
 بادل به ڪنڊو ساڻ اچي ٿو گڏجي
 ڏسجي ته وسي ٿو ڪي وسائي ٿو هنڌ!

ڇا هير جي جُهَلڪن کان وٺڻ ۾ چرپر
جهڙ ٿيندي پرنڊن جي دليڻ ۾ هرڪر
برسات جي ڦڙ ڦڙ ۽ پکين جون لاتيون
چلڪي ٿي فضا، ڀريل ڪٽوري وانگر!

ساوڻ ۾ ڪٿان آئي نزاڪت، رنگت
دنيا تي لٽيرن ڪٿي آهي شفقت
يڪشن جي خزاني کي هنيو ڪات هوا
ابر آيو لٽي اندر سڀا جي دولت!

اکڙين ۾ ڀريل لڙڪ ۽ ساڄن به ڀري
ساوڻ جو نظارو هي اثر ڇا تي ڪري؟
وڃ، وڃ، وڃي ٻئي هنڌ ڪٿي وس بادل!
موتين سان ڌڻي شال سنڌ ۾ جهول ڀري!

بس سج به لٿو رات مٿان ٿي ڪاري
دنيا تي خموشيءَ جو سمو ٿيو طاري
تارا به ڪڙيا، درد به دل ۾ جاڳيو
اک قلب ٻنهي کي ٿي رهي بيداري.

جي آه ته آه آرزو تنهنجي فقط
ياد آه ته آه، خوبرو! تنهنجي فقط
گولي ٿي نگاه دل ۾، دل اڪڙين ۾
۽ آه ٻنهي کي جستجو تنهنجي فقط!

تنهنجو ئي ٿيو پيار حياتي جو مدار
هي دم به اٿم تيسين ڏٺين جيسين پيار
سگهندين نه مون کان ڌار ٿي منهنجي جڙي!
حالا جي ڪرين پاڻ ڇڏائڻ ليءَ هزارا!

توڪي ئي ڏسڻ بعد نه اڪڙين کي ڏٺو
هاڻي سي ڏسڻ جو ٿيون ڏين دوکو رڳو
ڏيکاري سگهن دل کي نه ڪو عڪس نئون
دل جيڪو ڏٺو عڪس اڃا ڏسجي آه!

تن پٽڪي سڄو ڏينهن وسڻن ۽ بن ۾
رات سڄي من ٿو ڦري سڀن ۾
دن رات تلاش آه فقط تنهنجي شياما!
سنڀران نه گهڙي گذري نه جا پنڌن ۾!

سڀني ۾ هيس ٿي مان آياڳي ياڳي
 ڪوليم جو اڪيون هيس آياڳي ساڳي
 جهڙو ٿيو سمهن سياڳ تهڙو جاڳن
 ”سسئي“ جي سمهي ته مون وڃايو جاڳي!

جي هُئن نه اچين، خواب ۾ من گڏجين دم
 تبديل تبسمُ ٿئي رنج ۽ غم!
 ڪئن تن کي ٿين خواب خوشيءَ جا حاصل
 ڳوڙها ٿا ڳڙن جنجي ڳلن تان پيهم!

دک منهنجي کي دلڪش جي بڻائين ته ميانءِ
 لڙڪن ۾ جهلڪ پنهنجي پائين ته ميانءِ!
 اي شيام رڻهار کي هيءَ منهنجي حيات
 گل ماڪ پِنل وانگي ڪلائين ته ميانءِ!

ڇا اُن کي گهرائڻ ٿيو اهڙو تهڙو
 پر منهنجي ٻڏي ڇو، دل جو ڪم ڪهڙو!
 ايندو مون دکياري جي داهن تي شيام
 يا ڪين مڃيندو، ٿيندو دل جهڙو؟

صد شڪر ڀلي آئي ڀلي آئي عيد
اڄ ديد جي برثواب ٿيندي اميد!
بي ريت نظر جي نه ملائي ٿا سگهون
ها، گڏجي هلال عيد وٽ من اڄ ديد!

هي درد جي دنيا هيڪر ڏس ته سهي
ڪجهه ٻيو ته نه ٿو چوان مگر ڏس ته سهي!
هي حال ڪيو تنهنجي تغافل جنهن جو
ان دل جي طرف هيڪر پر ڏس ته سهي!

هن دل جي وفائن کي وٺي ساڻ تون وڃ
آفت جي صدائن کي وٺي ساڻ تون وڃ
اي شيام چون ٿا ته سفر ٿو آسهين
منهنجي به دعائن کي وٺي ساڻ تون وڃ!

دنيا ۾ خدا ڪري، ڪو مفلس نه بڻي
سڀني جي ٿئي اکين ۾، ڪنهنڪي نه وٺي!
دنيا جي نگاهه ۾ جڏهن ڪوئي ڪريو
ان ڏانهن تڏهن ڇو ڪوئي آگر به ڪٿي؟

يا عمر غريبي ۾ نه شل ڪوئي جڏي
ايمان ڪي، ڪافر ٿي، طلاقون ٿي ڏئي
درويش چون سچ ٿا، ”غريبي گلزار“
لاڳيتي هلي شيام ته پڙيانگ ٿئي!

نيڪي ڪي سڪي لوڪ گهڙي جا گهارين
شيطان تي آدم جي شرافت وارين!
لوئين سچا جيڪي ٿا ڏن وارن ڪي
ڏن ڪي ملي هوند سي ٻارڻ ٻارين!

سمجهايو هي ماڙين ۾ رهڻ وارن ڪي
هيسايو نه مجبور ۽ ويچارن ڪي!
ان خاڪ نشين کان ڪريو خوف ذرا
پونڪمپ ڇڏي پوري ٿو ڪُٽهارن ڪي!

اسباب جڏهن عيش خوشي جا نه رهيا
دل پيٽ گذر لاءِ تڏهن په ٿي پهيا!
گلشن مان ويو چيٽ، ڪٽيءَ پير وڌو
قلواڙيون چٽيون، ڪڻڪ جا ٻارا ٿي ٺهيا!

چو روئي ڪرين پاڻ کي دنيا ۾ خراب
وٺ، ڪل ته ڪلي توسان زمانو به شتاب!
اي دوست، پيالي کان ذرا پاسي ٽجانءِ
ڳوڙها ڳڙي ڪارو ته نه ڪن منهنجو شراب!

جيڪا به پڄيس هر ڪوئي ڪار ڪري
هيڏي جو نه هيڏڙي جو ويچار ڪري
تارن نه ته ڪڙڪيٿڙن جڻن چمڪين
وت سارو ڪري سگهين جو، ڏيکار ڪري!

عادت ۾ رک انقلاب، خصلت به ڦري
اي شيام هلت ڦري ته فطرت به ڦري
انسان ته رهنما ٿيو پنهنجو پاڻ
جي پاڻ ڦري ته انجي قسمت به ڦري!

سِرِ ناه سو سِرِ، ناه ڪا غيرت جنهن ۾
دل ناه سا دل، ناه ڪا همت جنهن ۾!
بيڪار اهو بحر به ڇا بحر ٿيو؟
طوفان اُٿارڻ جي نه طاقت جنهن ۾!

جي دل ٿي نه ٻڌبي ته ڪرڻ ڇا ايندو؟
دريا ۾ گهرڙڻ ڌارا ترڻ ڇا ايندو؟
هو روئي رڳو موت گهرڻ وارا ڏس
آيو نه جيئن جن کي مرڻ ڇا ايندو؟

جيڪر نئين دنيا هجي، خورشيد نئين
هر روز نئون جلوه هجي، ديد نئين،
هستي ٿئي سچ پچ نئين هستي، جي شيام
هر روز نئين دل هجي، اُميد نئين!

جيسين نه بهي ڪوئي انهيءَ جي آڏو
آئيني ۾ عڪس، چو، ڏسي ڪئن سگهيو؟
ان عڪس جي ڪجهه نه ڪجهه حقيقت آهي
آئينه خيال جي ۾ ڏسجي جيڪو.

هڪ کن ۾ ڪٿان کان ٿو ڪٿي پهچي خيال
ڌرتيءَ تان اُڏي، عرش پُڄي، ماڻي وصال!
ڇو ڪين ٿيس خيال، توکان وڃڙي
ناهيان جو خيال، آهيان انهي کان بي حال!

راحت ٿي ٿيو اصل ۾ جنت جو خواب
خود آهه هي جنت به ته راحت جو خواب!
رنگين ۽ شيرين حياتي ٿيندي
خواب آهه ته ٿي شال محبت جو خواب!

ويران ته توڻي ڪيو راحت مونڪي!
آباد ورائي ڪيو محنت، مونڪي!
پلبي نه ڪڏهن تنهنجي غلامي، او هوس!
آباد ورائي ڪيو الفت، مونڪي!

تارن کي اشارن سان ڪجائين اڪيون
غنچن کي نگاهن سان ڪلائين اڪيون!
راتين جي جواني ۽ گلستان جي سونهن
پلڪن سان ڍڪي جڳ کي سڪائين اڪيون!

بيتاب سين کي سا بڻائي ٿي ڇڏي
دردن جي ڏهين دل ۾ ڍڪائي ٿي ڇڏي،
ها، چنڊ جي ڪرڻي جان ٿڌي آهه، مگر
هي نرم نظر آڳ لڳائي ٿي ڇڏي!

جيسين نه هئي دل، هئو هي پيار ڪٿي؟
پر پيار بنان دل جو هو آڪار ڪٿي؟
سج ڪين هئو جيسين، ڪٿي ڏينهن هئو؟
پر ڏينهن بنان سج ٿيو نروار ڪٿي؟

آي شيام محبت ۾ جو دل ساهه ڪڍي
اميد انهي ساهه جو ويساهه بڻي!
اميد محبت جي رسائي ٿي اُتي
پهچڻ جو تصور به جتي دم نه هڻي!

چپ تي نه اچڻ ڏٺو حيا حرف سوال
پر دل جو ٿيو راز لڪائڻ به محال
سائل جي مٿي تي هو پگهر جي هر بوند
داتا جي اڳيان شيام ٿي آئيني مثال!

اي دل، ڪڏهن اظهار تمنا نه ڪجي
آفت ڪي، چڱو آه ته، رسوا نه ڪجي!
آفت هجي جئن صبح جي سانتيڪي هوا
طوفان ٿي واويلا ته بيجا نه ڪجي!

اٿن سوز محبت ۾ جلائج جيءَ کي
باقي جي بچي ڪجهه ته فقط خاڪ بچي
پاڻي هُجي، دوزخ جي نه ڊچ باهه ڪنان
چو، خاڪ کي ڪجهه ڄاڻي ڪري باهه سگهي؟

جنت ئي ڏني، منهنجي محبت جي عيوض؟
گهوريان هي محبت انهيءَ راحت جي عيوض؟
سوداءَ جو ڪنيم بار ڇا ان لئيءَ سر تي؟
جنت نه ملي ها ڇا عبادت جي عيوض؟

آئينده جون آميدون گهڻيون، خواب گهڻا
ناخرج ٿيل عيش جا اسباب گهڻا
دردن سان ۽ لڙڪن سان هنڌر دل ۽ نيڻ
غدار ٿيڻ لئيءَ ٿيندا بيتاب گهڻا!

ڏس راهه وٺي ڪنهنجي هلي آهي دل
ڪئن چئجي ته ڇا دل ۾ سٽي آهي دل!
هڪ آس تي ٻي آس اُپاري هر دم
ڇا ڪار نه ٻي ڪابه ڪندي آهي دل؟

آهيس جي دل، غريب پڻ آه غني
 دل ساڻ برابري نه ڪن ڏر عدني!
 ڇا فائدو ڏينم ٿو گهر لعل هزار
 گوهر شڪني نه پر ڪيءَ دل شڪني!

ٿيو ساه سنئون جيءَ جو جيارو ڀارت!
 ڇا ساه سنئون؟ ان کان به پيارو ڀارت!
 قسمت تي سندس چانيون گهٽائون ڪاريون
 تڏهين به اکين جو آه تارو ڀارت!

اي هند، نصيباً ائين الله ڪري
 جو تنهنجو وري ڀاڳ، ٿئي رنج پري
 شاعر جي تصور ۾ تڙن جي گل ٿا
 تن ساڻ ڏٺي شال سنڌءِ جهول پري!

پوپت نه رڱيا پاپ ۾ هٿ پنهنجا ٻئي؟
 ڇا ڪارمنهائي نه هئي پوئر ڪئي؟
 مڪڙين جي وٺي باغ ۾ عصمت لٽجي!
 پاڙوسي ها، پاڙيجي نه لڄ جن کي پئي!

گهر منهنجو اهو، ها، اهو منهنجو آڱڻ
ننڍو ڇا وڏو، خوش هو منجهس سين سڄڻ
ساڀيا کان، گڏين جي هو حياتي ۾ مزو
افسوس زمانو سو گهران موٽي ڏسڻ!

بي سمجهه مگر سڳي وڙهي طفلاني
جئن عمر وڌي، وڌي هو سرگرداني،
پيريءَ جي ڪريان نثار دانائي، شيام
ٻاراڻي ملي سگهيم جي ناداني!

افسوس جواني ۾ زمانو اهو، آه!
پيري جي مصيبت کان نه هي دل آگاهه!
ماڻن جي ڪري عيش مسرت نه گهڻا
اميد نه ٿي عمر سبب ڪجهه ڪوتاهه!

آداب! شراب جي او خالي مينا
آداب! چنيسر جي وڇوڙيل ليلا!
سو رنگ ڪٿي، راڳ ڪٿي، ناچ ڪٿي
رونق نه رهي تنهنجي حياتي ۾ ڪا!

ڪنهن لاءِ هندورو ٿي لڏي لام پئي؟
 ڇا ڪنهن جي مٺي نند ڦٽي شيام پئي؟
 ها، سڪ ٿي سمهي لڏلي گلشن جي نه ٿي
 هو نند ڦٽل ڏس ته ڪلي ڪام پئي!

پاڻي ۾ رهي ڪين مٽي جن جي آڇ
 هرطرف انهن واسطي ٿي گويا سڄ
 هڪ جلوي ڪي، ٻي بوند سوائي ڪي سڪي
 اک لاءِ ۽ سڀ لاءِ ٿيو آب به رڄ!

لولي ٿي ڏٺي ماءُ، روئي پوءِ به ٻار
 شرنايون وڃن ڇڄ جون ۽ روئي ڪنوار!
 اي شيام، اهي لڙڪ سڪي ويندا سگهو
 اڪڙين جي اڳيان ڄاڻ ڪليو سڀن - دوار!

ڪجهه چاهين ڏسڻ، ڏس وڃي اڄ شيام جو گهر
 فردوس نشان، عيش ۽ آرام جو گهر!
 پر نهر جي، مي، نغمه، مغني، ساقِي
 * گهر شيام جو هي آهڪ خيام جو گهر!

---

* خيام = عمر خيام ڏانهن اشارو. ايران جو هاڪارو شاعر.

ڪر تور پلي ماڪ ڦڙن جي اي شيام!
اٿئي جي تري گل جي پنن جي اي شيام!
احساس پري دل جي ڪڏهن آهيئي
ڪر پرڪ پلي شعر سخن جي اي شيام!

اڌ رات جي چپ چاپ ۾ گهنشيام ڏسو
راڌا جي اچي در جو ڪڙڪايو ڪڙو!
آواز جو ڏاڍيان ٿي ٻڌڻ ۾ آيو
دهڪو هئو دل جو يا ڪڙي جو ڪڙڪو؟

هڪ رات، ٻي برسات ڀريل، ڇا نه وڃان؟
دم تي نه ڪو وساهه، پو پيرو ڇو ڀڃان؟
اک ساڃي ڦري پيئي، چڪي دل پيئي
مان ڪنهن کي مڃان، هن کي مڃان هن کي مڃان؟

اڄ گهاٽ تي حالت ڪا ٿيڻ، ساهيڙي!
گهاگهر ٿي ڪنيڻ، هوش ويڻ، ساهيڙي!
گوڏي تي رهي گهاگهر، بينينءَ بت ٿي
ڪا چانو پيڻ، ياد پيڻ ساهيڙي؟

ڪٿ وڃبو مرڻ بعد؟ چئي ڪئن سگهجي؟
 گڏباسين اتي يا نه؟ ڏسي ڪير سگهي؟
 انسان جو وجود آه مگر جيسين هتي
 گڏباسين پيا نرم چين تي ان جي!

آلاپ، مڌر تان ۾، اي روپوتي!
 تبديل ڪيم تنهنجي مٺي سونهن سڄي
 سنگيت ۽ جيو-ڪنٺ جيسين هوندا
 گهٽبي نه سنڌ سونهن رتي، چندرمڪي!

ڪي گيت مون ايڪانت ۾ ڳايا آهن
 ڪي گيت مون دنيا ڪي ٻڌايا آهن
 ميثاج حياتي جو مگر تن ۾ آه
 جي گيت چين تي ئي نه آيا آهن!

چمڪي سج جي ڪري گگن منڊل ٿو
 * نرملتا کان ڪمل جي جرڪي جل ٿو
 ڪنهنجي موجودگيءَ جو هي آه اثر
 چمڪي نت چهرو، رهي من نرم ٿو!

■ ڪمل: ڪٽول

چاندوڪيءَ جي شهر ۾ آيا آهيون
بيخود پوئين پهر ۾ آيا آهيون
گيتن جي دريا جو ڀڳو بند سُڪوت
لڙهندا لڙي جي لهر ۾ آيا آهيون!

چاندوڪيءَ جو صاف ۽ شفاف تلاءُ
چو طرف ڪمل، هير ۾ ڪملن جو هڳاءُ
لهرن تي لڏي هيچ مان ڪن هنس ڪلول
اڄ روح هليو اوھري سنگيت جي ناءُ

هن چاهه ڀريل چيٽ جي شادابيءَ ۾
سرهاڻ ڀريءَ رات جي بيخوابيءَ ۾
اي شيام، نگاهن جي دوتاري مان مٿان
ڪا دانھن نه نڪري وڃي بيتابيءَ ۾!

ڇا چنڊ جي نوراني رسيلى ڇپ ڇاپ!
مخمور ستارن جي نشيلي ڇپ ڇاپ!
اي شيام، اگر تون به هجين ها پر ۾
ڇپ ڇاپ به ٿئي ها چمڪيلي ڇپ ڇاپ!

سڀ بند ٿيا دنيا جا ڪم ڪاريون
هيءَ رات سڄي ننڊ بنا ڪئن گهاريون؟
اي دل، باقي پاڻڪي ڪرڻو چاهي؟
ويهي ڪنهن کي ساريون، هنجون هاريون!

بازاريون سڀ بند، گهٽيون سڀ سنسان
گهر جا پاڻي ننڊ ۾ بلڪل غلطان
گونگي وانگر چنڊ ڪڙيو بيٺو آه
واقع آهي شور ڪو دل جو ئي گمان؟

خوشبو جون پياليون پي ٿي مست هوا
چانڊاڻ ۾ گل گل تي بکيا ماڳ ڦڙا
اڌ رات جي خاموش ۽ پرڪيف فضا
اي ڪاش، اتي تون به اچي نڪري ها!

سُڙهي سُڙهي هير، گلن تي چانڊاڻ
شبم پي رنگين، سهائي سرهاڻ
پونهن، پويون پهر، مٿان چورين چنگ
نيڻين هوندو نير، گلن تي آلاڻ!

هلڪي هلڪي هير ڏکڻ جي آئي
جنهن سؤ سنهڙا تير هئي دل گهائي
پينيرڪي جي مهل، فضا پي پاري
ويشي دل جي ڏير، الا، تنهائي!

نيئن ۾ بهار ڇا نه الهاس پريو!
هر سواس ۾ هير ڪيڏو احساس پريو!
احساس جو جادو ڪوئي ڪئن سمجهائي؟
انگ انگ ۾ رنگ رنگ جو واس پريو!

خاموش فضا ۽ شام ڌنڌلي ڌنڌلي
سد ناه ته ڪنهن مهل ويم نند ڪجي
آڌيءَ وڳڙي اکيون ڪليون جئن منهنجون
ڇانيل اڌ هنڌ تي هئي چاندوڪي!

سيتل سيتل ماڪ پئل هير سڌير
چنچل تارن جا به مهاندا گنيير
آمرت ويلي پانءِ ته بجلي آئي
لنءِ لنءِ لرزي شيام، مگر شانت سرير!

جهرمر آڪاس ۾ ڪنا ٿيا تارا
نوراني وڻج جا ونهيا وڻجارا
ڪولياتون ڪٿي هتي هتي بازاريون
ليڪن آيا به ڪي خريدن وارا!

سپرين جو نيٺ هو آچڻ جو اقرار
ڇا ماڪيءَ ميٺ هو آچڻ جو اقرار
آسرونيون آڪيون تڪن ساري رات
هِن تاري هيٺ هو آچڻ جو اقرار!

ساجن ڪي، سڪي! ڪئن به منائي سُمهجانءِ
آج پنهنجو ڦٽل ڀاڳ بڻائي سُمهجانءِ
سنسار سمهيل آه، ٻڌڻ وارو سجاڳ
جو دل تي ٿي گذريو سو ٻڌائي سُمهجانءِ!

تنهنجن وارن جو ٿي مٿان سايو رهيو
هي ٿي سايو رات سڄي ڇانيو رهيو
جئن جئن نيئن روئي لُٽايا تارا
وڌندو تئن تئن رات جو سرمايو رهيو!

دل منهنجي ازل ڏينهن ڏٺائين واندي
مان صدقي، اچي حُسن اُڪيلي پاندي
نظرن ۾ ڪنڀائين الف ليلي قصو
زلفن جي هڻي رات ڊگهي هيڪاندي!

هيءَ هوءَ هر دل عشق ڪرڻ لاءِ ناهي
ان لاءِ ڪا ڪا خاص بڻايل آهي
جئن سنڌي ڪافي مستيءَ سان معمور
يڪتاري تي ڳائي، جو ڳائڻ چاهي!

اوئي! اوئي! هوريان هوريان اُٺ ڪاه
هونگاريندي ڳالهه نه هيءَ دل تان لاه
تنهنجي اُٺ تي ساهه سريڪو سپرين
منهنجي دل تي بار وڇوڙي جو آه!

بڻجي هرڪا نار نه مومل پوندي
هر موسم ۾ لات نه ڪوئل لوندي
راڻا، پنهنجي هوڏ نه ڇڏ ڇڏ ڇڏ ڇڏ
توڪي ته صدين بعد به پاڳل چوندي!

جاڳن نه ٿيو هاڻ سجايو ڪنهن رات،
 ڪجهه نند بگاڙيو نه بڻايو ڪنهن رات
 جاڳن ٿيو جاڳن نه هنئر نند ٿي نند
 راڻو نه ڪي موٽيو نڪي آيو ڪنهن رات!

سهڻي، سهڻي هئي ته بس ميهڙ لاءِ
 هن جو دريا ترڻ، ٻڏڻ هو ور لاءِ
 ڪنهنجو هو چنڊ؟ چاندني ڪنهنجي ٿي؟
 ڪارو ڪارو ڪلڪ سهڻي گهر لاءِ!

بيٺيءَ کي ڏکي لهر ويٺي ساحل ڏي
 راهيءَ کي سڌي راه چڙيو منزل تي
 اي شيام، دڪن هيٺ دٻيل ڪين رهي
 بس عرش مٿي آه پڄايو دل کي!

تن تنها هئن ڪير پيو شيام، رهي
 روئي دل مان داغ اميدن جا ڌڻي!
 پنٺيون لڙڪن ساڻ پريائين رهندي
 ڪنڊن ۾ چو ماڪ ڦڙا ڪوئي پئي؟

دنيا ۾ سنگيت جو چانيو جادو،
ڪهنبي جو چٽڪو به ڪري دل قابو،
جائو، پرڻو، مرڻو سڀ گيت ٿي گيت،
لوليون يا لاڏا يا دردي مارو!

سپنن جي هيءَ ماڙي ڏهندي ٺهندي،
اک انڪي، هيءَ اک کي ڳولي ٺهندي،
ڏسندي ڏسندي ويندس دنيا ڇڏي،
دنيا پي ڪنهن شيام کي پائي رهندي!

دريا جي لهرن تي تري پئي پيڙي،
ترندي ويئي دور نظر کان نڪري،
ڏسجي لهرن تي نه هنڌر ڪوئي نشان،
ڪئن چئجي ته پيڙي هتي آئي هوندي!

سپني جي حياتي ٿي وڃي ٿي گذري،
ڪنهن هڪ به گذاري نه حياتي پنهنجي،
ڪنهن ننڊ نه پوري ڪئي ان ڪارڻ، شيام،
ڪا رات زياده نه گهڙي هڪ ترسي!

مونن ۾ وجهي منهن ائين ڇا پيو سوچين؟
 اُت ڳول ته ڪي پائين، وهڻ مان نه وٺين،
 ڇا ڪينڪي پائين تا ڳولڻ وارا؟
 ڪو ڳولي ته جيڪر لهي دنيا به نئين!

جڏن پوڻ به ٻئي، ڇا هو مٿس ڪو رستو؟
 ڪوئي نه هلي جيسين، ٻئي ڪڏن گس ڪو؟
 جي راهه آڳي ناهه ته ڪڍ هاڻ تون ئي،
 وڪ آڳتي ڪڏن لاءِ بڻئين بيوس ڇو؟

ٿئي موت جو ڪارڻ به ٿي هيري جي ڪڏي
 پر جوت سبب پوءِ به آنمول ٻئي،
 ڏس سونهن، نه ڳڻ ڳوت، اکين کي نه سڪاءِ،
 هر چيز جيئن آهه مٺي آهه گهڻي!

هر ڪنهنڪي مري جڳ ڇڏڻو پيو آهي،
 توکي پر جو موهه ۽ پڻ ٿيو آهي!
 جڏندي به مري، مري مري ساهه کڻين،
 هي موت ته خود توڻي خلقيو آهي!

موتِي ايندا ڪين وري اهڙا ڏينهن
ڪلمڪ بڻجي جيءُ ۽ ڪر سڦلا ڏينهن
جهورائو ۽ جهانءِ ڇڏن مت ماري
سرهاڻي جا ڏينهن ئي ڏاهپ جا ڏينهن!

ڏس جوتشي هُشيار به تارا ٿو ڳڻي
۽ عاشق لاچار به تارا ٿو ڳڻي
ڪيڏو نه مگر فرق ڳڻڻ ۾ تنجي!
اٺن شيام، ته هڪ ٻار به تارا ٿو ڳڻي

يا ساز کي پنهنجي سُر مطابق تون وڄاءِ
يا ساز جي ڏن ساڻ تون سُر پنهنجو ملاءِ
درت لِيءُ ۾ وڃي ساز، ولميت ڳائين
اهڙو اٿئي خيال، بيشڪ ائين ڳاءِ!

ڪنڊن جي آزار کان بيزار ٿيس،
گلشن کي ڇڏڻ لاءِ به تيار ٿيس،
جئن شوخ گلن شيام، نهاريو مشڪي،
ڪنڊن جي سهڻ واسطي لاچار ٿيس!

سرمست ٿيڻ جو به ته ڪو ڏانءُ نه آهي،
هڪ سُڪ پيئڻ جو به ته ڪو ڏانءُ نه آهي،
ڪن عيش جي ۽ خون خرابيءَ جي ڄمار،
ماڻهن کي جڻڻ جو به ته ڪو ڏانءُ نه آهي!

آ، رنگ لٽڻ واسطي ڌاڙيل بڻون،
سرهاڻ جي ديوار ۾ آڄ سرنگهه هڻون،
آف، خون جي لالڻ، مرض جي پيلاڻ،
چودوست! هتان ڇا ڪئون، ڇاڪاڻ ڪئون؟

ليڙن ۾ جوانيءَ جي آڇڻ تي ڦٽڪي،
پوتيءَ جو پلڙ سيني ڍڪڻ لاءِ ڇڪي،
جڻ آه پري، ڦاٽي تهائين چولي
ڍڪجي ٿي غريبي نه جواني ٿي لڪي!

محنت ڪري جن شيام، بڻائي مالي
محتاج رهيا سي ۽ ٻيا ٿيا والي!
دنيا ڪوئي ميخانو ته ناهي، جنهن ۾
ساغر ٿيا سرشار ته شيشا ٿيا خاني!

ناٿي جي ڪري خوش نه ٿي تون پاڻ وڪڻ،
 ڪي سوچ، نه اٿن ماڻهپي جو ماڻ وڪڻ،
 ڦاسائي خريدار ڪو چالاڪ بڻي
 ايمان، او واڻيا، نه وڪر ساڻ وڪڻ!

حيوانن وانگر جي ڳهن دنيا ۾،
 انسانن وانگر جي سهن دنيا ۾،
 نرڳي بڻجي عمر گنوائن جيڪي
 سي جنت جا خواب لهن دنيا ۾.

ڇڪتاڻ کان دنيا جا الڳ ٿي نه سگهي،
 دل دام ۾ دنيا جي به ڦاسي نه سگهي،
 هي لوڪ ۽ پرلوڪ ڇڏيائين تو لاءِ،
 پر پوءِ به افسوس، ٿي تنهنجي نه سگهي!

سمجهاڻيون اُپديش آجايا ٿي ٿيا،
 ٻوڙي ڪنين ڊپ ڊاو جهنم جا پيا،
 جنت جي سڄي عيش جي لالچ هوندي
 ٿيڻا جي هئا ڏوهه اُهي ٿي ويا!

طوفان لڳو پئي ۽ هئي آندي پي،
 وسڪار به ٿي ۽ چمڪي بجلي پي،
 جهڙ آيو ٺهي شيام، تڏهن سڀ ڪجهه هو،
 پئجي ٿيو پورو، ويو هو پي هي پي!

ساوڻ ۾ من مور تي جهمريون پائي،
 رنگين پرن ساڻ فضا چمڪائي،
 نچندي به معلوم ته ڇو ڪنهن ڪنهن مهل
 گهنگهور گهٽائن ڏي پيو واجهائي!

رم جهم لاتي مينهن، پرين ياد پٿار،
 کانئن وڃڻي ڏينهن به ڪيڏا نه ٿا مار!
 بوسائيو اڄ ساهه وڃڻ ونگ وجهي،
 دل ۾ چٽڪي نينهن گهٽا گهاو ڪٽام!

مون پي ٿي ڪڏهن درد پريا گيت ٻڌا،
 ڇا آه مگر درد، هٿم بوجهه نه سا،
 اڄ درد جڏهن گهرڪيو منهنجي دل ۾
 بس، درد پريا گيت ٻڌا ڪين ويا!

مان ڪالهه ويس پُور پچائيندو پئي،
سامهون تو سڏيو اوچتو ئي رستي تي،
ڦيرائي ڇڏي سلسلو ويچارن جو،
ڪو ڳاڻڻو جڻ مينڍ ڏئي سر بدلي!

تو واسطي سڀن جو مڙهيل هار ڪڍي
مان آيس گيتن ۾ پري پيار ڪڍي،
وندي ئي اڪيون منهنجون چن ساڻ ڍڪي،
موتيس ئي جيون جو سچو سار ڪڍي!

ڪيڏو نه، جبل ۾ اڻ گهڙيل بُت هر هر
ڳولين پيا سنگتراشن جي نظر!
اڻ تنهنجي نظر لاءِ سدا واجهائين
منهنجي دل ۾ شيام، لڪل جي جوهر.

هُو پينگهه لڏڻ ساڻ ڇڙيل وار لڏن،
ڪوئل جون ڪونجارون فضا ۾ گونجن،
جڻ پينگهه وڌائيندي بدن لچڪائي
نيري آپ ۾ پانءِ ته بجليون ورڪن!

ان پڻ پڙن هيٺ مٿر شانت بکي،
چانرم نگاهن ۾ ٿي شردا چمڪي!
تلسيءَ تي چڙهائي جل، گهر جي ديوي
سنسار لاءِ تازگيءَ جو وردان گهري!

سانجهن ويلي گانءَ ڏڏي پئي راڌا،
روپا ڪرڻا ٿڻن منجهان پئي نڪتا،
چؤنري مان پيس هارجي سڀ چاندوڪي
ٻڌندي ئي آلاپ منا مرليءَ جا!

راڌا! پاييل چوڙي ڇو اڇلائين؟
مڌبن کان ڪو پنڌ نه مٿرا تائين!
”پاييل ۽ بنسيءَ جو نازڪ ناتو
سمجهين ته سگهي! هوند نه هٿن سمجهائين!“

راڌا راڌا هر هر راڌا راڌا،
راڌا بن بي وائي آئي وات نه ڪاءِ،
راڌا به آسان جهڙي گوالڻ آهي،
مادو! تو منجهس نيٺ ڏٺو آهي ڇا؟

هڪ پيرو اي شيام، مونڪي مرلي ڏي،
ڪنهنڪي سُر وِستار تہ مون جھڙو آچي!
تنهنجيءَ مرليءَ موهيو من سڀني جو،
منهنجي مرلي موهي مَنَ - موهن ڪي!

ان سانوري صورت ڪري مون ماڻ ڪئي،
دل ڪي ئي نصيحت ڪري، مون ماڻ ڪئي؛
سچ پچ تہ هٿم شيام، شڪايت تنهنجي،
دنيا جي شڪايت ڪري مون ماڻ ڪئي!

جي منهنجن پنڀڻين تي موتي چمڪيا،
هڪ پيري پي نہ تو چڀن سان چونڊيا،
ويجهو هوندي بہ ٿئين پَرين کان ئي پري
منهنجا سڏڪا ڪڏهن نہ تنهنجي ڪُن پيا!

اي دوست، هتان پي تہ ڪڏهن ٿيندو وڃ،
هان، مرڪ جي موتين جي لڙهي نيندو وڃ؛
ڪا پيڙ، ڪوئي درد، بہ آنسون ئي سهي،
ڏيندو وڃ، ڏيندو وڃ، ڪي ڏيندو وڃ!

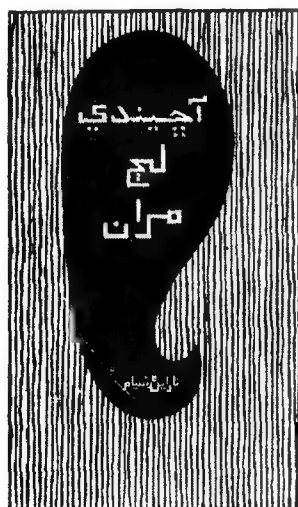

دستې

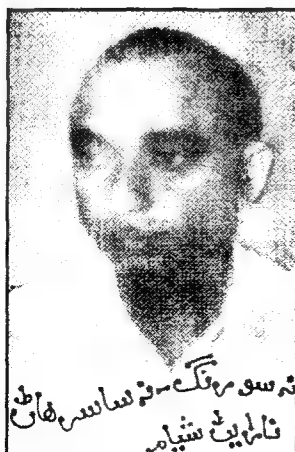
(INDEX)

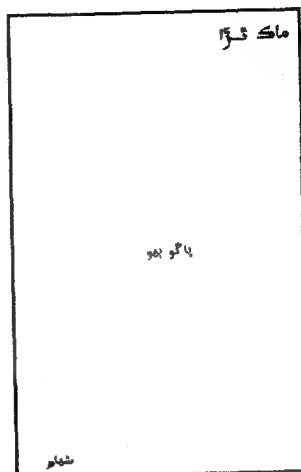
پنج ابي دؤ دك داي داهه به پاشا

نارايين شيراز

نارايين شيراز

ماک گړ

ياگو ډيو

شاه

سالي دډو جو انداوي ټولو ګډ

پنګړ يون

نارايين شيراز

دوشن چانو رو
(دروها - سورنا - غول - نرگيل)

نارايين شيراز

ڏسڻي (Index)

عنوان / پهرين سٽ	صنف	ماڪ ٿڙا (1953ع) جو صفحو	نڪريو آهي نينهن (1998ع) جو صفحو
ڏاتار	سانيت	95	159
سوال	سانيت	96	160
ڪلي ٿي پاڻ ٿي گل	سانيت	97	161
هاريءَ جي هٿ جو چهاڙ	نظم	98	91
سندو ساگر	سانيت	99	162
ساگر جي لهر	نظم	100-102	92-93
فرصت غنيمت	سانيت	103	163
افلاس	نظم	106	94
انقلاب زنده باد	نظم	107-109	95-97
اٺ، ڪجهه ته ڪريون	نظم	110-111	98
طوفان جي نشين لهر	نظم	112-113	99-100
جواني	نظم	114	101
آس	گيت	115-116	61
سندو	گيت	117-118	62
دعا	نظم	120	102
او زرد پڻ!	نظم	121-122	103-104
فقط پاڻ واسطي نه	نظم	125-126	105-106
گيت	گيت	127	127
ساڳي لات	آزاد نظم	128	148
گيت	گيت	129	64
چا ٿي پڇي	نظم	140	107
سڄي زندگي	نظم	141	108
ڏهاڳ	نظم	142-143	109-110
خزان	نظم	144	111
پریت	گيت	145	65
اي ساجن	نظم	146	112
ڪڏهين ٿيندو جو.....	نظم	147	113
سپردگي	نظم	148	114
ياد توکي ٿو ڪريان	گيت	149	66
اها پي حياتي	نظم	150	115

67-69	151-152	گيت	راڻا!-
116	153	نظم	ليلاجي پشيماني
70-71	154-155	گيت	واٽ ويندي جا پور
117	156	نظم	محبت
118-119	157-160	نظم	مدن
164	161	سانيت	سندري
120	162	نظم	سپنن مندر
121	163	نظم	رنگ رتي لهر
165	164	سانيت	بسنتي هير
122	165	نظم	جمناء جل پرن
166	166	سانيت	ڪير
72	167	گيت	سپنن جي دنيا
149	168	آزاد نظم	پهرين ۽ پوءِ
123	169	نظم	پوياري
نڪريو آهي نينهن (1998ع) جو صفحو	پنڪشن يون (1955ع) جو صفحو	صنف	عنوان / پهرين ست
272-297	42 - 44	رباعيون	رباعيون
167-182	45 - 50	سانيت	روپ مايا
نڪريو آهي نينهن (1998ع) جو صفحو	روشن چانورو (1962ع) جو صفحو	صنف	عنوان / پهرين ست
56	5	سورنو	ساجن! تون آڪاس
56	5	سورنو	ايئن پسائڻ پاڻ
34	5	دوهو	ماڪ مثل رڻندو رهيس
34	5	دوهو	اڃا فضا ۾ پيو تري
34	5	دوهو	گيتن جي ماڙيءَ منجهان
56	6	سورنو	پرڻ تي ايڪانٽ
34	6	دوهو	چانڊوڪيءَ جي آوسي
35	6	دوهو	چانڊي چوڏس چانڊني
56	6	سورنو	چنڊ لڳو ٿي ايئن
35	6	دوهو	ڪرڻن ۾ قابو ڪري
35	6	دوهو	پونهن جي هيءَ رات ۽
35	6	دوهو	دلڪش لهر خيال جي

35	6	دوهو	ٿيو اُجالو پريم جو
35	6	دوهو	ڏسندي صورت سانوري
35	6	دوهو	وڪ وڪ ڪڏندي ناز مان
35	7	دوهو	ان پلڪن جي چانو ۾
35	7	دوهو	مڌر روپ، مڌر مڌر
36	7	دوهو	لڏيس هلڻ سان پئي ائين
36	7	دوهو	وڪ وڪ ڪڏي هلي وئي
36	7	دوهو	هر هر ڇو ڇڪجن اڪيون
36	7	دوهو	روپ وٺي! آئين آئين
36	7	دوهو	روشن وارن ۾ سنڌ
36	7	دوهو	تنهنجي جهري تي نچن
36	7	دوهو	رات آئين ها سڄي تي
36	7	دوهو	جڏهن جڏهن جڳ ۾ ڏنر
56	8	سورنو	ڏسندو رهيس ڄمار
36	■	دوهو	درين جان منهنجون اڪيون
37	8	دوهو	ڏسندي تارن ڏانهن تون
37	8	دوهو	راج اڪين تي مڌ ڪري
37	8	دوهو	لڄ جي هيءَ لالي ڏسي
37	8	دوهو	نظر نظر ۾ پريت جا
37	8	دوهو	گهرين ته بڻجي آوسي
37	8	دوهو	گلشن مان گل، سمنڊ مان
37	8	دوهو	بادل مان بجلي لڇي
37	8	دوهو	هن هن ٻن سان پئي لڳي
37	9	دوهو	لاٿيون لئونديون ڪوٺلون
38	9	دوهو	اُن جي ناز نهارجو
38	9	دوهو	گذريو سڪ جو ڏينهن، يا
38	9	دوهو	ڪا سهڻي صورت ڏسي
56	9	سورنو	سندر ڪونه وڌيڪ
38	≡	دوهو	بادل ڏس نه اک پئي
38	9	دوهو	ٻارج لڙڪن جا ڏيا
38	9	دوهو	جاڳ جاڳ مومل مٺي
38	9	دوهو	جڳ تي چانئي چاندني
38	9	دوهو	ترسي رهندي ڪيترو
38	10	دوهو	رات، صبح ڪيئي ٿيا
39	10	دوهو	نٿي جڳ گذري ويا
57	10	سورنو	نٿي لڙڪن ساڻ

39	10	دوهو	چيٽ وريو يا ڀڳ وريو
39	10	دوهو	سارڻ جي سرهاڻ سان
39	10	دوهو	ڦري اکين ۾ سا چڀي
39	10	دوهو	سُرهي هير ٿڌي ٿڌي
57	10	سورنو	مومل! ماڪي ۽ ميٺا
57	10	سورنو	تنهنجي ۽ نازنهار
39	10	دوهو	ويهه ته دل اوريون پرين!
39	11	دوهو	لهر ڪناري ساڻ جڻن
39	11	دوهو	وڪ وڪ تي پائل لڇي
39	11	دوهو	محب! ملون نه ملون وري
40	11	دوهو	ساڻ اسان جو جنهن ڏٺو
40	11	دوهو	نيٺ سڪايا ننڊ، من!
40	11	دوهو	آه اوهان لي آي اڪيون
40	11	دوهو	هڪ هڪ مٺڙي ۽ مرڪ ۾
40	11	دوهو	ساڻ نه سورن جو چٽي
57	11	سورنو	دڪ سان ڪيو نياھ
40	11	دوهو	ڳارائو ڳڻتي ڪڏهن
40	12	دوهو	آٿت جي اشاري
40	12	دوهو	ڪير ڏکي ۽ ڪي ڏي ڏئي
40	12	دوهو	سطحي نظرن سان ڏسي
41	12	دوهو	ڪڪرن وانگي ڪن اڪيون
41	12	دوهو	بسنت جو پين پونءِ جو
41	12	دوهو	هٿا چين تي رات جي
41	12	دوهو	وقت چٽي ڏاڻڻ، مٿس
41	12	دوهو	وڃ لڇندي ڪهڙي ڪٿي
57	12	سورنو	برسي بادل بوند
41	12	دوهو	راتيون جن جي پاڳ ۾
41	13	دوهو	کيڏان اُسڙي چانوڙي
41	13	دوهو	جوڙي ڪرڻا چنڊ جا
41	13	دوهو	مڪڻ ڪير چوري ڪري؟
42	13	دوهو	ڪيڏا دل ۾ پورا
42	13	دوهو	آيا، گذري پسي ويا
42	13	دوهو	صبح ڪٿي جنهن ليءِ تڪير
57	13	سورنو	آيو گهر محبوب
42	13	دوهو	رات وئي ليڪن رهي
42	13	دوهو	ڪسي گلن جي سونهن ئي

57	13	سورنو	سڌجن سائنسدان
42	14	دوهو	باريڪ بلاشڪ بڻي
42	14	دوهو	پيرا ڏسي ڀلي مٿان
42	14	دوهو	اوجھڙ ۾ پيرا ڏسي
42	14	دوهو	سخت بڻيون جڻن حالتون
43	14	دوهو	چوڙ پڳهه، گھڙ سمند ۾
43	14	دوهو	سوچي وٺ طوفان ۾
43	14	دوهو	روشن آئينده گهرين
43	14	دوهو	لابارا پيا چيٽ جا
43	14	دوهو	شيار اکين تان ڪنهن طرح
43	14	دوهو	جاڳيا ڦٽنا جا بجا
43	15	دوهو	چوڌاري ٻارڻ ٻريو
43	15	دوهو	وقت ته تهديلي ڪندو
43	15	دوهو	واڳ ورائي وقت جي
44	15	دوهو	ڏسي بيوسي رات جي
44	15	دوهو	دل ۾ عزم لڇي رهيو
44	15	دوهو	سانت ڏسي هڻن سطح تي
44	15	دوهو	تارن جي زنجير ۾
44	15	دوهو	آه ايوڙ يا جي لڳي
44	15	دوهو	شيار سڻائڻ لئي اتر
44	15	دوهو	نيٺن جي ڪڙڪين منجهان
44	16	دوهو	آه حوادث بعد پي
44	16	دوهو	سج جا سادا ترورا
45	16	دوهو	پتجهڙ باغن ۾ ڪيو
45	16	دوهو	جهڙي ريت غريب جو
45	16	دوهو	سور پراڻ بعد ئي
45	16	دوهو	جين جڻن جان جيڪڏهن
45	16	دوهو	شيار مرڻ مان ڪي وري
45	16	دوهو	موت بڻيو سنسار ۾
57	16	سورنو	بيھڪ آهي ڪانه
57	16	سورنو	بيھڪ آهي ڪانه
45	17	دوهو	لهرن جو لهر وٺي
45	17	دوهو	جوت پتنگ پئي جلن
45	17	دوهو	الڳ تقاضا ڪن پئي
58	17	سورنو	چتيون لڳل رنگين
46	17	دوهو	يار وڃي پيڙي وري

46	17	دوهو	چمڪي چمڪي پيا سهي
46	17	دوهو	شيار "سيان" جو جيڪڏهن
58	17	سورنو	جڳ سمجهي بيڪار
46	17	دوهو	کين ٻڌڻ مان ڇا مليو
46	17	دوهو	ڪنهن لاءِ آندو رات هي
46	18	دوهو	نيئن کي آيو نظر
46	18	دوهو	هن من اوڻيانگ جو
46	18	دوهو	ساڳي محور تي ڦري
46	18	دوهو	پيڻ گهر ۾ ٿي گل سندن
47	18	دوهو	روح مند جو جي بڻيا
47	18	دوهو	سُ مان نڪتل ساز جي
47	18	دوهو	ڏسي چمن ۾ گل ٽريل
47	18	دوهو	ڪيڏو نه آپ اُٿاه، پر
47	18	دوهو	هيڏي سڄي جهان ۾
47	18	دوهو	ڳاڻڻ ڇاهين راڳ جو
47	19	دوهو	پریت ریت جا ڏينهن
47	19	دوهو	آه اسان جي زندگي
47	19	دوهو	اوندھ مان نڪري، وري
48	19	دوهو	مٺ پيڙي گهارڻ، ڪلپي!
48	19	دوهو	چنڊ، ستارا، ماڪ، گل
58	19	سورنو	پويٽ ماڻي سونهن
48	19	دوهو	جيان خوشيءَ جي ڪاڻ مان
48	19	دوهو	لهندڙ سج جا ترورا
48	19	دوهو	مستن جي محفل اندر
48	19	دوهو	ٽڙڻ گهرن جي گل ٽڙن
48	20	دوهو	تنهنجن مستن هي رڃيو
48	20	دوهو	سپنن جي ٿي تنو مان
58	20	سورنو	سونهن پريو جنسار
48	20	دوهو	ڪڏهن ته سمجهان شيار مان
49	20	دوهو	ڪڏهن ته سمجهان شيار مان
49	20	دوهو	وڃ جهڙو پي عمر کي
49	20	دوهو	مان ڪئن سمجهائي سگهان
49	20	دوهو	سارو ڏينهن ڪندا رهيا
58	20	سورنو	رٿندي رٿندي رات
49	20	دوهو	گل پيمانان رنگ جا
58	21	سورنو	تنهنجي دل ته اُدار

49	21	دوهو	موران کين سهي سگهيو
58	21	سورنو	هيڏو وڏو تلاءَ
49	21	دوهو	آهي شعر "اياز" جو
49	21	دوهو	چٽڪڻ ۽ چمڪڻ سنڌي
50	21	دوهو	ڏسندي گل ويا ويڙهجي
50	21	دوهو	ساروئيون چمڪي اُٿيون
50	21	دوهو	جئن جئن رات پني
50	21	دوهو	روشن رات اُماڻ جي
50	22	دوهو	تارن ۾ چمڪي پئي
58	22	سورنو	چمي نند جا نيڻ
189	53	ٽرائيل	سنڌ کي ڪونه ڇڏائي ڪو سگهي
189	53	ٽرائيل	پنهنجي ڪوشش ۾ وسان ڪين
190	54	ٽرائيل	تنهنجي قسمت جو ستارو
190	54	ٽرائيل	سائين، جئريءَ جندڙيءَ جي
191	55	ٽرائيل	ڦاڳ آيو، ڳاءَ هوليون
191	55	ٽرائيل	دڪ ڀرئي گيت ۾ پڻ آه
192	56	ٽرائيل	مان اڃا تائين اهو ڪين سگهيس ويڇاري
192	56	ٽرائيل	اڃا روشني ڏي، اڃا روشني ڏي
193	57	ٽرائيل	ڪنهن تصور ۾ مسڪرايو پئي
193	57	ٽرائيل	زندگي تو بنان آڏاس آڏاس
194	58	ٽرائيل	جهلمل ڪندڙ حسين ستارن جي ميڙ ڏي
194	58	ٽرائيل	ليءَ هجان ها جيڪڏهن تنهنجي مٿر
195	59	ٽرائيل	پر منجهان لنگهي وڃين جيڪڏهن هڳاءَ
195	59	ٽرائيل	وقت ايندو جو ملڻ کان ئي پري هوندس
ما ڪيٽا رابيل (1964ع)		صنف	عنوان / پهرين سِٽ
نڪريو آهي نينهن (1998ع)		جو صفحو	جو صفحو

19	11	وائي	نڪري پيو آڪاس
73	12	گيت	تنهنجو سهج سڀاءَ
20	13	وائي	ڪوئل جي ڪونجار
21	14	وائي	چانڊوڪيءَ جو چاه
22	15	وائي	تنهنجو ناتو راڻا - مومل لاءِ سمجهاڻي!
23	16	وائي	آءُ پليءَ جي پاڻ
24	17	وائي	لچندي گهاري ساري رات
25	18	وائي	منهنجي ٻڌن نه دانهن

74	19	گيت	تانداڻي جي لات
26	20	واڻي	رات پٺيان پريات
27	21	واڻي	جرڪي پيئي جو
28	22	واڻي	گهري گهري سانت
198-231	25 - 64	تصويرون	تصويرون
50	67	دوهو	ساروڻيون ڇمڪي اٿيون
50	67	دوهو	جڻن جڻن رات پني
50	67	دوهو	تارن ۾ ڇمڪي پئي
50	67	دوهو	روشن رات اُماڻ جي
58	67	سورنو	چُسي نند جا نيٺ
50	68	دوهو	تارا گهڻو جليا،
50	68	دوهو	گونگي آڏي رات جي
50	68	دوهو	پيچ پني، دل ڊڪ پني
50	68	دوهو	پيچ پني، دل ڊڪ پني
51	68	دوهو	خوشبو سندن خيال جي
51	68	دوهو	هڪا جهڙنڪا هير جا
51	69	دوهو	سهڻي سانتيڪي ڇهي
51	69	دوهو	مرڪي جڻن سرهاڻ،
51	69	دوهو	نيٺ اُسر جي آفت جان
58	69	سورنو	مرڪي ڪي نهار
51	69	دوهو	هڪ اڻ ڄاتل ڦول جي
51	70	دوهو	ڪاند چڪيس پا پوه مان
51	70	دوهو	رات ڪٿوري هرڻ جڻن
59	70	سورنو	نينهن پريا سي نيٺ
51	70	دوهو	ڳالهائڻ پا پوه مان
52	70	دوهو	منهن تي مرڪ هميش ۽
59	70	سورنو	ڏٺو پوه جو چنڊ
59	71	سورنو	گل خوشبو جي ڏور
52	71	دوهو	شهناڻي جي سر مٿر
52	71	دوهو	نوبڪلي رابيل جي
52	71	دوهو	گونجي بنسي هير جي
52	71	دوهو	لوڪ لڪايان ڪئن مان
52	71	دوهو	پلتي چوڏس چيت جي
52	71	دوهو	هڪا هڪا تهڪڙا
59	71	سورنو	لئون پڪيڙا لات
52	72	دوهو	وڻ وڻ تي هڪ چنڊ جي

52	72	دوهو	مٿي نھاري چنڊ ڏي
53	72	دوهو	وينس واريءَ تي پري
53	72	دوهو	شيار، ڪنارا سمنڊ جا
59	72	سورنو	تنهنجي منهنجي پريت
59	72	سورنو	جنهن سان سنگ سهاڳ
53	73	دوهو	ڪهڙو هيءُ سنڀاس، دل!
53	73	دوهو	سمجهيو جن سنسار کي
53	73	دوهو	توڙي ناه منجهس اهو
53	73	دوهو	ان ۾ ناه گمان ڪو
53	73	دوهو	هڪڙي ساعت لاءِ تڙي
59	73	سورنو	دنيا ڪينجهر روءِ
53	74	دوهو	حُسن سراپا آرزو
59	74	سورنو	پڌرو ٿي پڻ پيار
59	74	سورنو	تو کي توکان دور
53	74	دوهو	جنهن کان وڇڙڻ سان رهيو
54	74	دوهو	ڪوڙي پاسي هر خوشي
54	75	دوهو	اُپ ۾ نڪتي انڊلٽ
54	75	دوهو	پکي وريا، ٻارن ڪيا
54	75	دوهو	هي ڏکڙا پيا اوريا
54	75	دوهو	اي دل، هر غم غم سهي
54	75	دوهو	هاڻ وراڪا وڃ نه ڏئي
60	75	سورنو	گذري ويئي رات
54	76	دوهو	آهيان مرلي پاڻ، يا
60	76	سورنو	موتي بڻجي هوند
54	76	دوهو	پڇندي پريان باز جي
54	76	دوهو	آهي مرڪن جو ت جي
55	76	دوهو	انهيءَ عقل جو ٿئي ڀلو
55	76	دوهو	اڳيان پيچري تي رهيو
55	77	دوهو	پٿر ڪرندي ڏنڊ ۾
55	77	دوهو	پيهي ويئي ذهن ۾
55	77	دوهو	ساتين سان کلندي پئي
55	77	دوهو	هلڪا جهڙنڪا هير جا
55	77	دوهو	صورت ڏنر خيال کي
55	77	دوهو	لنوي لکي ڪوئل سگهي
55	77	دوهو	سهڻي ساهڙ سان رکيو
55	77	دوهو	جن وٽ دل نه نسيم جي

60	78	سورنو	— سج نعلن سان
60	78	سورنو	سيار، يڪين جي لات
60	78	سورنو	روني روئي هاءِ
60	78	سورنو	پورن لاتا پور
60	78	سورنو	ڳائي تنهنجا گيت
60	78	سورنو	ڏيئي هلڪي تان
60	78	سورنو	چونڊيندي رابيل
17-18	79 - 80	بيت	بيت
297-312	101 - 116	رباعيون	رباعيون
124	119	نظم	پرڪرتي ۽ پرش
75	120	گيت	وينو ڪوئي نهاري
183	121	سانيت	ڪلپنا سا ڪارڻي آئي
184	122	سانيت	خواب
76	123	گيت	تنهنجي نيئن ۾ اِي راڌا
77	124	گيت	پونهن جو هي چنڊ منوهر
196	125	ترائيل	هائ سنسار، هتي سڪ نه مليو سڪ پاڻي
196	126	ترائيل	تارا نه چُرڻ ٿا نه وري رات ڪٿي ٿي
185	127	سانيت	ڄاڻ اڻڄاڻ
125	128	نظم	وقت، اوجوڳي!
126	129	نظم	گهڙو پڳو ته چاهي
78-79	130 - 131	گيت	ڪوري
66	132	گيت	ياد توکي ٿو ڪريان

آچيندي لڄ مران نڪريو آهي نينهن
(1972ع) (1998ع)

جو صفحو

جو صفحو

صنف

عنوان / پهرين ست

29	7	وائي	پنهنجي ۾ ۾ جاءِ، پرين!
150-151	8 - 9	آزاد نظم	ڪهڙي آئيني ۾؟
152	10 - 11	آزاد نظم	جڻ ڪان ته چئو
30	12	وائي	پيار ڪڍي ڪنهن پي نه ڏني، وو
31	13	وائي	دور دور هڻن دور - الا
153	14	آزاد نظم	سمند ڪناري
154	15	آزاد نظم	مومل مومل
155	16 - 17	آزاد نظم	پر مان پڇي نڪتس اُتان
156	18	آزاد نظم	واريءَ ۾ ڀريو پلاٽنڊ

عنوان / پهرين سٽ	صنف	نه سا سرهاڻ (1987ع)	نڪريو آهي نينهن (1998ع)
پرس ۽ پرڪرتي	نظر	■	124
سار	نظر	10	127
مٿر هيڪاند	نظر	11	128
خواب	سانيت	12	184
سنجوج	نظر	13	129
رنگ رتي لهر	نظر	14	121
دل جو وشواس	نظر	15	130
اُهي اڪيون	نظر	16	131
مٺي مرڪ ڳالهين ۾ جادو پري ٿي	گيت	17	80
ناز	نظر	18	132
بي فڪري	نظر	19	133
زال اڳي پوءِ زال	نظر	20	134
منڙي	آزاد نظر	21	157
ڪمل ۽ ڪماري	نظر	22	135
سامهون جو ٽڙيو گل هو	نظر	23	136
جهلمل ڪنڌر حسين ستارن جي ميڙ ڏي	ترائيل	24	194
تو کي سمجهي نه سگهيس	نظر	25	137
سو رڻ	نظر	27	138
سو ڪهڙو جهان آهي؟	سانيت	28	186
راڻا! او جادوگر راڻا	گيت	37 - 38	67-69
اوسيڙو	نظر	38	139
ڇا وري ڪڏهن به نه؟	نظر	40	140
سگهڙو سکر سوداگر ڪيچي!	گيت	41	81
سردار ڪري واپار سهڻي ٿانو ٺڪر جا	گيت	42	82
ڏين ٿي خالي ٿانو، ڪنڀارڻ!	گيت	43	83
سهڻي سچ پچ سهڻي	گيت	44	84
در کليو پيو هوندو	نظر	45	141
بسنتي هير	سانيت	46	165
سونهن تنهنجي جو سهي تاءُ سگهن نيڻ نه ٿا	ترائيل	47	197
ڪير؟	سانيت	48	166
گهڙين ٻن لاءِ سهي	سانيت	49	187

142	50	نظم	سکيون آيون اکيون پري
143	51	نظم	شرد پونر
85	52	گيت	هجين ها شيار! تون راڌا
EE	53	گيت	ڌنڌلو روشن منهنجو جوڀن
144	54	نظم	ائين چو؟
87	55	گيت	گيت
158	56	آزاد نظم	پر پوءِ پسي
32	57	وائي	هيءُ ڪنهن جي آڳند
33	58	وائي	جهرم جهرم روشني
197	59	ترائيل	هو ته خود تند ڪانه سوريندو
145	60	نظم	اچرج
88	63	گيت	پري بانورو سانورو پونرين ۾!
89	64	گيت	شرماتين ائين چو ٿي؟
90	65	گيت	ساجن! تولءُ هار
149	66	آزاد نظم	پهرين ۽ پوءِ
146	67	نظم	آرسيءَ سامهون
107	68	نظم	چا، تو ڀڄيو...؟
188	69	سانيت	مان وساريل ٿي چڱي
147	70	نظم	رات جي انڌيري ۾
123	71	نظم	پونياڙي
232-271	73 - 122	قطعا	قطعا

واقفیت

شاعری، ادبیات، تاریخ، سائنس، فلسفہ، تعلیم، سماجی مسائل

پروفیسر، محقق، مصنف، مترجم

پروفیسر محمد رفیع، جن کی شاعری، ادبیات، فلسفہ، تعلیم، سماجی مسائل

پروفیسر، محقق، مصنف، مترجم

پروفیسر، محقق، مصنف، مترجم

پروفیسر، محقق، مصنف، مترجم

پروفیسر، محقق، مصنف، مترجم

شاعری، ادبیات

پروفیسر، محقق، مصنف، مترجم

پروفیسر، محقق، مصنف، مترجم

پروفیسر، محقق، مصنف، مترجم

پروفیسر، محقق، مصنف، مترجم

پروفیسر، محقق، مصنف، مترجم

پروفیسر، محقق، مصنف، مترجم

پروفیسر، محقق، مصنف، مترجم

پروفیسر، محقق، مصنف، مترجم

پروفیسر، محقق، مصنف، مترجم

پروفیسر، محقق، مصنف، مترجم

پروفیسر، محقق، مصنف، مترجم

پروفیسر، محقق، مصنف، مترجم

پروفیسر، محقق، مصنف، مترجم

پروفیسر، محقق، مصنف، مترجم

پروفیسر، محقق، مصنف، مترجم

پروفیسر، محقق، مصنف، مترجم

پروفیسر، محقق، مصنف، مترجم

A ROSHNI BOOK

Poetry

Pakistan Rs. 100.00

پڙهندڙ نسل . پ ن

The Reading Generation

1960 جي ڏهاڪي ۾ عبدالله حسين ”اُداس نسلين“ نالي ڪتاب لکيو. 70 واري ڏهاڪي ۾ وري ماڻِڪَ ”لُڙهندڙ نسل“ نالي ڪتاب لکي پنهنجي دورَ جي عڪاسي ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي. امداد حُسينيءَ وري 70 واري ڏهاڪي ۾ ئي لکيو:

انڌي ماءُ جڻيندي آهي اونڌا سونڌا ٻارَ
ايندڙ نسل سَمورو هوندو گونگا ٻوڙا ٻارَ

هر دور جي نوجوانن کي اُداس، لُڙهندڙ، ڪڙهندڙ، ڪڙهندڙ، ٻرندڙ، ڄرندڙ، ڪِرندڙ، اوسيئڙو ڪندڙ، پاڙي، ڪاڻو، پاڇوڪڙ، ڪاوڙيل ۽ وڙهندڙ نسلن سان منسوب ڪري سگهجي ٿو، پر اسان انهن سڀني وچان ”پڙهندڙ“ نسل جا ڳولائو آهيون. ڪتابن کي ڪاڳر تان ڪڍي ڪمپيوٽر جي دنيا ۾ آڻڻ، ٻين لفظن ۾ برقي ڪتاب يعني e-books ٺاهي ورهائڻ جي وسيلي پڙهندڙ نسل کي وَڌڻ، ويجهڻ ۽ هِڪَ ٻئي کي ڳولي سَهڪاري تحريڪ جي رستي تي آڻڻ جي آس رکون ٿا.

پڙهندڙ نسل (پَن) ڪا به تنظيم ناهي. اُن جو ڪو به صدر، عهديدار يا پايو وجهندڙ نه آهي. جيڪڏهن ڪو به شخص اهڙي دعويٰ ڪري ٿو ته پَڪَ ڄاڻو ته اهو ڪوڙو آهي. نه ئي وري پَن جي نالي کي پئسا گڏ ڪيا ويندا. جيڪڏهن ڪو اهڙي ڪوشش ڪري ٿو ته پَڪَ ڄاڻو ته اهو به ڪوڙو آهي.

جهڙيءَ طرح وڻن جا پَن ساوا، ڳاڙها، نيرا، پيلا يا ناسي هوندا آهن اهڙيءَ طرح پڙهندڙ نسل وارا پَن به مختلف آهن ۽ هوندا. اُهي ساڳئي ئي وقت اداس ۽ پڙهندڙ، ٻرندڙ ۽ پڙهندڙ، سُست ۽ پڙهندڙ يا وڙهندڙ ۽ پڙهندڙ به ٿي سگهن ٿا. ٻين لفظن ۾ پَن کا خُصوصي ۽ تالي لڳل ڪَلب Exclusive Club نه آهي.

ڪوشش اها هوندي ته پَن جا سڀ ڪم ڪار سَهڪاري ۽ رِضاڪار بنيادن تي ٿين، پر ممڪن آهي ته ڪي ڪم اُجرتي بنيادن تي به ٿين. اهڙي حالت ۾ پَن پاڻ هِڪڙي جي مدد ڪرڻ جي اُصول هيٺ ڏي وٺ ڪندا ۽ غيرتجارتِي non-commercial رهندا. پَن پاران ڪتابن کي ڊجِٽائيز digitize ڪرڻ جي عَمَل مان ڪو به مالي فائدو يا نفعو حاصل ڪرڻ جي ڪوشش نه ڪئي ويندي.

ڪتابن کي ڊجِٽائيز ڪرڻ کان پوءِ اهم مرحلو ورهائڻ distribution جو ٿيندو. اهو ڪم ڪرڻ وارن مان جيڪڏهن ڪو پيسا ڪمائي سگهي ٿو ته ڀلي ڪمائي، رُڳو پَن سان اُن جو ڪو به لاڳاپو نه هوندو.

پَن کي کليل اڪرن ۾ صلاح ڏجي ٿي ته هو وَس پٽاندڙ وڌ کان وڌ ڪتاب خريد ڪري ڪتابن جي ليڱڪن، ڇپائيندڙن ۽ ڇاپيندڙن کي هِمٿائين. پر ساڳئي وقت علم حاصل ڪرڻ ۽ ڄاڻ کي ڦهلائڻ جي ڪوشش دوران ڪنهن به رُڪاوٽ کي نه مڃن.

شيخ اياز علم، ڄاڻ، سمجھ ۽ ڏاهپ کي گيت، بيت، سٽ، ڀُڪار سان
تشبيه ڏيندي انهن سڀني کي بمن، گولين ۽ بارود جي مد مقابل بيهاريو
آهي. اياز چوي ٿو ته:

گيت به ڄڻ گوريلا آهن، جي ويريءَ تي وار ڪرڻ ٿا.

.....

ڄڻ ڄڻ جاڙ وڌي ٿي جڳ ۾، هو ٻوليءَ جي آڙ چڻ ٿا،
ريٽيءَ تي راتاها ڪن ٿا، موٽي منجهه پهڙ چڻ ٿا،

.....

ڪالهه هيا جي سُرخ ڪُلن جيئن، اڄڪلهه نيلا پيلا آهن؛
گيت به ڄڻ گوريلا آهن.....

.....

هي بيت اٿي، هي بم-گولو،

جيڪي به ڪٿين، جيڪي به ڪٿين!

مون لاءِ ٻنهي ۾ فرق نه آ، هي بيت به بم جو ساٿي آ،
جنهن رڻ ۾ رات ڪيا راڙا، تنهن هڏ ۽ چم جو ساٿي آ -

ان حساب سان اڻڄاڻائي کي پاڻ تي اهو سوچي مڙهڻ ته ”هاڻي ويڙهه ۽
عمل جو دور آهي، اُن ڪري پڙهڻ تي وقت نه وڃايو“ نادانيءَ جي نشاني
آهي.

پڻ جو پڙهڻ عام ڪتابي ڪيڙن وانگر رڳو نصابي ڪتابن تائين
محدود نه هوندو. رڳو نصابي ڪتابن ۾ پاڻ کي قيد ڪري ڇڏڻ سان سماج
۽ سماجي حالتن تان نظر ڪڍي ويندي ۽ نتيجي طور سماجي ۽ حڪومتي
پاليسيون policies اڻڄاڻن ۽ نادانن جي هٿن ۾ رهنديون. پڻ نصابي ڪتابن
سان گڏوگڏ ادبي، تاريخي، سياسي، سماجي، اقتصادي، سائنسي ۽ ٻين

ڪتابن کي پڙهي سماجي حالتن کي بهتر بنائڻ جي ڪوشش ڪندا.

پڙهندڙ نسل جا پڻ سڀني کي چو، چالاءِ ۽ ڪينئن جهڙن سوالن کي هر بيان تي لاڳو ڪرڻ جي ڪوٺ ڏين ٿا ۽ انهن تي ويچار ڪرڻ سان گڏ جواب ڳولڻ کي نه رڳو پنهنجو حق، پر فرض ۽ اٽل گهرج unavoidable necessity سمجهندي ڪتابن کي پاڻ پڙهڻ ۽ وڌ کان وڌ ماڻهن تائين پهچائڻ جي ڪوشش جديد ترين طريقن وسيلي ڪرڻ جو ويچار رکن ٿا.

توهان به پڙهڻ، پڙهائڻ ۽ ڦهلائڻ جي ان سهڪاري تحريڪ ۾ شامل ٿي سگهو ٿا، بس پنهنجي اوسي پاسي ۾ ڏسو، هر قسم جا ڳاڙها توڙي نيرا، ساوا توڙي پيلا پن ضرور نظر اچي ويندا.

وڻ وڻ کي مون پاڪي پائي چيو ته ”منهنجا پاءُ
پهتو منهنجي من ۾ تنهنجي پڻ پڻ جو پڙلاءُ.“
- اياز (ڪلهي پاتم ڪينرو)